

จากหลังชีวิตชาวนา..การะหนี้สิน
และพื้นดินที่กำลังหายไป

ชาวนา

เชิงปริเม้น้ำ

ជាវណា

ចេវតបនីមន៍ា

ชาวนา ชีวิตปริ่มน้ำ

ISBN 978-616-91682-1-8

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2556

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

บรรณาธิการ พงษ์พิพิญ สำราญจิตต์

กองบรรณาธิการ สมາลี พะสิม อารีวรรณ คุ้สันเทียะ ปิยapho อรุณพงษ์ เมธี สิงห์สุถ้า

ข้อมูลทางบรรณาธิการของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พงษ์พิพิญ สำราญจิตต์

ชาวนา ชีวิตปริ่มน้ำ-- กรุงเทพฯ : กลุ่มปฏิบัติงานท้องถิ่นไว้เพรมแคน(LocalAct), 2556, 176 หน้า

1.ชาวนาภาคกลาง 2.การสูญเสียที่ดิน 3.หนี้สินชาวนา 4.ความมั่นคงทางอาหาร

จัดพิมพ์โดย

กลุ่มปฏิบัติงานท้องถิ่นไว้เพรมแคน (LocalAct)

55/245 ซอยงามวงศ์วาน 32 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2953-3541-2 โทรสาร 0-2953-3542

ข้อมูลเพิ่มเติม

www.landactionthai.org

<http://www.facebook.com/pages/Local Act>

สนับสนุนข้อมูล

สภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย : ศค.ปท.

(Council of Agriculturalists Network of Thailand : CAN)

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เดือนถุลา

โทรศัพท์ 0-2996-7392-4 โทรสาร 0-2996-7395

พิสูจน์ขักษร

น้ำเงิน หัสพีธรรม

ปกและรูปเล่น

อริชสา จอกล้อย

ภาพประกอบ

สมາลี พะสิม เมธี สิงห์สุถ้า

ประธานการจัดพิมพ์ เมธี สิงห์สุถ้า

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ราคา

120 บาท (สั่งซื้อทางไปรษณีย์ บวกค่าจัดส่ง 20 บาท ทั่วประเทศ)

สารบัญ

บทนำ.....7

ส่วนที่หนึ่ง จากหลังซีวิตชาวนา การะหนีสิน
และพื้นดินก็หายไป.....15

อาชีพชาวนา กับชีวิตที่ติดลบ.....17
ชาวนาผู้เช่า กับดินทุนทำงานที่สูงลิ่ว.....33

จากเจ้าของนา กลายเป็นผู้เช่านา.....	43
ลมหายใจ ฝากไว้กับหนึ่นกระบวนการ.....	56
ถูกยึดที่ ขายทอดตลาด.....	65
เมื่อปริษัทยกซื้อใหญ่ ซื้อที่ล้อมนา.....	77
ถูกสืบทรัพย์ยึดที่ จนไม่เหลือแม่ผืนนา 2 ไร่.....	85
ภัยธรรมชาติ ความเสี่ยงที่เริ่นลักประกัน.....	95
มรดกหนี้ชavanaugh.....	109
ต่อสู้เพื่อยกหนี้ให้ชavanaugh อายุ 65 ปีขึ้นไป.....	118
ส่วนที่สอง ความประบางของสังคมผู้พลิก.....	127
หนึ้นสิน ที่ดิน และอาหาร	
ในกระแสความประบางของสังคมผู้ผลิต.....	128
วิถีชีวิตชavanaugh เช่า สังคมอู่ข้าวอุ่น้ำที่หายไป.....	146
ชavanaugh ขาดเล็ก การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ในอาชีพเกษตรกรรม.....	162

บทนำ

ทำไมชาวนาไทยถึงยากจน ทั้งที่ข้าวเป็นสินค้าขายดี ส่งออกได้มาก และคนไทยเราต้องกินข้าวกันทุกวัน ขัดกันอย่างสิ้นเชิงกับฐานะทางเศรษฐกิจ ของชาวนาที่ยากจน มีหนี้สิน และต้องสูญเสียที่ดินทำกินมากขึ้นเรื่อยๆ นี่เป็น เหตุผลเริ่มต้นที่ทำให้เกิดงานศึกษาภาวะหนี้สินชาวนา กับการสูญเสียที่ดิน ที่ ต้องการอธิบายถึงวิถีชีวิตของชาวนาและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น

งานศึกษาชนนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 ครอบครัวชาวนาภาคกลาง และ การศึกษาจากแบบสอบถามอีก 235 ตัวอย่าง จากชาวนาในจังหวัดอยุธยา และเพชรบุรี โดยศึกษาถึงวิถีการผลิต การลงทุนทำนา รายได้ การขายผลผลิต การบริโภค ความมั่นคงด้านอาหาร ภาวะหนี้สิน และการสูญเสียที่ดินซึ่งเป็น สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วไป งานศึกษาชนนี้เป็นความร่วมมือระหว่าง กลุ่มปฏิบัติงานห้องถินไพร์มแคน (กลุ่มโลโคลแอค) และสถาบันข่ายองค์กร เกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) เครือข่ายชาวนาที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ภาค กลาง

การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต และวิถีชีวิตของชาวนาภาคกลาง เกิดขึ้น มาแล้วหลายทศวรรษ นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน และการ เปลี่ยนพื้นที่ภาคกลางให้เป็นพื้นที่ที่ทำนาเพื่อส่งออก แต่ที่มีการเปลี่ยนแปลง

มากจนนำไปสู่ภาวะหนี้สิน และความประบากทางเศรษฐกิจของชavanaugh เพิ่ม
เกิดขึ้นเมื่อสี่ศตวรรษมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เกิดธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) และการนำเครื่องจักรกลการเกษตร
รถแทรกเตอร์รุ่นใหม่ และรถเกี่ยวข้าว เข้ามาใช้ในพื้นที่ภาคกลาง

ไม่เพียงวิถีการผลิตเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง แต่เพราะการทำ
นาคือชีวิต เมื่อวิถีการผลิตเปลี่ยน ชีวิตของชาวนา ก็เปลี่ยนไปด้วย ที่
เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือความสามารถในการพึ่งตนเองของชาวนาภาค
กลางลดลง ทั้งวิถีการผลิตที่ต้องพึ่งแรงงานรับจ้างและเครื่องจักรกล
การเกษตรมากขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าต้องใช้เงินสดในการว่าจ้างแรงงาน
และเครื่องจักรกลเหล่านั้น รวมไปถึงวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาแหล่งอาหาร
จากตลาด รายได้ที่เป็นตัวเงิน และแหล่งเงินกู้นอกระบบดอกเบี้ยสูง
อย่างไม่มีทางเลือก

ดังที่เห็นว่าชาวนาภาคกลางในสมัยปัจจุบัน ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์เกือบ
ทั้งหมด จากในอดีตที่เคยเก็บเมล็ดพันธุ์ได้เอง ต้องจ้างรถไถนา จากที่เคยมี
ควายไว้ใช้ในครอบครัว ต้องจ้างแรงงานหัวน้ำข้าว เกี่ยวข้าวและจ้างงานอื่นๆ
ในไร่ naï่าเพราะแรงงานหนุ่มสาวในครอบครัวอพยพไปทำงานโรงงานกันหมด
ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และยาปารับศัตรูพืช เพราะทำนาปีละหลายครั้ง ไม่มี
เวลาพักดิน สภาพแวดล้อมและผืนนาจึงเสื่อมโทรม ต้องการการบำรุงทุกครั้ง
จึงจะให้ผลผลิตได้

แต่ก่อต่างจากการผลิตในอดีต ที่ชาวนาเคยมีวิถีชีวิตที่เนินบ้ำ อิสระ และเขื่อมร้อยกับภัณฑ์รวมอย่างใกล้ชิด ทั้งการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปกับการทำนา ใช้มูลสัตว์บำรุงดิน ใช้แรงงานในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ห่ว่าน้ำข้าว ดำเนิน แลกเปลี่ยนข้าวเอง มีผลผลอยได้จากการทำงานและการสืบสาน ทั้งพืชผัก อาหารในนา รำข้าว และแกลบ รวมทั้งมีข้าวเก็บไว้ในถัง ในยามเจ็บใช้ได้ป่วย หรือมีงานบุญประเพณีก็นำข้าวออกมากขายได้

ที่สำคัญชาวนาภาคกลางไม่สามารถพึ่งตนเองด้านเงินลงทุนทำการผลิต หรือแม้แต่เงินหมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว ทั้งสองส่วนนี้ชาวนาภาคกลางต้องพึ่งจากแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ย ทั้งสถาบันการเงินของรัฐและเอกชน รวมถึงเงินกู้นอกรอบที่มีอยู่ในชนบททั่วไป โดยเฉพาะนายทุนเจ้าของร้านขายผลิตภัณฑ์ทำการเกษตร ปัจจุบันมีและยาปราบศัตรูพืช ที่ชาวนาสามารถนำผลิตภัณฑ์การเกษตรรวมถึงเงินใช้สอยในครัวเรือนมาใช้ได้ก่อน และผ่อนคืนทีหลังพร้อมดอกเบี้ย

กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของวิถีการผลิต และวิถีชีวิตของชาวนาภาคกลางได้นำไปสู่ความอ่อนแอและความเปราะบางทางเศรษฐกิจของชีวิตชาวนา เพราะชาวนาไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งค่าใช้จ่ายลงทุนการผลิต และการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ต้องกล่าวถึงเงินสะสมหรือเงินออมสำหรับอาชีพ ชาวนาซึ่งไม่มี เพราะการทำงานในยุคสมัยปัจจุบัน ได้ถูก้ายเป็นการทำงานที่ยึดมั่น ก่อนผ่อนใช้ทีหลัง หรือชีวิตที่ติดลบและเป็นหนี้สินตั้งแต่เริ่มต้นของการผลิต

เหตุที่ช้านานจำนวนมากในชนบทภาคกลางมีระบบเศรษฐกิจที่เปราะบ้าง และไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ใช่เหตุผลเชิงปัจเจกเพียงอย่างเดียว ท่านั้น ไม่เข่นนั้นความเปลี่ยนแปลงนี้คงเกิดขึ้นกับบางครอบครัว ไม่แห่ขยายเป็นกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วทั้งภาคกลางดังที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลงนี้ เป็นส่วนหนึ่งของกระแสความเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิต และระบบการค้าอาหารโลก ที่แพร่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคไม่ว่าแม้แต่ประเทศไทย การขยายตัวของทุนขนาดใหญ่ที่สร้างผลกำไร จากการควบคุมกลไกระบบการผลิต การปรับรูป การกระจายผลผลิต และการตลาด มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อนโยบายภาครัฐบาล ที่ผลักดันประเทศไทยให้กลายเป็นครัวโลก

ประเด็นสำคัญที่น่าพิจารณาคือช้านาไทย อยู่ในฟันเฟืองตำแหน่งใดของระบบการผลิตและการค้าอาหารโลกที่เป็นอยู่ หากทุนขนาดใหญ่ ทั้งทุนระดับชาติและทุนข้ามชาติ คือผู้ที่สร้างผลกำไร เพราะเป็นผู้ควบคุมกลไกระบบการผลิต ทั้งปริมาณและราคาปัจจัยการผลิต ควบคุมอุตสาหกรรมการแปรรูปข้าว และการส่งออกข้าวสู่ตลาดโลก

ในขณะที่ช้านาที่เป็นผู้ผลิตข้าว แบกรับความเสี่ยงจากการลงทุนการผลิต จากภัยธรรมชาติ โรคและแมลงระบาด ระบบนิเวศ และผืนดินที่เสื่อมความอุดมสมบูรณ์ลง แต่ไม่สามารถสร้างผลกำไรจากการผลิตได้ เพราะทำการผลิตภายใต้ระบบการค้าการลงทุน แต่ไม่สามารถควบคุมปริมาณและราคาของปัจจัยการผลิต ดังที่ต้องซื้อทั้งเมล็ดพันธุ์ เช่าที่นา จ่ายค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมีการเกษตร ค่าจ้าง

**เครื่องจักรกล ค่าจ้างแรงงาน และสุดท้ายต้องตกเป็นเบี้ยล่างยอด
จำนวนให้โรงสีเป็นผู้กำหนดราค aplผลิตข้าวที่มาจากการลงทุนและ
ความเสี่ยงของตนเอง**

ภายใต้ระบบการค้าข้าวที่เป็นอยู่ ชาวนาจึงเป็นเพียงพื้นเพื่อง่ายให้
แรงงานในภาคการผลิต ที่เป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการลงทุน เพื่อป้อน
วัตถุดิบข้าวให้กับอุตสาหกรรมโรงสีและอุตสาหกรรมการค้าข้าวระดับโลก
เท่านั้น ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า ชาวนาจะยังไม่ตาย และจะไม่หายไปจากสังคม
ไทย เพราะชาวนาอย่างจำเป็นสำหรับการผลิตอาหารและการค้าข้าวระดับโลก
ในฐานะผู้ใช้แรงงาน และผู้แบกรับความเสี่ยงจากการลงทุนนั่นเอง

10 กรณีศึกษาและบทคัดย่อของงานวิจัยภาวะหนี้สินชาวนา กับการ
สูญเสียที่ดินในหนองสือเล่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าแม่ชาวนาจะยังไม่ตาย แต่พวกเขาก็
หายใจอยู่อย่างลำบาก เมื่อก่อนชีวิตปริ่มน้ำ ที่ยังไม่เห็นอนาคต และไม่สามารถ
คาดเดาได้ว่าคนรุ่นต่อไปจะยังسانต่ออาชีพชาวนาของพวงเข้าหรือไม่

สถาบันองค์กรเกษตรกร ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการรวม
กลุ่มและการแก้ไขปัญหาของชาวนา จึงต้องทำงานอย่างหนัก เพื่อร่วมกัน
สรุปบทเรียนให้เห็นชัดเจนว่า ชาวนาคือใคร และชาวนาต้องการที่จะมีวิถีชีวิต
อย่างไรในอนาคต

การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของระบบการค้าและอาหารโลก ในฐานะผู้ผลิตและผู้แบกรับความเสี่ยงจากการลงทุนที่เป็นอยู่ ทำให้สถานะของชารนาไร้อิสรภาพ ถูกพันธนาการด้วยระบบการค้า การลงทุน มีภาระหนี้สินและเรื่องงานต่อรอง แม้จะได้รับการเยียวยา บรรเทาปัญหาจากโครงการช่วยเหลือของรัฐด้วยงบประมาณจำนวนมาก ทั้งการประกันราคาและการรับจำนำข้าว แต่นั้นจะไม่ช่วยให้ชารนามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นเลย ภายใต้ภาวะการกดทับของโครงสร้าง กลไกการผลิตและการค้า เช่นที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ในวันข้างหน้า คงมีเพียงแต่ชารนาและเครือข่ายองค์กรชารนาเท่านั้น ที่ต้องร่วมกันทบทวนบทเรียน เปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เป็นอยู่ เพื่อกอบกู้ฐานะ และศักดิ์ศรีวิถีชีวิตและความเป็นอิสระของชารนา ให้คืนกลับสู่ท้องทุ่งชนบท ภาคกลางอีกครั้ง

พงษ์พิพิธ สำราญจิตต์
กลุ่มปฏิบัติงานท่องถินไร้พรอมเดน

สวนที่หนึ่ง

จากหลังบ้านชีวนา

การหนีสัน

และพื้นดินที่หายไป

{ วาซีพชาวนา
กับ
ชีวิตที่ติดลบ }

ลุงเชาว์ สำเกียบ

“ ชาวนาทำนาจนกะโหลกขาว กำจันตาย ก็ไม่รวย
บางคำของลุงเชาว์ สำเกียบ ”

ນັບໜຶ່ງ ກຸ້ເຈີນເຫຼາກໍນາກຳນາ

ລູງເຊາວ໌ ກຸ້ເຈີນຈາກ ຮັນາຄາຣເພື່ອກາຣເກະຍຕຣແລະສທກຣນົກາຣເກະຍຕຣ
(ຮ.ກ.ສ.) ເພື່ອເຫຼາກໍນາກຳນາ ໂດຍຮັມກຸ່ມຸນົມໍາປະກັນກັນເອກັບເພື່ອນປ້ານ

“ ກຸ້ ຮ.ກ.ສ. ມານານມາກແລ້ວ ຕັ້ງແຕ່ 40 ປີ ກໍແລ້ວ 3,000
ບາກ ດອກເບິ່ງຮ້ອຍລະ 4 ບາກ ກຸ້ນາຕັ້ງແຕ່ລູກສາວຍັງເລີກ ທ ຕອນ
ນີ້ລູກສາວອາຍຸຈະ 50 ແລ້ວ ແກນກໍກຸ້හັນມາລົງຖຸນກຳນາ ແລ້ວໜ້ານະ
ຈະດີຂຶ້ນ ແຕ່ກລາຍເປັນວ່າໜີສືນຍຶ່ງເພີ່ມຂຶ້ນເຮື່ອຍ ທ ”

“ລູ້ໄມ້ໄດ້ກຳນາຍ່າງເດືອຍ ເລື່ອງວ່າ ເລື່ອງປລາກຮັ້ງທີ່ຄລອງໜ້າບ້ານ
ດ້ວຍ ເລື່ອງໄກ່ຈຸນ ກຳທຸກອຍ່າງເພື່ອໃຫ້ໄດ້ເຈີນມາເລື່ອງຄວອບຄວ້າ ພັນກຳ
ຍັງກຳນາຍື່ພເສຣີມຢືນ ອີກ ແຕ່ມີລູກໜາຍຄົນຕ້ອງສົ່ງໃຫ້ເວີຍນ ໃຫ້ພວມວິກາທຳກຳນາ
ໄດ້ບ້ານ ຈະໄດ້ມີຕ້ອງມາເປັນໜາວນາ ແລ້ວລົມບາກອຍ່າງເຮົາແບບນີ້”

ລູງເຊາວຈຶ່ງເປັນໜາວນາອີກຄົນໜຶ່ງ ທີ່ຂໍຢັນກຳນາຍ່າງເຕັມກຳລັງ
ແຕ່ຍັງຄົງລົມບາກ ໄມສາມາດໃຫ້ຄືນໜີສືນໄດ້ ເພວະມີກາຣະຕ້ອງສົ່ງເສີຍໃຫ້ລູກ
ເວີຍນໜາຍຄົນ

ลุงเชาว์ อายุ 72 ปี ชาวนา
อำเภอสรคบุรี จังหวัดชัยนาท
ค่าย ๆ เดินไปตักข้าวเปลือกให้ไก่
พื้นเมือง และไก่ชนที่เลี้ยงไว้กินและ
ขาย หลังหายจากการอัมพฤกษ์
ซึ่งขวา คงยังคงเหลือความชาที่
ขาด และปลายนิ้วมืออยู่บ้าง แกจึง
หยิบจับอะไรไม่ได้มั่น มือเหมือนแต่
ก่อน

ວົດຖຳກຳນາເປົ້າລືຢັບ ຜົມວິຕ່າຫວັນາເປົ້າລືຢັບ

เมื่อความเหล็กเกิดขึ้นมาในโลก โดยไม่ได้ถือกำเนิดจากท้องความ
แต่ถือกำเนิดจากข้าวในยุ่ง จากโคนดของชาวบ้าน ความที่มีเลือดเนื้อกฎู
ลดบทบาทลง

“เมื่อก่อนทำงานไม่ต้องลงทุนอะไรมาก ก็มีข้าวให้ลูกกินแน่ๆ แต่ก่อนทำงานหัวน พอน้ำมาข้าวโตของอกรวงเอง เรายังเวลา ก่อนเกี่ยวข้าว มีเวลาไปนวดข้าว มีฟางเหลือให้วาง กิน ได้เก็บข้าวเข้าบุญ วันดีคืนดีถ้าเขามีงานบุญ ก็ไปควกข้าว ออกมากใช้ก่อน เอาจมาสีใช้เครื่องสีหมูนในบ้าน เอาข้าวมาตำ มีแกลบเหลือเอาไว้เผาถ่าน มีรำข้าวเลี้ยงไก่เลี้ยงหมู ทำงาน แล้วใช้ประโยชน์ได้หมดเลย หมูใต้ถุนบ้านก็ขายได้ ไก่จับ กินก็ได้ขายก็ได้” ภาพวิถีชีวิตชาวนาที่ทำงานและเก็บผลผลิต ผลผลอย่างไรจากการทำงาน เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ ทำบุญตาม ประเพณี และใช้ประโยชน์ในชีวิตอย่างหลากหลาย สอดคล้อง กับวิถีการทำงานที่เนินช้าเป็นไปตามธรรมชาติ สะท้อนอย่าง แจ่มชัดในความทรงจำของลุงเซาว์

ลุงเซาว์บอกต่อว่า “ก่อนหน้าที่จะเปลี่ยนวิถีการทำนามาเป็นปัจจุบัน หลังจากเก็บข้าวเข้าบุญ ข้าวที่มีอยู่ในบุญช้าง เราเป็นเจ้าของได้อย่างภาคภูมิใจ กำหนดได้ว่าจะขายเท่าไหร่ ถ้าพ่อค้ามาซื้อราคาก็ยังไม่ขาย แต่พอเปลี่ยนวิถีการทำนามาปัจจุบัน เราต้องทำงานแบบเร่งรีบ ใช้รถໄได รถเกี่ยวข้าว ข้าวที่ได้จากรถเกี่ยว เราขายออกห้างนเด ปลายข้าว รำ แกลบไม่มีเหลือเลย ที่สำคัญคือ ไม่มีข้าวสารเหลือไว้ให้ชาวนา กินด้วย ยุ่งข้าว ก็โดนรื้อ เพราะไม่มีข้าวจะให้เก็บอีกต่อไป”

นอกจາกวິທີທຳນາເປົ່າຍັນ ສັກດີຕີແລະຄວາມກາຄວຸມໃຈຂອງອາຊີພ ໜາວນາ ກົບເປົ່າຍັນໄປດ້ວຍເຫັນກັນ

ວິທີທຳນາທີ່ເປົ່າຍັນໄປໃຊ້ເຄື່ອງຈັກແລະເທັກໂນໂລຢີ ໄນເຂື້ອຕ່ອກຮ
ເກັບໜ້າວໄວ້ໃນຢູ່ໜາວອີກຕ່ອໄປ ຜ້າວນາໃນຢູ່ປັບປຸງບັນ ຈຶ່ງເປັນໜາວນາທີ່ປຸກໜ້າວ
ເພື່ອຂາຍທັງໝາດ ແລະສື້ອໜ້າວສາມາກິນເຫັນຄົນໃນເມືອງ

“ໃໝ່ໂຮງສື້ອໜ້າວທັງໝາດເພຣະເກັບໄວ້ແລ້ວເນຳ ພັນຖືໜ້າວປັບປຸງບັນ ຄ້າ
ເກີຍວັດຄອນແໜ່ງໄປ ນໍ້າຫັນກະບາແລະເມັດໜ້າວກົງຈະຮ່ວງ ທຳໃໝ່ໄດ້ໜ້າວນ້ອຍແລະ
ນໍ້າຫັນກັນນ້ອຍດ້ວຍ ຜ້າວນາກົງເລີຍຕ້ອງເກີຍວັດຄອນຢັ້ງໜື້ນອຸ່ນ ສມັຍກ່ອນເຮາໃຫ້
ເຄີຍວັດໜ້າວມີເວລາໄດ້ຕາກ ເກັບໜ້າວເປັນຟ້ອນໆ ເຄມານວດມາຕີເພື່ອໃຫ້ເມັດ
ໜ້າວຫຼຸດຈາກຮວງ ແຕ່ຕອນນີ້ຈະເກີຍວັດໜ້າວມາທັງທັນ ຄ້າເກີຍວັດຄອນແໜ່ງມາກມັນຈະ
ປັນ ຕ້ອງເກີຍວັດຄອນເຂົ້າພັນພັບພາ້ງໜ້ອຍ ມັນຢັ້ງສົດອູ້ງຄ້າມໍາໄໝເລີຍກົດໜ້າວ
ເຈິນຈ້າງລານຕາກ”

“เมื่อก่อนพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้เองไม่ต้องได้ปุ๋ยเลย พอเปลี่ยนมาใช้พันธุ์ข้าวใหม่ที่รู้สูบアルสเซริม เราต้องซื้อพันธุ์ข้าว พันธุ์ใหม่ที่ซื้อมา ถ้าเกี่ยวแล้ว เก็บไว้ทำพันธุ์ ก็ปลูกไม่ได้ ต้องรอข้ามปี เพราะยังไม่ออกในปีที่จะปลูก ถ้า เก็บไว้เกินเวลา ก็จะออกไม่เต็มที่อีก ก็ต้องซื้อพันธุ์ข้าวใหม่อญดี เหมือนเขา ทำพันธุ์ข้าวแบบตอนไว้เลย”

คำบอกเล่าของลุงเซาว์ สะท้อนได้ถึงความสำคัญของพันธุ์ข้าวที่ถูกเปลี่ยนไปจากอดีต และส่งผลอย่างสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของชาวนาปัจจุบัน

หนีสิน กับคากดีครีและอำนวยต่อรองกีหายไป

เวลาเร่งด่วนที่สุดของชาวนาคือช่วงเดือนมีนาคม ชาวนาต้องรีบเก็บเกี่ยว และขายข้าวเพื่อเอาเงินไปใช้หนี้ให้กับ ธ.ก.ส.

“ ชาวนาสมัยนี้ เป็นหนี้แล้วก็ยังต้องเสียງทุกอย่าง บางปี ต้องเจอกับโรคระบาด เพลี้ยกรด บางปีก็ลัง ไม่มีน้ำ ทำนาไม่ได้ผล แต่พอถึงเดือนมีนาคม ต้องส่งหนี้ให้ ธ.ก.ส. ทุกปี ไม่记得บัน陀กเบี้ยก็งอกเงย ”

“พอถึงช่วงเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์ ต้องขายข้าวให้ได้ จะขายให้ครัวได้ ก็ต้องขายให้โรงสี กำหนดราคาเองก็ไม่ได้ ก็ต้องยอมขายให้เข้า เพราะต้องรับใช้เงิน ต้องขายราคานี้โรงสีซื้อ ไม่ขายไม่ได้ เพราะจะเหลือเวลาใช้หนี้ ธ.ก.ส. ถ้าใช้หนี้ซื้อก็กล้ายเป็นลูกหนี้ซั้นแล้วมีดอกเบี้ยปรับ ครัวที่เกี่ยวข้าวไม่ทัน ก็ต้องไปกู้เงินนอกจากมาใช้หนี้ ธ.ก.ส. ก่อนทั้งนั้น”

เงินกู้ ธ.ก.ส. สถาบันการเงินภายใต้การส่งเสริมดูแลของรัฐ ที่ควรจะเป็นเงินลงทุนให้ชาวนาอยู่ระหว่างดับสูนานาทางเศรษฐกิจ จึงกล้ายเป็นหนี้สินหรือ พันธนาการ ที่ผูกให้ชาวนาต้องยอมจำนนกับราคากลางผลิตตกต่ำ ที่กลุ่มทุนโรงสีหอบริษัทเนื่องเรื่อยมา โดยไม่มีทางเลือกอื่น

ลุงชาวริมต้นจากการเช่าที่นา 20 ไร่ สุดท้ายเช่าเหลือเพียง 7 ไร่ ค่าเช่า 20 ถังต่อ 1 ไร่ ต่อครัว (ประมาณ 4800 บาทต่อไร่ ต่อปี)

“บางปีได้ข้าวเด็กดีไป แต่ไม่ใช่ว่าจะเด็กปีบางปีที่ได้ข้าวน้อย ไม่มีเงินเหลือพอส่งคืนให้ ธ.ก.ส. ก็ต้องไปยืมเงินกู้ nok กระบวนการมาใช้คืนให้กับ ธ.ก.ส. แล้วก็กู้ก้อนใหม่จาก ธ.ก.ส. ที่มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเอาไปคืนให้กับเงินกู้นอกระบบพร้อมดอกเบี้ย และลงทุนทำงานในปีถัดไป”

ไม่แปลกดใจเลยที่หนี้สินที่มีอยู่กับ ธ.ก.ส. ของลุงชาวริมต้น ระบุรายอื่น จึงเพิ่มพูนสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปีที่ชาวนาได้ผลผลิตข้าวไม่ดี ต้องเจอกับภาวะภัยแล้ง หรือโรคระบาด

ดันรนอีกรัง ก่อนจะเลิกอาชีพชาวนา

ปกติการกู้แบบค้ำประกันกกลุ่มของ ธ.ก.ส. จำกัดวงเงินกู้รายละไม่เกิน 50,000 บาท ครัวเรือนลุงชาววังต้องการลงทุนเลี้ยงปลาซึ่งต้องใช้ทุนพอสมควร จึงตัดสินใจนำโอนดีเดิน 87 ตารางวา แปลงที่ปลูกบ้านอาศัยอยู่ ไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ประเมินหลักทรัพย์แล้วสามารถถูกได้ 80,000 บาท หลังจากนั้nlุงชาววังก็ยื่นเรื่องกู้ที่สหกรณ์การเกษตร เป็นจำนวนเงิน 27,000 บาท

แต่ทว่า “ลงทุนเลี้ยงปลาครัวเรือนกระชังปลาแตก หน้าเข้าเพลี้ยกระโดด กินข้าวหมด ไม่มีเงินเหลือส่งหนี้ ไม่รู้จะทำยังไงแล้ว” ลุงชาววังพูดกลางถนน หมายใจ

ท้ายที่สุด ปี พ.ศ. 2552 ลุงชาววังจึงตัดสินใจเลิกอาชีพทำนา

ปัจจุบันครอบครัวลุงชาววังมีรายได้หลัก 2,400 บาท ต่อเดือน เป็นเบี้ยยังชีพผู้พิการของป้าสาวอง คุณชีวิตลุงชาววังที่ล้มป่วยด้วยโรคอัมพฤกษ์ 1,000 บาท และเบี้ยยังชีพคนชราของลุงชาววังและป้าสาวอง อีกคนละ 700 บาท

“ “ เงินก็ได้มาก็ใช้จ่ายในบ้าน เป็นค่าข้าว ค่ารถไปหาหมอด
ค่าอาหารไก่ ก็พ่อขายไก่ได้บ้างแต่ก็ไม่ได้มากนักนายเหมือนแต่ก่อน
เบวงใช้หัวดันกระบาลไก่ก็ถูกจับไปป่าหมด ได้เงินชดเชยมาก็จริง
แต่ก็ใช่่ว่าจะพอ เพราะกว่าจะนับหนึ่งเลี้ยงให้มีได้วอกครึ้ง มันก็
ต้องใช้ทุนมาก ” ”

อนาคตของอาชีพชาวนา

“ ตอนนี้ลูกสาวกำนาอยู่ แต่ก็ต้องกฎเงินมาลงทุนเหมือนกัน ส่วนหลานก็ไปทำงานก่อสร้าง อาชีพชาวนาเริ่มหายไป เพราะลงทุนแต่ละครั้งใช้เงินมากเหลือเกิน แต่เรา ก็ต้องทำอาชีพชาวนา เพราะพ่อแม่เราทำมา มันไปไม่ค่อยได้อะไร แต่มันเป็นวิถีชีวิต ”

เป็นดังที่ลุงเซาว์กล่าวปิดท้ายไว้ว่า อาชีพชาวนาที่สืบสานกันมา กำลังหายไป ลูกสาวของลุงเซาว์ที่ต้องกฎเงิน ธ.ก.ส. มาลงทุนทำงาน อาจต้องเผชิญกับชะตากรรมที่ไม่ต่างกับลุงเซาว์ และชาวนาคนอื่น ที่ต้องขาดทุนในการผลิต ต้องเผชิญกับความเสี่ยง โดยขาดหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างที่ควรจะได้รับ

อาชีพชาวนาที่ครั้งหนึ่ง เคยเป็นวิถีชีวิตในชนบท ที่เรียบง่ายและสอดคล้องกับธรรมชาติ มีผลผลิตข้าวและผลผลอยได้จากการทำงาน มาหล่อเลี้ยงชีวิต ชุมชนและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ณ วันนี้ จึงเปลี่ยนไปแล้ว

อาชีพชาวนาได้ก่อรายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางเศรษฐกิจ วงจรธุรกิจค้าข้าว ที่มีชาวนาเป็นเพียงผู้ใช้แรงงาน ผู้ผลิตที่ทำหน้าที่ปลูกข้าวทั้งหมดเพื่อขาย ชาวนาในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ณ วันนี้ จึงตกลอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างกัน คือเรื่องอำนาจในการควบคุมปัจจัยการผลิตของตนเอง ทั้งที่ดิน เมล็ดพันธุ์ เงินลงทุน และปัจจัยการผลิตอื่น ที่นำมาซึ่งการไร้อำนาจต่อรองของชาวนาในภาวะปัจจุบัน

ข้อมูลเพิ่มเติม: ลุงเซาฯ ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการรอซื้อหนี้จากกองทุนพื้นฟูฯ

ชาวนาผู้เช่า

กับ

ตับทุนกำนาที่สูงลิ่ว

||ก้าวตาม คชวงศ์

” ค่าเช่านาคราвлະຫັກມີນ ແຕ່ວ່າຄຣາວໄຫນ ດ້າເກີດເຂາ
ແຈ້ງມາວ່າ ນ້ຳໄມ້ມີໃຫ້ກຳນາ ເຮັກໃມ້ໄດ້ກຳ ພອໂໂກຣໄປບອກຄນ
ໃຫ້ເຫຼົ່າວ່າເຮົາໄມ້ໄດ້ກຳນາ ແລ້ວເຂົາກົດາມເຮື່ອງເຈັນ ເຮົາວ່າຍັງໄມ້
ໄດ້ພຣາວ່າຂາຍຂ້າວເຂົາໂຄຮງກາຮັບຈຳນຳ ເຄົກບອກວ່າເວັງ
ກຳໄມ້ໄມ້ຂາຍເຈັນສດ ...ເຮັກຄິດນະວ່າ ດ້າຂາຍເຈັນສດ ເຮົາຕ້ອງ
ກັ້ງເຈັນໄປເດືອນລະເກົ່າໄຫຮ໌ ຕອນນີ້ ຂາຍໃຫ້ໂຮງສີໄດ້ເຈັນແປດເກົ່າ
ພັນ ແຕ່ດ້າຈຳນຳເຂົາໂຄຮງກາຮອງຮັບຊາລ ໄດ້ເກວຍນລະຫັກມີນ
ສາມ ເສຍແຕ່ວ່າ ຮອເຈັນນານහນບ່ອຍເກົ່ານັ້ນ ” ”

แก้วตา คชวงศ์ ชาวนาอำเภอสามโค้ก จังหวัดอ่างทอง วัย 42 ปี ตกลงเช่านา 60 ไร่ กับเจ้าของนาต่างถิ่นจากจังหวัดสมุทรสงคราม ตกลงค่าเช่ากันไว้ครั้งละ 50,000 บาท ซึ่งเชอทำได้เพียง 3 ครั้ง เจ้าของนาซึ่งเห็นว่าได้ผลผลิตข้าวดี จึงมาขอแบ่งนาไปทำเองครึ่งหนึ่ง โดยลดค่าเช่าให้เชอเหลือครั้งละ 40,000 บาท

ก่อนหน้านั้นแก้วตาทำงานของครอบครัวตัวเอง ที่แม่บօกไว้ว่าจะยกให้เชอ แต่สุดท้ายแม่ต้องขายที่นา 10 ไร่ เพื่อใช้หนี้ของครอบครัวที่มีอยู่แสนกว่าบาท ทำให้เชอต้องหาที่ดินผืนใหม่ทำกินแทน

ชาวนาผู้เช่า กับค่าเช่านาที่เลือกไม่ได้

“ กำนาครังหนึ่งใช้เวลา 4 เดือน เอพะกีนาแปลงบน 30 ไร่ ค่าจ้างรถไถหมดไป 70,000 บาท กีนาแปลงล่างอีก 30,000 กว่า บาท เอพะค่าบุกเบิกกีนาหมดไปแสนกว่า พอเราบุกเบิกจบเตียโนล่ง กำนาได้แล้ว เจ้าของกีนาบอกว่า จะแบ่งไปทำนาเองครึ่งหนึ่ง แล้ว ไกนก็คิดค่าเช่าเราเพียง 25,000 บาท แต่ขาย 40,000 บาท เราก็ยอมสี 4 เดือน 40,000 บาท เหลือ 30 ไร่จาก 60 ไร่ เจ้าของนาเอามาเปรียบเรา แต่เราไม่รู้จะไปเช่าที่ไหน แล้วขายยังบอกว่า ต่อไปถ้าข้าวราคาดีเราจะขอขึ้นค่าเช่านาอีก ”

แก้วตา ตัดพ้อถึงความเอกสารเดาเปรียบของเจ้าของนาที่เชอเช่าอยู่ แต่ผู้เช่าอย่างแก้วตาและชาวนารายอื่นก็ไม่มีทางเลือก เมื่อไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ชาวนา ก็ต้องยอมจำนนต่อราคากำนา ที่เจ้าของนาเป็นผู้กำหนด

“เจ้าของนาเข้าให้เราเข้าที่นาทำ จนกว่าเขาจะขายที่ได้ เราก็กลัวๆ ไม่อยากลงทุนทำอะไรเยอะ ที่จริง ที่ดินบางส่วนก็อย่างจะปลูกผักระหว่างรอปลูกข้าวนะ แต่เดี๋ยวเจ้าของที่นามาเห็นเราปลูกนั้นนี่ ก็จะมาคิดค่าเช่าเพิ่มอีก เราเลยไม่อยากทำอะไร”

นาเข้าในพื้นที่ภาคกลางหลายแห่งจึงมีสภาพไม่แตกต่างกัน ที่ปลูกข้าวไว้เป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อขายเท่านั้น แต่ไม่มีพืชผักอาหารที่ปลูกไว้สำหรับการบริโภคของชาวนา

“ครัวไนหนถ้าเกิดทางการ (กรมชลประทาน) แจ้งมาว่านาในเขื่อนมีน้ำอย ประภาศห้ามทำนา เราโกรไปบอกเจ้าของนาว่าเราไม่ได้ทำนา เขาก็ไม่สนใจ เขาถามเรื่องเงินค่าเช่า เราว่ายังไม่ได้ เพราะขายจำนำ เค้าก็บอกว่า เอ็งทำไม่ไม่ขายเงินสด ...เราก็คิดนะว่าถ้าขายเงินสด ต้องทิ้งเงินไปเดือนละ เท่าไหร่ ขายให้โรงสีได้แปดพันบาท ถ้าจำนำเข้าโครงการของรัฐบาลได้ เกี้ยวนละ 13,000 บาท เสียแต่ร้อนนานหน่อย กว่าจะได้เงินมาเท่านั้น”

ดอกเบี้ยและต้นทุนการทำนา

แก้วตาเลือกปลูกข้าวพันธุ์หอมปทุม เพราะมีอายุ 3 เดือนกว่า ใช้เวลาห่วง ทำนาปีละสองครั้ง ในรอบ 3 ครั้งที่ผ่านมา เขายields ทำนาทั้งหมด 50 ไร่ ได้ข้าวไว้ละประมาณ 80 ถัง รวมทั้งหมดได้ข้าว 40 เก维ยน แม้ว่าราคาวันจะนำข้าวที่รัฐประกาศจะเป็น 15,000 บาท แต่แก้วตาจะนำได้เก维ยนละ 13,000 บาท หากคิดรวมรายได้ทั้งหมดของแก้วตาเป็นเงิน 520,000 บาท ในระยะเวลา 4 เดือน ได้เงินขาดนั้นแล้วทำไม่ถึงยังยากจน

“ ก็ค่านวนมา เราจังไปได้จ่ายค่าบุ้ย ค่ายาอีเดษาเลย เราไม่มีเงินลงทุนเอง ก็ต้องไปกู้เขามาก่อน เกี่ยวข้าวแล้วค่อยจ่ายเขาไป เจ้าของเงินกู้เขากิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน ”
แก้วตาแย้มถึงดอกเบี้ยเงินกู้ ทั้งกองงามมากกว่าข้าวในนา

ค่าเตรียมดินเป็นพวงค่าจ้างรถไถนาไร่ละ 400 บาท เป็นเงิน 20,000 บาท ค่าพันธุ์ข้าวถังละ 230 บาท หัวนไร่ละ 2 ถัง เป็นเงิน 23,000 บาท ค่าปุ๋ยเคมีลูกละ 800 บาท ไส้ร่องครึ่งลูก 3 รอบ เป็นเงิน 64,800 บาท ค่ายาคุมหญ้ากระปุกละ 380 บาท ฉีด 6 ครั้ง 1 กระปุกฉีดได้ 5 ไร่ เป็นเงิน 24,624 บาท ค่าจ้างฉีดพ่นยาคุมหญ้าอีกไร่ละ 40 บาท ฉีด 6 ครั้ง เป็นเงิน 12,000 บาท ค่ายาฆ่าแมลง กระปุกละ 450 บาท ฉีดพ่น 6 ครั้ง 1 กระปุกฉีดพ่นได้ 5 ไร่ เป็นเงิน 29,160 บาท ค่าจ้างฉีดพ่นยาฆ่าแมลงไร่ละ 40 บาท ฉีด 6 ครั้ง เป็นเงิน 12,000 บาท

ค่าเช่านา 50,000 บาท ค่าน้ำมันเครื่องสูบน้ำเข้านาประมาณ 20,000 บาท ค่าจ้างรถเกียร์ข้าวไร่ละ 500 บาท เป็นเงิน 25,000 บาท ค่าจ้างรถบรรทุกข้าวไปโรงสี เกวียนละ 300 บาท เป็นเงิน 12,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งหมด 292,584 บาท

“คุ้มไหม...?” แก้วตาบอกว่า ถ้าไม่ขาดทุน เงินที่เหลือหลังจ่ายค่าปุ๋ย ค่ายา เงินหมื่นสองหมื่นก็จะสึกว่าเหลือแล้ว ดีใจไม่ขาดทุน

เป็นปกติธรรมดายไปแล้ว ที่ชาวนามักจะขอแค่เพียงคุ้มทุน และไม่เคยคำนวนค่าแรงของครอบครัวตนเอง

“โน ถ้าคิดค่าแรงตัวเองด้วย คงจะไม่เหลือ” แก้วตาว่าสักๆ

โชคดีที่ปืนนี้แก้วตาไม่ขาดทุน มีเงินเหลือจากการทำงาน แต่โชคก็ไม่ได้เข้าข้างชานาอย่างเชothกไป

“อย่างปีก่อน ที่เพลี้ยระบาด ชาวนาขาดทุนกันเยอะไม่มีเงินไปจ่ายค่าปุ๋ย ค่ายา เป็นหนี้กันมาก ต้องไปปลูกجينกองทุนเงินล้านของหมู่บ้านเอาไปจ่ายค่าปุ๋ย ค่ายา ไม่งั้นดอกเบี้ยมันก็จะเพิ่มขึ้น ให้คนจนหักที่ค่าเช่านาอีก”

แล้วชาวนาผู้เช่าอย่างเชอ ไม่เคยคิดจะซื้อนา เป็นของตนเองหรือ “เคยคิดจะซื้อที่นาเหมือนกันนะ แต่เราไม่มีหลักทรัพย์ไปค้ำประกันในการกู้อะไรเลย ที่ดินก็แพง อย่างที่ดินที่เช่าอยู่นี่ เขาย้ายไว้ละ 700,000 บาท เพราะติดถนน”

ที่ดิน ซึ่งถูกเปลี่ยนความหมายไปเป็นสินค้า ที่มีราคาสูงลิบในเมืองที่ทำให้ชาวนาซึ่งมีทุนน้อยอยู่แล้ว ไม่สามารถเข้าถึงและเป็นเจ้าของที่ดินได้ ต่างกับนายทุน เจ้าของนาผู้ที่มีทุนมากกว่า จึงมีโอกาสมากกว่าที่จะสะสมทุนหรือที่ดิน ไว้เพื่อเก็บกำไร หรือให้ชาวนาเช่า

“ถ้ามีครัวให้ที่ดินเราทำงาน หรือปันที่ดินให้ทำงานบ้างคงจะดี”
แก้วตาปิดท้าย ด้วยการผันถึงโครงการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับชาวนาซึ่งคงไม่ต่างกับชาวนาผู้เช่ารายอื่น ที่ต้องการมีที่ดินทำงานเป็นของตนเอง หรือแม้แต่การเช่าที่ดินของรัฐในราคากู้ เพื่อลดต้นทุนการทำงานที่สูงลิบล่าวอยู่นี้ลง

จากเจ้าของนา กล้ายเป็นผู้เช่านา

บุณยชู มณีวงศ์

“ “ ตอนแรกก็ลงทุนทำนา เอาก๊บ้านไปจำนำองก่อน 87 ตารางวา ถูกต่อรายการกสิกรไทยก่อน พ่อส่งไม้ให้ พี่กิตต้องเอาก๊บนาของพี่เอง 10 ไร่ก็ทำนาอยู่ ไปถูกเจนจาก น้องสาวและน้องชาย มาพ่อน้ำรำ: ธนาคารไปก่อน เพราะ กลัวจะส่งไม้ให้ ก็ส่งลูกเรียนไปด้วย ทำนาไปด้วย การ ก็ยอมขึ้น ในที่สุดก็นา 10 ไร่ ก็ต้องขายให้น้องสาวและ น้องชายไป ” ”

บุญชู มณีวงศ์ ชาวนาอำเภอเดิมบางนางบัวฯ จังหวัดสุพรรณบุรี วัย 56 ปี ตัดสินใจนำที่ดิน 87 ตารางวาที่ปัลกบ้าน ติดถนนใหญ่และใกล้สำนักงานขนส่ง ค้ำประกันเงินกู้จำนวน 600,000 บาท จากธนาคารกรุงศรีอยุธยา เมื่อปีพ.ศ. 2539 เพื่อนำมาลงทุนเปิดคู่ซ้อมรถ ส่งลูกเรียนหนังสือ และลงทุนทำนา

“ วันก่อนพ่อของยีดบ้าน ลูกสอนติดกันหาวิกยาลัยเชียงใหม่ และสอบโควต้าได้ก่อนลุนดุสิตด้วย พ่อเมียป่วยหนาส่ง เลยตามว่าลูกอยากเรียนให้ครบ ก็ให้ลือกที่เรียนไปกล้าฯ บันมีค่าใช้จ่ายไปมาก ลูกก็เลยเลือกเรียนที่ลุนดุสิต แล้วก็บอกลูกว่า ‘หบูต้องเรียนให้จบนะ เพราะบ้านโน้นฟ้องยีดอยู่ ถ้าบ้านเป็นของเรา เราคงมีทางก่อจลาจลคืนมา ”

บุญชู มีความหวังเดียวคือลูกและกำลังใจที่ดีที่สุดก็คือลูก ธนาคารกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ.2545 หลังวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก และบุญชูประสบปัญหาการเงินติดต่อกันหลายปี จนไม่มีเงินไปส่งให้กับธนาคารกรุงศรีอยุธยา บางเดือนถ้ามีเงินเหลือก็ส่งไม่มีเหลือก็ไม่ส่ง ซึ่งครอบครัวไม่วุ่นเลยว่าจะส่งผลต่อครอบครัว มากว่าซึ่งก็อีกที ก็ตอนที่มีจดหมายฟ้องร้องให้ชดใช้หนี้จากธนาคารฯ

“ก่อนที่จะถูกฟ้องยึดบ้าน พี่ก็เอาที่นา 5 ไร่ ไปกู้เงินจากน้องสาวมา
นำมาผ่อนชำระธนาคารกรุงไทย ไปเรื่อยๆ เพราะส่งไม่ไหว ให้หนี้สั่งลูกเรียน
ไปด้วย ทำนาไปด้วย ภาระก็เยอะ ตอนแรกก็แบ่งขายที่นาให้น้องชายคนเล็ก
ก่อน 5 ไร่ ได้เงินมา 500,000 บาท เอาไปปะหนี้ให้ธนาคาร แต่เป็นเงินตันได้
แค่ 100,000 กว่าบาท ที่เหลือเป็นดอกเบี้ยหักหมด ดอกเบี้ยมันขึ้นสูงถึงร้อย
ละ 18% ให้หนี้ค่าปรับอีก สุดยอดเบี้ยไม่ไหว สุดท้ายก็ต้องขายที่นาให้น้องสาว
ไป แล้วก็ต้องเข้าที่นาตัวเองทำงานแทน” บุญชูเล่าให้ฟังถึงสาเหตุที่ตัวเองต้อง¹
สูญเสียที่นา ด้วยภาระที่แบกรับไม่ไหว โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา
ของลูก เงินลงทุนทำนา และอาศัยเสริมคู่ช่องรถที่เอนหวังพึงพิง แต่สุดท้าย
กลับกลายเป็นขาดทุน

ເຫັນກໍາຕົວເອງ ສົ່ງລຸກເຮີຍນຈນຈບ

ດ້ວຍພາຮະໜີລືນທີ່ທ່ຽມທັນ ຈາກເຈົ້າຂອງນາບຸລູ້ຈົ່ງເປົ້າຢືນສຕານະເປັນ
ໝາວນາເຫຼົາທີ່ດິນດ້ວຍເກງແກນ ໂຊກຍັງພອມມີອຸ່ນບ້າງ ທີ່ເຮືອຂາຍທີ່ນາໃຫ້ກັບນ້ຳອງສາວ
ແລະນ້ຳອງໝາຍ ດ່າເຫັນາຈຶ່ງໄມ່ສູງເໝີອນທີ່ອື່ນ ນ້ຳອງສາວແລະນ້ຳອງໝາຍຄິດດ່າເຫຼົາ
ນາໄວ່ລະ 20 ຄົວ ຕອບນັ້ນຮາຄາຂໍ້ວເກວີຍນລະ 8,000 ບາທ ດ່າເຫັນາຈຶ່ງ
ອຸ່ນທີ່ປະມາມາໄວ່ລະ 1,600 ບາທ ຕອບປີ ແລະເຮືອສາມາດຖຳນາໄດ້ປີລະ 3 ຄວັງ

“ กำนาເຫຼັດວຍ ກໍາອູ່ຊ່ອນຮດດ້ວຍ ສົ່ງລູກເຮີຍນໄປດ້ວຍ
ພຣວມາຖືກບໍາຫາເຈັບໄປໃຫ້ເນັ້ນນາຄາຣ ກໍາວຍໆແບບນີ້ 5 ປີ ພອລຸກຄນ
ໂຕກໍາລັງຈະຈບ ກີມ໌ເຫັນສືວຈາກນາຄາຣເຈັ້ງນາວ່າ ດຸກພ້ອງຢືດປ້ານ
ໝາຍກອດຕາດ ພອຮູ້ເກົ່ານັ້ນ ມັນກໍາວະໄໄນ້ດຸກແລຍນະ ” ”

บุญชูเป็นอีกร摊ี จากชาวนาหลายรายที่กู้เงินจากธนาคาร โดยไม่เข้าใจเงื่อนไขการคิดค่าปรับและดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนวันที่ผิดนัดชำระหนี้ เมื่อได้ที่ชาวนาพอมีเงิน ก็นำเงินไปชำระหนี้คืนให้กับธนาคาร แต่การซดใช้หนี้คืนหลายปี ที่ผ่านมาของชาวนา มากทำได้แต่การชำระดอกเบี้ยคงค้างเท่านั้น จึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย ที่ชาวนาจะสามารถซดใช้คืนหนี้สิน เงินต้น ดอกเบี้ยและค่าปรับที่มีอยู่กับธนาคารได้โดยเฉพาะภายใต้ระบบดอกเบี้ยและค่าปรับธนาคารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

หลังถูกฟ้องและยึดบ้านขายทอดตลาด บุญชูบอกว่ายอดหนี้ที่ทางธนาคารแจ้งมาหักห FRONT คือ 1,400,000 บาท หนี้จำนวนมากนี้คือเงินต้น 600,000 บาทรวมกับดอกเบี้ยและค่าปรับที่เรอผ่อนชำระไม่ตรงกำหนด ซึ่งธนาคารกรสิกรไทยได้ประกาศขายทอดตลาดบ้านของเรอ ในราคา 500,000 บาท ซึ่งต่ำมากเมื่อเทียบกับมูลค่าบ้านและที่ดิน ในท้ายที่สุดธนาคารจึงรับซื้อบ้านและที่ดินไว้เอง

“เวลาขายที่ดินทอดตลาด เขาจะตั้งราคาทุนทรัพย์ไว้ แล้วขายทรัพย์สินในราคารครึ่งหนึ่งของทุนทรัพย์ ที่ดินบ้านพี่ตั้งทุนทรัพย์ไว้ประมาณ 1 ล้านบาท ขาย 50 เปอร์เซ็นต์ ก็แค่ 5 แสนบาท พี่ก็ทำเรื่องร้องเรียนไปยังสื่อมวลชน แจ้งว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมและกำลังจะไม่มีที่อยู่อาศัยจากหนี้สินที่ออกเผยแพร่โดยไม่รู้ตัว ทางธนาคารก็ยื่นข้อเสนอให้พี่หาเงินมาซื้อบ้านและที่ดินคืน พี่ไม่รู้จะทำยังไง เลยไปกู้หนี้นอกระบบและทำสัญญาขาย

ฝากบ้านໄວ້ກັບນາຍຖຸນອກຮະບບເປັນເວລາ 1 ປີ ເສີຍດອກເບື້ຍອື່ອຍລະ 15

“ພອປີ ພ.ສ. 2547 ວັດທະນາລົມນິຍາບາຍຂຶ້ນທະເບີນຄົນຈົນ ແລະ ໂຄງກາຣ່າ
ຊ່າຍແລ້ວນໍາຫົນໍ້ອກຮະບບກລັບຄືນສູ່ໜີໃນຮະບບ ພຶກລົມສູ່ເຕີມທີ່ ເພື່ອໃຫ້ຄ່າເກົອ
ຊ່າຍແລ້ວນໍາຫົນໍ້ລືນຂອງພຶກລັບເຂົ້າມາເປັນໜີໃນຮະບບ ສຸດທ້າຍທາງຄ່າເກົອໄດ້
ປະສານງານກັບເຈົ້າໜີໃນຮະບບ ແລະ ໂອນຢ້າຍໜີຂອງພື້ຈຳນວນ 550,000
ບາທ ມາອຸ່ນທີ່ທີ່ນາຄາຮາຄາຮາສົງເຄຣະໜີແນນ ທຳສ້າງມາຂາຍຝາກໄວ້ 30 ປີ ພຶກ
ທະຍອບໃຫ້ໜີມາເວື່ອຍາ ຕອນນີ້ແລ້ວໜີອຸ່ນທີ່ 360,000 ບາທ”

ບຸ້ນຍູ້ເປັນໜີໃນເກົ່າກະຕວງທີ່ຕ່ອງສູ່ອ່າງເຕີມທີ່ ເພື່ອຮັກຊາບ້ານແລະ ທີ່ດິນ
ຂອງຕົວເອງໄວ້ ແລະ ດ້ວຍກາຣັກຮັກເຮືອນ ຕິດຕາມເຈື່ອງຈາກໜ່ວຍງານກາຄວັດສູ່ອ່າງ
ຕ່ອນເນື່ອງໜ່າຍປີ ທຳໃໝ່ໃນທີ່ສຸດທ່ານວ່າຍາງນວັດໄດ້ເຂົ້າມາຊ່ວຍຈັດກາຣໂອນໜີ່ນອກ
ຮະບບຂອງເຮົອໃຫ້ກລັບເຂົ້າມາສູ່ໜີໃນຮະບບອົກຈັງ ແລະ ນັ້ນໝາຍເລີ່ມເຄອມື່ອກາສ
ທີ່ສື້ນທີ່ຈະຮັກຊາບ້ານແລະ ທີ່ດິນຂອງເຮົອໄວ້ໄດ້

จัดตั้งกลุ่ม แก้ไขปัญหาหนี้สินชาวนา

ระหว่างที่ทางออกให้กับชีวิตในช่วงที่หนี้สินล้อมหน้าล้อมหลังบุญชูได้รู้จักกับกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งเดอกลายมาเป็นผู้นำในการรวมกลุ่ม ตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร เมื่อปี พ.ศ. 2546 ซึ่งกลุ่มว่า กลุ่มพันธมิตรการเกษตรบ้านนางบัว โดยมีบุญชูเป็นประธานกลุ่ม

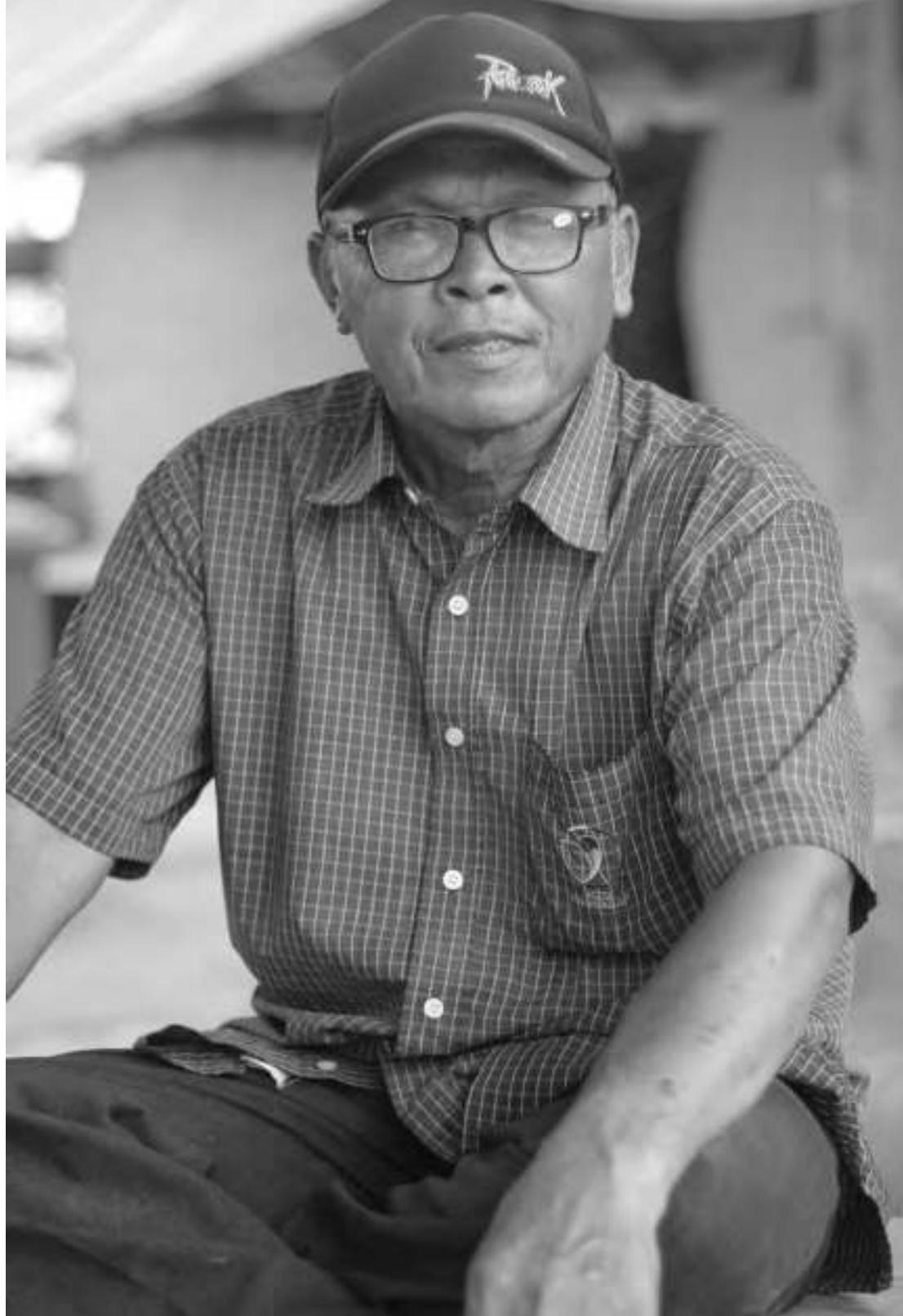
“ หลักการของกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร คือช่วยเหลือเกษตรกรกิ่งกำลังถูกพ้องร้อง หรือกำลังจะถูกยึดกีดขวางกัน ซึ่งพี่เคยมีประสบการณ์ดีบุนมาแล้ว พี่รู้ซึ้งดี ตอนนี้พวกราบวนกลุ่มน้ำตกกลุ่มพันธมิตรการเกษตรบ้านบางบัว ได้ 300 กว่าคน พວกราจบ่วยเหลือกัน ”

ทุกวันนี้บุญชูยังเข้าที่นาตัวเองทำนา โดยเปลี่ยนวิถีการผลิตจากเกษตรเคมีที่ใช้ทุน เครื่องจักรและต้นทุนการผลิตสูง มาเป็นเกษตรชีวภาพ ลงทุนการผลิตเพียงน้อยและทำการผลิตด้วยตัวเองมากขึ้น ทำให้ยอดต้นทุน การผลิตและเพิ่มผลผลิตข้าวในนาได้ จากเดิมต้นทุนทำนาไว้ละ 4,000 บาท ตอนนี้เหลือเพียงไว้ละกว่า 2,000 บาท และเนื่องจากนาที่เรอทำอยู่ในทำเลที่ดี เรอจึงได้ผลผลิตข้าวถึง 100 ถัง/ไร่

“ ตอนนี้ก็ยังต้องเข้านาของตัวเองทำอยู่นะ แต่ไม่ได้ทำอยู่ช่องรถแล้ว หวังว่าพอไปหนึ่งที่เหลืออีก 360,000 บาทได้ เรายังจะขอซื้อที่นาของเรามาคืนจากน้องสาวและน้องชาย ถ้าเป็นไปได้ก็อยากจะรักษาที่นาไว้ เพราะเป็นสมบัติที่พ่อแม่แบ่งให้ ลูก ๆ ก็เรียนจบหมัดแล้ว เราภัยหมัดภาระเรื่องส่งเสียลูกเรียนแล้ว ต่อไปก็จะช่วยชาวนาคนอื่นที่เดือดร้อนเหมือนกับที่เราเคยประสบมา ” บุญชูกล่าวทิ้งท้ายด้วยความหวังอย่างเต็มเปี่ยม ที่จะได้ที่นากลับมาเป็นของตัวเองอีกครั้ง

ชารนา กับผื่นนาเป็นของคู่กัน ไม่มีชานราสายใดที่อยากรจะเข้าที่นา คนอื่นทำนา ความผูกพันระหว่างชารนา กับที่นาที่เคยเป็นของบรรพบุรุษ มีอยู่ ในที่นาทุกผืนและจิตวิญญาณของชารนาทุกคน แม้ชารนาภาคกลางจำนวนมากได้สูญเสียที่นาไปแล้วให้กับนายทุน และธนาคารที่เบี้ยดบังส่วนเกินจากดอกเบี้ยที่สูงจนชารนาแบกรับไม่ไหว แต่ก็หวังว่าบุญชูจะเป็นหนึ่งในจำนวนชารนาที่ยังสามารถรักษาที่ดินของบรรพบุรุษไว้ได้อย่างที่เธอต้องการ

ລມໜາຍໃຈຝາກໄວ້ ກັບ ຮັບອກຮະບບ

ເຈລີມ ເອມໂອເຜິ່ນ

“ ...ກີບອກວ່າກໍານາແລ້ວເຫັນ 20,000 – 30,000
ບາກນະ ໄນເຫັນໄປສ່ງ ດ.ກ.ສ. ຜຣອກ ເພຣະດ້າສ່ງໄປ
ກີມີມັກນອກ ກີເລຍສ່ົງໜີ້ມີໄດ້ມາ 10 ກວ່າປີແລ້ວ ຕອນນີ້
ຮາຄາກົມື້ໜັງສ້ອກວັງໜີ້ນາແລ້ວ ” ”

ลุงเฉลิม เออมໂອໜົ້ງ วัย 63 ปี ชาวนาอำเภอท่ายาง จังหวัด เพชรบุรี ใช้ที่ดิน 9 ไร่ เป็นหลักทรัพย์กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 200,000 บาท เพื่อทำนาของตัวเอง 9 ไร่ และเช่าที่นาทำเพิ่มอีก 21 ไร่

“ทำนามาตั้งแต่ยังหนูมเลย พอดแต่งงานมีครอบครัว ก็ตัดสินใจกู้เงินจาก ธ.ก.ส. เอามาทำนา แรก ๆ ก็ส่งเงินใช้หนี้เข้าทุกปี ต่อมากลัง ๆ ก็ส่งได้แต่ดอกเบี้ยเท่านั้น มันส่งไม่ไหว ได้เงินขายข้าวมา ใช้หนี้นึงประกอบเขา ก็หมดแล้ว”

ไม่แตกต่างจากชานารายอื่น ลุงเฉลิมใช้เงินกู้ จาก ธ.ก.ส. เพื่อลงทุนทำนา และใช้เงินกู้จากหนี้นอกรอบเพื่อหมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว แม่จะทำนาและทำสวนควบคู่กันไป แต่เนื่องจากผลผลิตข้าวที่ได้ไม่แน่นอน จึงไม่สามารถใช้หนี้คืน ธ.ก.ส. ได้ มีหนี้สำหรับต้องกู้เงินนอกรอบมาใช้คืน ธ.ก.ส. และกู้เพิ่มจาก ธ.ก.ส. ทุกปี เพื่อให้มีเงินลงทุนพอในการทำนา

“นอกจากทำนาแล้วลุงก็ยังทำสวนมะพร้าว ผักสวนครัว ก็พอได้รายได้ออยู่บ้าง พอช่วยค่ากับข้าว แต่ช่วยเรื่องต้นทุนในนาไม่ได้มากเท่าไร สมัยนี้ต้นทุนทำนามันสูงเหลือเกิน”

“ถ้าตัดต้นทุนการซื้อพันธุ์ข้าวออก ต้นทุนทำนา ก็จะไปอยู่กับค่าบุรุษ เศรษฐี 50 ลูก ลูกละ 800 บาท ไหนจะค่ายาฆ่าแมลง ค่าจ้างรถไถ ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว ค่ารถลากข้าวไปโรงสี ก็อย่างว่าจะชานาปัจจุบันนี้ ทำอะไรเองได้น้อยเหลือเกิน ต้องจ้างเขา ใช้โทรศัพท์ทำงาน จ้างเขากีบหมด เงินก็เหลือไม่เท่าไร”

ปลารสุดลุงเฉลิมได้ข้าว 20 กก. ขายได้ 1 กก. ละ 13,000 บาท เป็นเงิน 260,000 บาท ลุงเฉลิมบอกว่าหักต้นทุนแล้ว ก็เหลือเพียงแค่ 20,000 - 30,000 บาท

ต้นทุนการทำา และปัจจัยการผลิต ที่ชาวนาพึงพิงตัวเองไม่ได้ แต่ต้องซื้อและจ้างในทุกขั้นตอน ทั้งรถไถนา รถเกียร์ข้าว เมล็ด พันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และอื่น ๆ ทำให้ชาวนาโดยส่วนใหญ่ แทบจะไม่เหลือเงินไว้หมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัว หลังจากการขายข้าว

เมื่อสถานลีนการนำเงินไปใช้คืน ธ.ก.ส.

“ที่บอกว่าทำนาแล้วเหลือ 20,000 – 30,000 บาท น่ะ ไม่เหลือเงินไปส่ง ธ.ก.ส. หรอก เพราถ้าส่งไป ก็ส่งได้แต่ดอกเบี้ย แणเราไม่มีเงินไปดำรงชีวิตอีก ตอนนี้อนาคตภัยหนังสือทวงหนี้มาแล้วนะ ก็กลัวเหมือนกันว่าจะถูกฟ้องเมื่อไร”

ตั้งแต่เป็นหนี้มวยกระเตาะ จนถึงวัยลายความของลุงเฉลิม เงินกู้ที่เพิ่มขึ้น ค่าปรับและดอกเบี้ยที่เพิ่มพูน ทำให้ยอดเงินกู้ของ ธ.ก.ส. ทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย รวมกันได้กว่า 400,000 บาท จาก 200,000 บาท ที่ลุงเฉลิมกู้มาในช่วงเริ่มต้น

ຄຸ້ມືນອກຮະບບ ຮອເຈັນຮັບຈຳນຳຂ້າວ

ສຶ່ງແນ້ວຮູບາລຈະມີໂຄງກາຣັບຈຳນຳຂ້າວ ທ່ານາສາມາຮັນນຳຂ້າວ ໄປຂາຍໃຫ້ກັບໂຄງກາຣັບຈຳນຳ ໃນຮາຄາທີ່ສູງກວ່າຂາຍໃຫ້ກັບໂຮງສີ ແຕ່ ດ້ວຍຂັ້ນຕອນກາຣັບຈຳນຳຂ້າວທີ່ຈ່າຍເງິນໃຫ້ກັບທ່ານາລ່າຊ້າ ໃນບາງຄຽວ ທ່ານາຕ້ອງຮອດສຶ່ງ 5-6 ເດືອນ ທຳໄຫ້ທ່ານາຫລາຍຮາຍ ຮົມທັ້ງລູງເຊີມ ຕ້ອງກລັບໄປກູ້ມືນອກຮະບບ ມາຮມຸນເວີຍນໃໝ່ຈ່າຍໃນຄຣອບຄຣັວໄປກ່ອນ ໃນຮວ່າງຮອເຈັນຈາກໂຄງກາຣັບຈຳນຳ

“ ຮະວ່າງຮອເຈັນຮັບຈຳນຳ ເຈັນຖຸນເຮົາກີ່ມດແລ້ວ ຕ້ອງໄປກູ້ມືນອກຮະບບນາ ດອກເບັ້ຍຮອຍລະ 10 ຕ່ອດືອນ ບາງກົກົຮອຍລະ 5 ຕ່ອດືອນ ຕອນເປົ້າເປັບໜັ້ນເຈັນບອກຮະບບອຍ່ງ 60,000 ບາກ ຍັງໄປຮວມດອກເບັ້ນ: ພວດໄຈເຈັນຂາຍຂ້າວຈາກໂຄງກາຣັບຈຳນຳນາ ເຮົາກີ່ ຕ້ອງສ່ວນເຈັນກູ້ນອກຮະບບກ່ອນ ດ້ວຍໃປພວຈະກຍອຍຍ່າຍໃຫ້ເປົ້າປະເລີ:ເກົ່າໄສ ກິວໄປ ກໍາເປັນສ້າງໝາເຈັນງູ້ວິວ ຈະງູ້ພື່ນເຮົວໄປກີ້ເຫັນຍູ່ກັບປຣິມານ ບ້າວກີ່ໄດ້ ດ້ວຍໃດຂ້າວນາກຕີ ກີ່ໄປຕ້ອງໄປກູ້ນາຍຖຸນພື່ນ ແຕ່ດ້າປີໄຫດໄດ້ ບ້າວນອຍ ກີ່ຕ້ອງໄປບວກູ້ນາຍຖຸນພື່ນລະ ”

ເຈັນກູ້ນອກຮະບບ ຈຶ່ງກລາຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງວິຖີ່ສົວຕ່າງນາໃນຢູ່ສັນຍະ ປັຈຈຸບັນ ທີ່ຂາດແຄລນ໌ລັກປະກັນ ແລະໄວ້ຂຶ້ງສຕາບັນພື້ນພິງ ກາຣັບຈຳນຳກັບອັດຕະການ ອັດຕະການເບີຍທີ່ສູງຄື່ງຮ້ອຍລະ 120 ຕ່ອປີ ກອປຣກັບຄວາມໄມ່ແນ່ນອນຂອງຮາຄາ

ข้าว และปริมาณข้าวที่ได้ทำให้
ชาวนาโดยส่วนใหญ่ ในช่วง
เวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ไม่มี
ความสามารถในการใช้คืนน้ำ
ให้กับเงินกู้นอกรอบบ และน้ำ
ที่มีอยู่กับ ธ.ก.ส. ส่งผลต่อความ
เสี่ยงในการสูญเสียที่ดินของ
ชาวนา ไม่แตกต่างจากการณ์ของ
เฉลิม เอมโอบช្រី

ข้อมูลเพิ่มเติม: ปี
พ.ศ.2546 จุนเฉลิม เอมโอบช្រី
สมัครเป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟู
และพัฒนาเกษตรกร ปัจจุบัน
อยู่ระหว่างการรอให้กองทุนพื้น
ฟูฯ ซื้อหนี้คืนจาก ธ.ก.ส. เพื่อ
ให้จุนเฉลิมสามารถผ่อนชำระ
กับกองทุนพื้นฟูฯ ได้ในวงเงินที่
น้อยลง และอัตราดอกเบี้ยที่ถูก
ลงกว่า ธ.ก.ส.

{ ดูกยืดกี่...
ขายทอดตลาด }

รวม สุขสวัสดิ์

“ ...ต่อนเขามีหนังสือมาบอกว่า เขายืดกี่เราขายทอด
ตลาด ก็กินไม่ได้นอนไม่หลับสี อยู่ดี ๆ จะมายืดกี่เรา ” , ,

รวม สุขสวัสดิ์ ชาวนาอำเภอชะคำ จังหวัดเพชรบูรณ์ อายุ 55 ปี เล่าความรู้สึกเมื่อครั้งถูกธนาคารศรีนคร ฟ้องยึดที่ดินขายทอดตลาด เป็นเหตุให้ตัวเองกินไม่ได้นอนไม่หลับในช่วงนั้น

กู้หนี้...เพื่ออะไร

เหตุที่ธนาคารศรีนครฟ้องยึดที่ดินของลุงรวม และประกาศขายทอดตลาด เนื่องจากลุงรวมกู้เงินจากธนาคารศรีนคร จำนวน 120,000 บาท โดยนำโอนด้วยตนเอง 50 ตารางวา ไปค้ำประกันเงินกู้ไว้ เงินกู้จากธนาคารศรีนครนี้ ลุงรวมนำมาใช้ลงทุนทำนา ทำเรือประมง และบางส่วนนำไปใช้หนี้คืนให้กับ ธ.ก.ส. ซึ่งกู้ยืมมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 เพื่อทำเรือประมง

แท้จริงได้ก่อเรื่องของลุงรวมขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ เมื่อประสบปัญหาเรื่องประมงล้ม ลุงรวมต้องกลับมาทำงานเพื่อใช้หนี้ให้กับ ธ.ก.ส. หน้าซ้ำยังต้องกู้หนี้เพิ่มอีกก้อนจากธนาคารศรีนคร เพื่อลงทุนทำนาและใช้หนี้ให้ ธ.ก.ส.

“ ตอนไปกู้เงินก็เอากัน 50 ตารางวา ไปค้ำประกันเงินกู้ แล้วก็หาคนเช่าค้ำประกัน...เรา ก็คิดจะหมุนเงินให้กัน แต่มันไม่กัน สุดท้ายธนาคารมา扣หัวทุกวัน ก็ต้องไปหาเรื่อง ไปหาคนค้ำประกัน มันเครียดดู ช่วงนั้น เรื่องเอกสาร เรื่องไปโรงไปศาลแบบนี้ ชาวบ้านอย่างเราลัว ”

ลุ้นรวมเล่าให้เห็นถึงสภาพของชาวนาที่มีชนิดนี้สิน และถูกธนาคารฟ้องยืดที่ดินขายทอดตลาด ซึ่งลุ้นรวมไม่ใช่ชาวนารายเดียว ที่กำลังประสบปัญหาเช่นเดียวกันนี้

ก่อนหน้าที่จะถูกประกาศยึดที่ขายทอดตลาด ลุ้นรวมได้ยื่นเรื่องขอให้กองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรช่วยซื้อหนี้จากธนาคารศรีนคร เพื่อรักษาที่ดินไว้

“ก็ไม่รู้ว่าเข้าประกาศขายที่ทอตตลาดไปกี่รอบ ตอนที่ไปกองทุนพื้นฟูฯ ได้ยื่นเรื่องขอให้กองทุนฯ ช่วยซื้อหนี้จากธนาคารศรีนคร ซึ่งการพิจารณาซื้อหนี้ของกองทุนพื้นฟูฯ อาจจะใช้เวลานานกว่า 2 เดือน ซึ่งไม่รู้จะทันการณ์หรือเปล่า”

ความรวดเร็วและความล่าช้าของกระบวนการซื้อหนี้ของกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จึงเกี่ยวพันอย่างสำคัญยิ่งต่อการรักษาที่ดินของเกษตรกร

“ ส่วนหนึ่งที่เมื่อยู่กับ ธ.ก.ส. 200,000 บาท ก็ใช้ถอนด้วยบัน 200 ตารางวา ไปค้าประภันเงินกู้ไว้ แต่ตอนนี้ก็หยุดชำระบะหนี้ไปแล้ว และขอให้กองทุนพื้นฟูฯ เผยชื่อหนี้จาก ธ.ก.ส. แทน เราจะได้พ่อ奔 เงินต้นและดอกเบี้ยใบอัตราที่เบอยลง ไม่จับกังตันกังดอก ขึ้นบาน รวดเร็ว สู้ไปเหรอ ” ”

ก่อนหน้านี้นั้นครอบครัวของลุงรวมตัวอย่างจ่ายหนี้ให้กับ ธ.ก.ส. เนื่องเดือนละ 7,950 บาท แต่ด้วยรายจ่ายในครอบครัวที่สูง และมีเงินไม่เพียงพอที่จะลงทุน ทำนา ลุงรวมจึงตัดสินใจไปกู้หนี้จากธนาคารศรีนารามาอีก หวังจะมาเป็นทุนในการทำนา และใช้หนี้รายเดือนคืนให้กับ ธ.ก.ส.

แต่หนี้ก้อนที่สองจากธนาคารศรีนารา ก็ไม่ได้ทำให้ลุงรวมสามารถใช้หนี้ ธ.ก.ส. ได้มากขึ้น แต่กลับต้องเผชิญปัญหาที่ดินถูกขายทอดตลาดแทน

ทำนา...เป้าหมายเพื่อใช้หนี้

ลุงรวม สุขสวัสดิ์เข่าที่นา 5 ไร่ จากญาติ ทำนา โดยจ่ายค่าเช่านา เป็นข้าวปีละ 1 เกรวี่ยน

“ เขาเก็บไม่ได้เรียกร้องค่าเช่านา เขาแค่ขอข้าวกินปีละก็วัน
จากนา 5 ไร่ นาของตัวเราเองมีอยู่แค่ 2 งาน บางปีด้วยบ้ำม่า
เราเก็บทำนาปรังด้วย แล้วแต่ว่าทางการจะปล่อยบ้ำม่าให้เราทำนา
ให้ ”

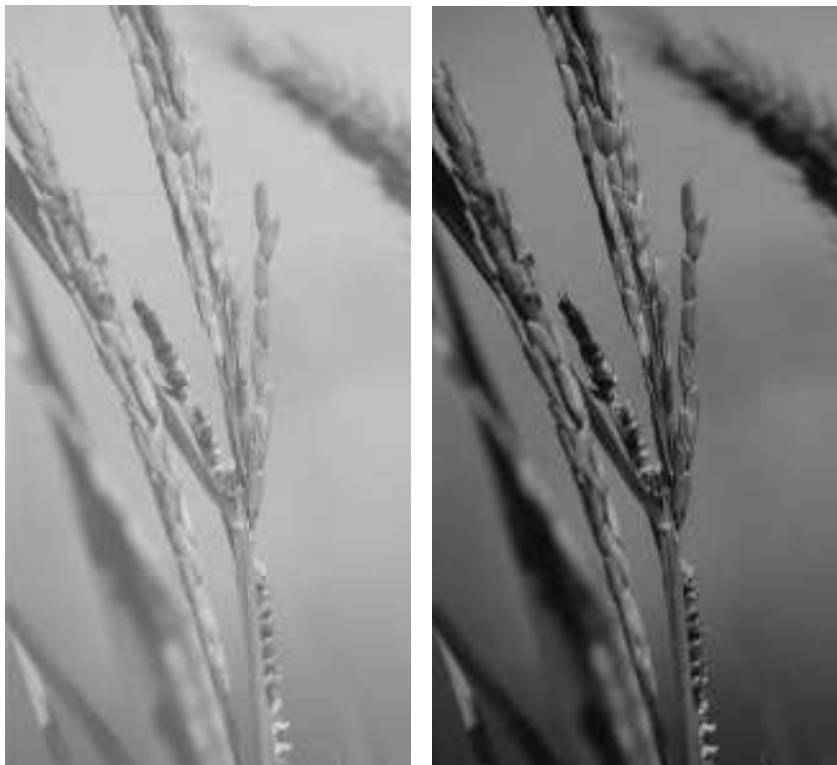
อนาคตของลุงรวม นอกจากจะขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ดอกรเบี้ยเงินกู้ที่มีอยู่กับ ธ.ก.ส. และธนาคารศรีนครแล้ว ยังขึ้นอยู่กับทางการ (กรมชลประทาน) ด้วยว่า จะปล่อยน้ำให้กับชาวนา เพื่อให้มีโอกาสทำงานปรัง ใช้น้ำเงินกู้ด้วยหรือไม่

โชคยังดี ที่ลุงรวมสามารถลดต้นทุนการทำงานได้บ้าง จากการห่วงข้าวเอง ไม่ต้องใช้แรงงานรับจ้าง และเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ปักลูกเอง ไม่ต้องซื้อในทุกๆ ดูการผลิต

“ใช้พันธุ์ข้าวขี้นนาท เก็บพันธุ์ข้าวของตัวเองไว้ ถ้าจะซื้อ ก็ซื้อกับชาวนาด้วยกันเอง ในจังหวัดเพชรบูรี เก็บพันธุ์ข้าวไว้เองแล้วจะไปซื้อเขาทำไม่เกี่ยวข้าวเสร็จ ตกไร้สัก 1 เดือน แล้วก็เก็บไว้เป็นพันธุ์ ซื้อเขามาหมดทุกอย่าง ก็ตาม ไม่มีเงินเหลือ” ลุงรวมกล่าวถึง ชาวนาในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรีที่เก็บพันธุ์ข้าวไว้เอง ขายกันเองในหมู่ชาวนา ซึ่งราคาก็ถูกกว่าซื้อในตลาด

แต่ลุงรวมยังคงมีต้นทุนอื่นในการทำงาน นา 5 ไร่ ของลุงรวมใช้ปั้ย 8 ลูก ลูกละ 800 บาท ค่าจ้างรถไถตีเทือกนาอีก 130 บาทต่อไร่ เป็นเงิน 650 บาท และยังมีค่าจ้างอื่นๆ อีก รวมเบ็ดเสร็จ หักลบจากการขายข้าวแล้ว ลุงรวมจึงเหลือเงินจากการทำงานไม่นานนัก

“ ห่วงที่รอดอเจนรับจำนำข้าวก็ต้องไปหยิบยืมคนอื่น ถู
เขามาใช้จ่ายบ้างละ กว่าจะได้เงินจำนำข้าวก็พานไป 5 เดือน
กว่า ปีนี้ได้ข้าวแค่ 10 เก维ยน ได้น้อยกว่าปีที่แล้วโน้น จำนำ
ข้าวเที่ยวนี้ได้เก维ยนละ 12,000 บาท ได้เงินมา 120,000 บาท
หักค่าใช้จ่ายก็เหลือประมาณ 20,000 – 30,000 บาท ” ”

ก่อนหน้าที่รัฐบาลจะมีนโยบายรับจำนำข้าวเมื่อ 2 ปีก่อน ลุงรวมเคยขายข้าวให้โรงสีได้เกินละ 6,500 - 6,700 บาท ลุงรวมกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า “ถึงแม้จะมีโครงการรับจำนำข้าวขายข้าวได้ราคาสูงขึ้น ก็จริง แต่ต้องรอเงินรับจำนำขวนาน ชาวนาโดยส่วนใหญ่ต้องไปยืมเงินกู้จากระบบมาหมุนเวียนใช้จ่ายก่อนทั้งนั้น เสียดออกเบี้ยกันไม่รู้เท่าไร อย่างให้รัฐบาลใส่ใจเรื่องนี้ ชาวนาจะได้ไม่ต้องเสียดออกเบี้ยให้นายทุนเงินกู้อีก 5 เดือนหรือ 6 เดือน”

ขั้นตอนการจ่ายเงินที่ล่าช้าของโครงการรับจำนำข้าว ส่งผลกระทบกับชาวนาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเปราะบางมากกว่าที่หลายคนคาดคิด

“หนี้ที่มีอยู่กับธนาคาร เจ้าก็เข้ากันจะไม่หมดแล้ว ยังจะต้องมาเป็นหนี้ nok ระบบที่รอเงินรับจำนำข้าวอีก แล้วชาวนาจะไปเหลืออะไร ที่ดินที่มีอยู่ ยังไม่รู้เลยว่าจะรักษาไว้ได้หรือเปล่า”

ลุงรวมทึ้งท้ายถึงชะตากรรมของชาวนา ที่ต้องเจอกับปัญหาหากหลายในเส้นทางการทำงาน ทั้งการปลูกข้าวและการขายข้าวที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม จากนายทุนนอกระบบที่อี้แม้ม แต่การดำเนินงานของโครงการรัฐเอง แต่ลุงรวมและชาวนาทั้งหลายจะฝ่าความหวังเส้นทางการทำงานนี้ไว้กับรัฐบาลและโครงการรับจำนำข้าวได้จริงหรือเปล่า คงต้องรอดูกันต่อไป

ข้อมูลเพิ่มเติม: รวม สุขสวัสดิ์ เข้า
เป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนา
เกษตรกร เมื่อปี พ.ศ. 2546 และอยู่
ระหว่างการรอให้กองทุนพื้นฟูฯ ซื้อ
หนี้คืนจาก ธ.ก.ส. ปัจจุบันกองทุนพื้น
ฟูฯ ได้ตกลงซื้อหนี้จากธนาคารธีร์วินคร
ของลุงรวมแล้ว โดยหักดอกเบี้ยออก
ทั้งหมด หักเงินต้นออกครึ่งหนึ่ง เหลือ
60,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท
ต่อปี ทำสัญญา 10 ปี รวมเป็นเงิน
75,000 บาท ลุงรวมจึงผ่อนส่งกองทุน
พื้นฟูฯ ปีละ 7,500 บาท

{ เมื่อปริษัทยกธุรกิจให้หาย ชื้อกิจลักษณะ }

สุรพงศ์ ชูแก้ว

“ ก็ไม่อยากขาย แต่ถ้าวันหนึ่งทางบริษัทเขาล้อมรั้ว
ขึ้นมา เรา ก็เดินเข้าออกไม่ได้อยู่ดี นี่นายหน้าเขามาเสนอ
ซื้อเราให้ไว้ละ 250,000 บาท ถ้าเราขายหักกลบกลบหนี้
แล้ว ก็เหลือให้แม่ไม่เท่าไร ”

สุรพงศ์ ชูแก้ว อธีตครุวัยเกซีเยณ อำเภอคอนคงหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ตอนนี้เป็นทั้งชาวนา และชาวสวนเกษตรอินทรีย์ตัวยง บอกเล่าถึงที่ดินของแม่ตัวเอง ซึ่งขณะนี้ที่ดินโดยรอบถูกบริษัทยกซื้อใหญ่แห่งหนึ่ง กว้านซื้อไปหมดแล้วในราคาว่าละ 250,000 บาท

“เข้าซื้อทั้งทุ่งเลยนะ ที่ดินเป็นร้อย ๆ ไร่ พอกำลังซื้อไปหมดแล้ว ที่ดินตรงนั้นของแม่เรา ก็จะเป็นไข่แดง ถ้าบุริษัทเขาล้อมรั้ว เมื่อไหร่ ตามที่เมื่อไหร่ ที่ของเราก็เป็นบ่อเมื่อนั้น แล้วจะเข้าออก ตรงไหน”

ที่ดินผืนนั้นของแม่สุรพงศ์ เนื้อที่ 7 ไร่ กว่าเดิมที่ครอบครัวของสุรพงศ์ ทำนาเอง แต่ต่อมาเมื่อทำนาเองไม่ไหว จึงให้คนมาเช่าทำนาแทน

“ ก็ไม่รู้จะทำไป ถ้าเราจะเอาที่กอลับมาทำนาเองก็ต้องเจ้งให้พูเบ่าเขารู้ก่อน 1 ปี หรือ ถ้าเราจะขายเราก็ต้องแจ้งพูเบ่าด้วยเบนกัน ถ้าไม่ขายก็ติดบิ๊กเบี้ยน แล้ววันหนึ่งทางบริษัทเขากลัวมันรั่วซึ่นมา เรา ก็เดินเข้าออกไม่ได้อยู่ดี เป็นอย่างหนาเบามาก สนองซื้อเราให้ ໄร่ละ 250,000 บาท ถ้าเราขายหักกลับหนึ่งล้อก็เหลือให้แม่ไปเท่าไร ”

แม้จะมีสิทธิ์ในที่นาที่เป็นของแม่ก็ตาม แต่ดูเหมือนสุรพงศ์ จะมีทางเลือกไม่มากนัก เมื่อที่ดินโดยรอบถูกกว้านซื้อด้วยบริษัทยักษ์ใหญ่รายเดียวไปหมดแล้ว พื้นที่นาตรงนี้ในอนาคตจะยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอยู่อีกด้วยไปหรือไม่ ไม่มีใครรู้ได้ แล้วชาวนาอย่างสุรพงศ์ จะเอาคำน้ำใจอะไรไปต่อรองกับบริษัทยักษ์ใหญ่ที่หวังผลจากการเก็บกำไร ในการกว้านซื้อที่ดินรายนี้

โอกาสในการรักษาที่ดีบ

แม่ของสุรพงศ์ ภู่เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธ.ก.ส.) มาทำนาหลายปีติดต่อกัน รวมเป็นหนี้สินกว่า 700,000 บาท โดยนำโอนด้วยบัญชีเดินไปค้ำประกันเงินภู่ไว้ แต่เนื่องจากครอบครัวซ่อนเงินสูญเสียหาย จึงหยุดส่งหนี้มาแล้วกว่าสิบปี และไม่รู้ว่าตอนนี้ดูกับเบี้ยเงินภู่ ของ ธ.ก.ส. เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเท่าไหร่

“ ตอนนี้ก็ยืนเรื่องขอให้ยกคงทุนฟื้นฟูฯ ช้อหนี้จาก ธ.ก.ส. ถ้าหากกองทุนยอมช้อหนี้ ยอดหนี้ 700,000 บาท ก็จะเหลือครึ่งหนึ่งคือ 350,000 บาท และพ่อจะชำระภายใน 15 ปี เรายังมีโอกาส กู้จารักษาที่ดีบไว้ได้ แต่ก็บันแหลก ถ้ารักษาที่ดีบไว้ได้ หากบริษัทก่อภัย ปี ตั้งรั้วล้อมก่อภัย เรายังเข้าไปทำงานไม่ได้อยู่ดี ”

สุรพงศ์กล่าวอย่างกังวล ทั้งปัญหาหนี้สินของแม่ ปัญหาถูกกักขังชี้ช่อง ที่นา และปัญหาการดำเนินการซื้อหนี้ที่ล่าช้าของกองทุนฟื้นฟูฯ ซึ่งอาจไม่ทัน การณ์สำหรับปัญหาของเขา

หากต้องขายจริง ๆ ก็อยากให้ใช้หนี้ได้หมด

หากกองทุนพื้นบูรณะพัฒนาเกษตรกร ไม่ซื้อหนี้ ธ.ก.ส. ให้กับแม่ของ สุรพงศ์ ตามที่คาดหมาย ทางเลือกสุดท้ายที่มีอยู่ และดูเหมือนจะเป็นทาง เลือกเดียว ที่สุรพงศ์ รวมทั้งชาวนารายอื่น ต้องเผชิญในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ไม่แตกต่างกันนี้ คือการตัดสินใจยอมขายที่นาให้กับบริษัทยักษ์ใหญ่ที่เข้ามา瓜分 ร้านซื้อที่ดินไป

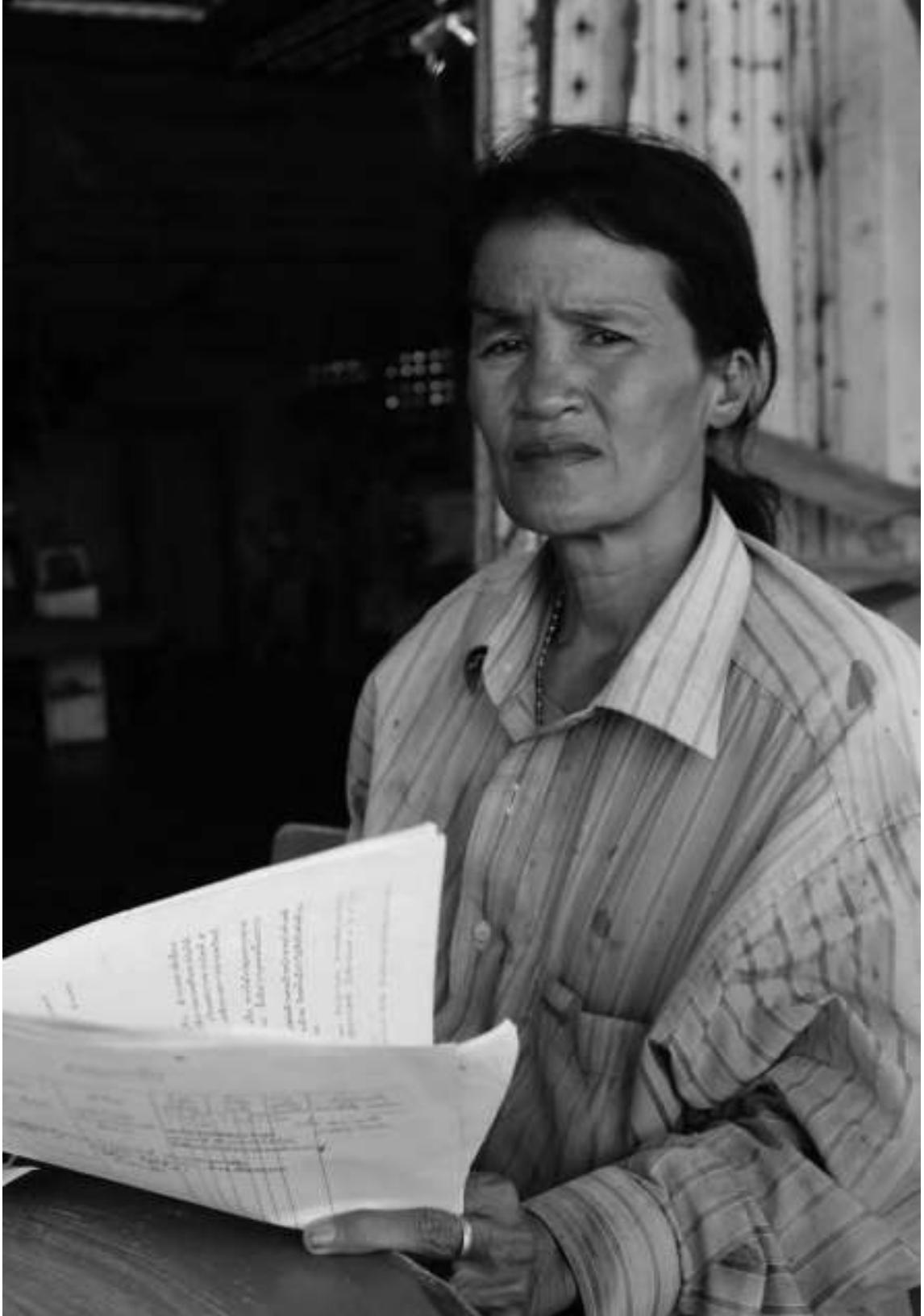
นี่เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ชาวนาจำนวนมากในภาคกลาง ต้องสูญเสียที่ดิน ทั้งที่ไม่เต็มใจ หากแต่สถานการณ์การกว้านซื้อที่ดิน ราคาน้ำดินที่ถูกปั้นจนพุ่งสูง และการถูกบีบบังคับโดย อ้อมให้ขาย ทำให้ชาวนาไม่มีทางเลือกและตัดสินใจขายที่นา

“ถ้าจำเป็นต้องขายจริง ๆ การขายที่นาครั้งนี้ก็ควรจะหักลบหนี้ ธ.ก.ส. ที่น่าจะเหยียบล้านแล้ว และเหลือเงินพอที่จะเป็นทุนให้กับชีวิตของเมื่อยามแก่เฒ่าได้บ้าง”

สรุปงศ์ ทิ้งท้ายไว้ว่าถึงการยอมจำนนต่อสถานการณ์ถึงเขามาไม่ต้องการขายที่ดินผืนนี้ให้กับบริษัทยักษ์ใหญ่ แต่ถ้าไม่มีทางเลือกจริง ๆ เขาก็อยากริบเงินที่ได้จากการขายนา หลังจากใช้น้ำหนึ่งหมดแล้ว ยังมีเหลือพอให้แม่เข้าได้ใช้จ่ายบ้าง

แล้วชาวนารายอื่น หากต้องเจอกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับ สรุปงศ์ พากขาจะยังคงสามารถรักษาที่นาไว้ได้หรือไม่

{ ถูกสืบกรัพย์ยึดกี
จนไม่เหลือแม้พืบนา 2 ไร }

ຖุเรียน เอี่ยมรัตน

“ “ ॥พนตายปี พ.ศ.2550 เรายังก็ว่าหมดหนี้แล้ว
เพราะที่ดินของญาติ॥พนกถูกยึดไป 2 ॥ปลง॥แล้ว อยู่มา
ปี พ.ศ.2554 มีหนังสือจาก ธ.ก.ส. ॥จังจะยึดที่นา॥ปลง
ที่จำบองไว้กับสหกรณ์การเกษตรเพื่อวอก ” ”

ทุเรียน เอี่ยมรัตน์ ชาวนาวัย 54 ปี จำเกาเดิมบางนางบัว จังหวัดสุพรรณบุรี บอกเล่าด้วยแวงตาไว้ความหวัง

เรื่องราวก็มีอยู่ว่า สามีของทุเรียนได้กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยรวมกู้ลุ่มกับพื้นทองคำประจำกันเอง ยอดเงินกู้เท่าไหร่ทุเรียนไม่รู้ได้ สุดท้ายเมื่อส่งหนี้กันไม่ไหว ธ.ก.ส. ก็ยึดที่ดินเพื่อขาย และน้องชายของสามีทุเรียนไป แต่หนี้ที่คงค้างอยู่ก็ยังใช้ไม่หมด ยังคงเหลืออยู่อีกประมาณ 100,000 บาท

ปัญหามาประภูมีกิริัง หลังจากสามีครอบตายไป มีจดหมายแจ้งมาจากการเกษตร (ธ.ก.ส.) ว่าจะยึดที่นาจำนวน 1 ไร่ 3 งาน ซึ่งเป็นชื่อของสามีเชอ และเงือนำไปใช้คำประจำกันเงินกู้จำนวน 60,000 บาท จากสหกรณ์การเกษตรเดิมบางนางบัวฯ เพื่อนำมาลงทุนทำนา

ตอนนี้หนี้ที่ทุเรียนมีอยู่กับสหกรณ์การเกษตรฯ ทั้งเงินต้นทั้งดอกเบี้ยรวมเป็นเงิน 190,000 บาท เคอดีຍคอกเบี้ยร้อยละ 8 แต่ถ้าในคราวที่มีการประชุมของสหกรณ์ฯ แล้วเชอไม่ได้เข้าร่วมประชุม สหกรณ์ฯ ก็จะคิดค่าดอกเบี้ยปรับเพิ่มอีกร้อยละ 2

การสืบทรัพย์เพื่อยieldที่แปลงสุดท้าย

“ ม.ก.ส. ขออภัยเป็นเจ้าหนี้ร่วมกับสหกรณ์การเกษตรฯ สืบทรัพย์และขอเคลื่อนทรัพย์จากสหกรณ์ฯ หลัง ม.ก.ส. ยื่นเรื่องขอเคลื่อนทรัพย์ ม.ก.ส. ก็ยื่นฟ้องและประกาศขายทอดตลาดที่นาของเรา เรายังไม่รู้เลยว่าหนี้ของสามีที่เหลืออยู่กับ ม.ก.ส. มันเท่าไหร่ ทุเรียนพุดพางปาดน้ำตา เพราะไม่แน่ใจว่า เขอกองจะสามารถรักษาที่นาพื้นสุดท้าย ที่มีพื้นที่แค่ ไร่เศษ ๆ นี้ ได้หรือไม่ ”

“ ม.ก.ส. ก็ประกาศขายทอดตลาดที่นาเราอยู่ ถ้าโอดนขายทอดตลาด เราเหมือนหมดตัวล้มละลาย ไม่มีอะไรเหลือเลย ถ้าเขายieldที่นาไปแล้ว ยังไม่พอใช้คืนหนี้ที่เหลืออยู่ เขา ก็จะสืบอภิว่ามีทรัพย์สินอะไรอีกหรือเปล่า แล้วก็มาyieldอีก ตอนนี้เราไม่เหลืออะไรให้เขายieldแล้ว จะเหลือก็แต่เชิงตกที่จะให้เข้าได้ ”

ที่นาของทุเรียน เนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน ถูกสำนักงานปังคับดี ประกาศขายทอดตลาดไปแล้ว 6 นัด ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม จนถึงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2556 ที่ผ่านมา

“เจ้านำที่ ธ.ก.ส.เข้ามาคุยที่บ้านนะ ตามว่าตอนนี้เรามีเงินเท่าไหร่ให้จ่ายมาเพื่อจะปิดบัญชี ถ้ามีสัก 20,000 บาท จะได้ปิดบัญชีหนี้ก้อนนี้เลย แต่เราจะเอาที่ไหนมาจ่าย เหลือพอเราจ่าย 20,000 บาท ให้ ธ.ก.ส.ไปแล้ว เราต้องหาเงินอีก 100,000 บาท ไปถอนถอนการขายด้วยที่ดินออกมาก็ไม่งั้นเรา ก็ไม่หมดภาระจาก ธ.ก.ส. เครียดหนะ ทำประกันธีวิตไว้กับ ธ.ก.ส. และคิดที่จะ นำตัวตายด้วยนะ เขาจะได้เอาเงินประกันเราไปปลดหนี้เสียที” ทุเรียนพูดได้ เพียงแค่นั้น ก็หยุดชะงักไป

เรื่องราวดอกน้ำภูกรรมของชาวนาภาคกลาง ที่สูญเสีย ที่ดินแปลงแล้วแปลงเล่า เพราะปัญหาหนี้สิน ทำการผลิตไม่คุ้ม ทุน ถูกนายทุนและธนาคารยึดที่ดิน ครัวนี้ไม่เว้นแม้แต่ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และมีบทบาทหน้าที่หลักในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเงินทุนให้กับเกษตรกร

เมื่อสถาบันการเงินของรัฐ กล้ายมาเป็นสถาบันที่ยึดทรัพย์สิน ยึดที่นาขของชาวนาเพื่อขายทอดตลาดเสียเอง แล้วเห็นนี้ชาวนากับเกษตรกร จะยังหวังพึ่งสถาบันการเงินของรัฐหรือสถาบันใดได้อีกหรือ

การออกเพื่อรักษาที่นา

ทางออกที่ก่อให้เกิดภัยต่อการพัฒนา มีต่อการเกษตร บ้านเดิมบางนางบัวซึ่งเป็นก่อให้เกิดภัยต่อการที่ทุเรียนสมัครเป็นสมาชิก คือการทำหนังสือร้องเรียนขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้แก่ชาวบ้านนี้สินไปยังกระทรวงการคลังและทำหนังสือไปยังกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อขอให้กองทุนฟื้นฟู ชี้อันนี้ก่อนนี้คืน จาก ก.ศ.

ซึ่งก็ไม่แน่นอนเช่นกันว่า การช่วยเหลือชี้อันนี้ของกองทุนฟื้นฟู จะทันเวลาไว้กษาที่นาของทุเรียนໄได้หรือไม่ เพราะกระบวนการขายทอดตลาดได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว แต่ทุเรียนก็ยังคงมีความหวัง ที่จะรักษาที่นาผืนสุดท้ายนี้ เอาไว้ทำกินต่อไป

“ถ้ากองทุนฟื้นฟูชี้อันนี้ของเราໄไป เรายังคงมีหวังค่อยๆ ทำนาให้หนี้กองทุนฟื้นฟูໄไปได้ ”

“ ก่อนหน้านี้เคยเบ่านาคบอ่นทำ 10 ไร่ แต่หลังจากมีโครงการรับจำนำข้าว ข้าวราคาดี เจ้าของนาก็มาเอาที่นาคืนกันไปหมด เราเบ้นคบไม่เป็นที่นา จะหาที่เบ่าทำนาต้องยังไม่ได้ ก็พอเบื่อยุ่ง ก็ขึ้นค่าเบ่าคิดค่าเบ่านาแพงเหลือเกิน ”

คำ บอกเล่าของทุเรียน สะท้อนภาพชีวนาภาคกลาง ที่ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีเพียง 2-3 ไร่ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวนาภาคกลางจึงต้องเช่านาคนอื่นทำ พอข้าวราคาดีแทนที่จะมีโอกาสสมิรายได้เพิ่ม กลับต้องสูญเสียโอกาส เพราะไม่มีที่ดินทำกิน ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นปัญหาทางโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของชีวนา จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ทุเรียนและชีวนาเช่าจำนวนมากในภาคกลาง ไม่ได้รับประโยชน์จากการรับจำนำข้าวอย่างที่ควรจะเป็น

ทางออกของทุเรียนคือการกลับมาทำงานในที่นาของตัวเอง และหารายได้เสริมจากการรับจำนำ

”ตอนนี้เราไม่มีทุนไปลงทำงาน เราไม่มีทรัพย์สินอะไรไปกู้เงินเพิ่ม เลยกลับมาทำงานที่นาเรานี่ละ 1 ไร่กว่า ๆ รายได้ไม่พอ ก็รับจำนำเขากินไปด้วย ตอนนี้ได้วันละ 200 – 250 บาท”

อาชีพรับจ้างในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร กลยุทธ์เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของทางออกของชาวนาภาคกลาง อย่างที่เรียน และชาวนาอีกหลายรายที่เผชิญอยู่กับปัญหาอะไรที่ทำกิน ที่ทำกินไม่เพียงพอ และสูญเสียที่ดิน เพราะภัยคุกคามที่

กัยธรรมชาติ ความเสี่ยง ของชาวนาที่ไร้หลักประกัน

เสนาะ บุตรวงศ์

“ พมขาดทุน สัมอย’ 3-4 ปี ช่วงนี้กำนาเกือบ 40 ไร่ ได้ข้าวแค้มถึง 700 กก. เจอโรคระบาด แมลงลง เอาไม่ไว้ว แล้วเราเก็บทุนไม่มาก บางคนเขามีทุนก็ซื้อยาฆ่าแมลง ขวดละ 2,000 บาท ใจจะไปสู้ไว ชาวนาเราถึงได้เป็นกันแบบนี้ กำนาแล้วก็เป็นหนี้เป็นสิน ร.ก.ส. เขาถึงว่า กำนาสมัยนี้ เหลือแต่ซังกับหนี้จริงๆ ”

ลุงเสนาะ บุตรวงษ์ อดีตชาวนาเช่าร้อย 60 ปี ชาวอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่าที่นา 20 ไร่ ทำงานมาตั้งแต่วัยหนุ่มขึ้น paleo อายุ 16 ปี

ความฟันของเกษตรกรนาเช่า

ก่อนที่ลุงเสนาะจะผันชีวิตตัวเองไปเป็นชาวนาวัยจัง ลุงเสนาะเคย ผ่านมาที่นาเป็นของตัวเอง

“ เคยคิดกี่จะซื้อกีนาเหมือนกันนะ แต่ไม่ไหวกี่เดินมันแพง อยากจะหา กีนาไกลส่าๆ ใหญ่ กีนีมันแพง เข้าตั้งป้ายขายไว้ รีล: 400,000 บาท ชาวนาเช่าอย่างเราไม่มีโอกาสซื้อหรถออก รอถูก หวายเก่าบัน ”

มีชาวนาเช่าจำนวนมากอย่างลุงเสนาะ อยากมีที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง แต่โอกาสที่จะซื้อที่นา มักเป็นของคนที่มีเงินทุนมากกว่า เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่กลับไม่ได้มีอาชีพชาวนา

“ ก็เลยต้องเช่าเข้าทำแบบนี้ ค่าเช่านา 10 ถังต่อไร่ต่อครัว ถ้าปีหนึ่งทำนา 2 ครัว ก็เสียค่าเช่า 20 ถัง แต่ก็ขึ้นอยู่กับราคาน้ำดื่มน้ำ ถ้าราคาข้าวสูง อย่างปัจจุบัน ค่าเช่านามันก็สูงตาม ถ้าราคาข้าวตก มันก็ตกตาม แต่ว่าตอนนี้เข้าคิดเป็นเงินหมดเหล็กอยู่ที่ 1,200 บาทต่อไร่ต่อครัว 20 ไร่ ก็ 24,000 บาท กว่ากันไป อย่างลุงเมื่อก่อนก็ทำงานปีละ 2 ครัว ค่าเช่านาก็ 48,000 บาท ”

ลุงเสนอจะเล่าถึงความหลัง ครั้งยังต้องจ่ายค่าเช่านา ซึ่งชานาอย่างแกett้องแบกภรภาระ และไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจ่ายตามที่เจ้าของนาร้องขอ

ลุงเสนอทำนาปีละ 2 ครั้ง ใช้พันธุ์ข้าวปลูกพันธุ์สุพรรณ 31 ซึ่งมีอายุเก็บเกี่ยว 120 วัน

“ค่าใช้จ่ายที่เราต้องจ่ายซึ่งทำนา รวมแล้วก็ร่วม
แสนนะ ทั้งค่าจ้างไถนาเตรียมดินปลูก ไร่ละ 200 บาท ไถ 2
รอบ กี 8,000 บาท ค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาคุมหญ้า ยาบำรุงข้าว
ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว ค่ารถขนข้าวเปลือกไปโรงสี ค่าเมล็ดพันธุ์
ก็ต้องซื้อ เพราะเก็บพันธุ์ข้าวเองไม่ได้ พันธุ์ข้าวก็ถังละ 195 -
200 บาท ใช้พันธุ์ข้าว 60 ถัง ต่อนา 20 ไร่”

“ไหนจะค่าน้ำมันเครื่องสูบน้ำ ชานาแควนี้ต้องเสียเงินค่าปั๊มน้ำกัน
ทั้งนั้น ตั้งแต่เริ่มปลูก ยันข้าวออกวางเลย ปั๊มน้ำจากคลองส่งน้ำขึ้นมา แล้ว
ก็ปั๊มน้ำเข้านาตัวเองอีกหอดหนึ่ง ผลผลิตมันก็ได้ดีบ้าง แต่บางปีก็แค่ยัน
ทุน บางปีก็ขาดทุน ต้องหาเงินกู้นอกรอบไปส่ง ธ.ก.ส. เป็นชานามันก็ไม่
แน่นอนอย่างนี้”

ลุงเสนอจะร่ายให้ฟังยารถึงต้นทุนการทำนา ซึ่งมีทั้งค่าจ้างรถไถ
เครื่องจกร ค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ยและยาที่ชานาควบคุมราคาเองไม่ได้ เมื่อไม่
สามารถควบคุมราคาปัจจัยการผลิตหรือต้นทุนการผลิตได้ด้วยตัวเอง แต่

ผลผลิตกลับตั้งอยู่บนความเสี่ยง ซึ่งมีโอกาสไม่เป็นไปตามเป้าหมาย อาจชี้พชารานาจึงเป็นอาชีพที่เริ่นลักษณะ กัน มีความเสี่ยง เพราะต้องลงทุนมากแต่ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน

กัยธรรมชาติ เหตุแห่งหนึ่งที่คาดไม่ถึง

นอกจากค่าปุ๋ยเคมี ค่าพันธุ์ข้าว ต้นทุนจิปาถะเกี่ยวกับการทำนา ตัวแปรที่สำคัญอีกอย่างที่เป็นความเสี่ยงทำให้ชารานาไปไม่遠ด คือภัยธรรมชาติ

“ พืชขาดทุน ส้มอยู่ 3-4 ปี ช่วงนั้นกำนาเกือบ 40 ไร่ ได้ข้าวแค่ไม่ถึง 700 กก. เจอโรคระบาดแมลงลง เอามาไว้หวังแล้วเราเก็บทุนไม่มาก บางคนเขามีทุนก็ซื้อยาฆ่าแมลง บวบละ 2,000 บาท ใจจะไปสู้ไว ชาวนาเราถึงได้เบิกกันแบบนี้ กำนาแล้วก็เป็นหนี้เป็นสิน ธ.ก.ส. เขาถึงว่ากำนาสมัยนี้ หล่อแต่ซังกับหนี้จริง ๆ ”

ก่อนหน้าที่จะขาดทุนเพราะภัยแล้งช้าๆ ลุงเสนอภัยเงินจาก ธ.ก.ส. มาจำนวน 60,000 บาท เพื่อลดทุนทำงาน โดยรวมกลุ่มค้ำประกันกันเองกับเพื่อนบ้าน และไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

“ปีแรกๆ ก็ยังพอส่งไปไหว แต่บางปีที่ขาดทุนก็วันเวียนอยู่กับเงินกู้นอกระบบ เพื่อนำไปส่งคืนให้กับ ธ.ก.ส. รักษาความเป็นสมาชิกที่ดี จะได้มีเม็ดต้องเสียค่าปรับและดอกเบี้ยเพิ่ม ส่งหนึ้นให้ ธ.ก.ส. แล้วก็ถูก ธ.ก.ส. กลับมาใช้หนี้ให้กับเจ้าหนี้นอกระบบอีก วนกันอยู่อย่างนี้ สุดท้ายก็หมดส่งเมื่อ 10 ปีก่อน เพราะส่งไม่ไหว”

ภัยแล้งและโรคจากแมลงระบาด จนทำให้ผลผลิตข้าวเสียหาย กล้ายเป็นอีกสาเหตุที่สำคัญ ที่ทำให้ชาวนาผู้มีฐานะเศรษฐกิจประมงบางอยู่แล้ว ต้องขาดทุนและล้มละลาย เมื่อตนที่ลุงเสนาะเจอ และถ้าหากประสบปัญหาขาดทุนต่อเนื่องติดต่อกัน 3-4 ปี ดอกเบี้ยและหนี้สินที่เพิ่มพูน จะทำให้ชาวนาไม่สามารถฟื้นตัวได้ยาก ชาวนาในภาคกลางหลายรายรวมทั้งลุงเสนาะจึงเลือกที่จะเลิกอาชีพทำนา เพราะทนสู้กับต้นทุนการผลิตที่สูง และหนี้สินที่เพิ่มพูนไม่ไหว

จากชาวนาเช่า เป็นชาวนารับจ้าง

ปัจจุบันลุงเสนอจะเดิกทำนาแล้ว ผันธีวิตไปเป็นชาวนารับจ้าง ขายแรงงานรายวันแทน รับจ้างหัวน้ำข้าวได้ไวละ 200 บาท วันไหนถ้ามีงานจ้างมาก ก็ได้เงินมาก พอเสร็จจากฤดูหัวน้ำข้าว ก็จะไปรับจ้างอย่างอื่นแทน

ถึงแม่จะเดิกอาชีพทำนาแล้ว ลุงเสนอจะยังคงต้องทำงานรับจ้าง เพื่อหาเงินเพื่อไปใช้คืนหนี้สิน ที่ค้างชำระไว้ตั้งแต่สมัยเป็นชาวนา

“ ถึงยังไงตอนนี้ก็เกินกว่าแต่ก่อน ก่อนหน้านั้นยังไม่ปรับโครงสร้างหนี้กิจวัณเหมือนกัน เพราะต้องเอาเงินไปใช้หนี้ ธ.ก.ส. เป็นก้อน ตอนนี้ก็พยายามส่งกองทุนฟื้นฟูฯ เดือนละ 1,000 บาท กำลังพยายามไว้เมื่อเดือนมีถุนายน พ.ศ. 2555 ก็ค่อยๆ ทำงานรับจ้างไป หาเงินใช้หนี้เบ้า ”

โชคยังเข้าข้างอยู่บ้างที่ลุงเสนาะเป็นคนนึงในจำนวนผู้ได้รับการปรับโครงสร้างหนี้ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ที่มีเป้าหมายเพื่อยกเลิกดอกเบี้ย อันเป็นเหตุของหนี้สินที่เพิ่มพูนอย่างไม่เป็นธรรม และลดเงินต้นให้เกษตรกรชำระเพียงครึ่งหนึ่ง เพื่อชดเชยให้กับเกษตรกรที่ผ่อนชำระหนี้มาแล้วอย่างยาวนาน แต่ไม่สามารถชดใช้หนี้ได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสฟื้นฟูเศรษฐกิจของครอบครัวตนเองในระยะต่อไป

ชาวนาเช่า ที่ทำงานมาตั้งแต่วัยหนุ่มยันอายุ 60 ปี ลงทุนการผลิต มีหนี้สินทั้งในและนอกระบบ หมุนเวียนมาอย่างต่อเนื่องกว่าสี่สิบปี แม้จะเลิกอาชีพทำงานแล้ว ก็ยังไม่สามารถใช้คืนหนี้สินที่พอกพูนอยู่กับ ธ.ก.ส. ได้ น่าจะเป็นกรณีตัวอย่างชัดเจนที่ชี้ให้เห็นว่า การทำงานด้วยวิถีการใช้ทุนใช้เครื่องจักร และใช้สารเคมีเข้มข้นอย่างที่เป็นอยู่ ชาวนาจะมีบันปลายิ่งอย่างไร ทั้งนี้ ลุյเสนางานคงไม่ใช่ชาวนาภาคกลางเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่ต้องเผชิญอยู่กับปัญหาเหล่านี้ในปัจจุบัน

ข้อมูลเพิ่มเติม:

- หลังการปรับโครงสร้างหนี้ตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรี วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2553 ลุյเสนางานเหลือชำระหนี้เพียงครึ่งหนึ่งของเงินต้น คือ 30,000 บาท ไม่มีดอกเบี้ย และมีเวลาผ่อนชำระ 15 ปี
- มติคณะกรรมการรัฐมนตรี วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2553 เรื่อง โครงการปรับโครงสร้างหนี้และฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร

คณะกรรมการรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการโครงการปรับโครงสร้างหนี้และฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร ตามที่ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ใจประสาสน์) ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจของนายกรัฐมนตรี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอย่างบูรณาการ เสนอ ดังนี้

- อนุมัติการแก้ไขปัญหาหนี้และฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร จำนวนประมาณ 510,000 ราย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
 - จัดสรรงบประมาณรายจ่ายงบกลางประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

2553 จำนวนเงิน 1,140,000,000 บาท ให้สำนักงานกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในการแก้ไขปัญหานี้และเพื่อสนับสนุนการพื้นฟูพัฒนาอาชีพหลักในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

1.2 จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ให้สำนักงานกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จำนวน 2,200,000,000 บาท และ 2,530,000,000 บาท ตามลำดับเพื่อสนับสนุนการพื้นฟูและพัฒนาอาชีพหลักในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

2. มอบหมายให้สำนักงานกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจัดสรรงบประมาณของกองทุนพื้นฟูฯ ใน การสนับสนุนแก้ไขปัญหานี้และพื้นฟูอาชีพเกษตรกร ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

3. มอบหมายให้สำนักงานกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรประسانงานกับธนาคารทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บมจ. ธนาคารกรุงไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารออมสิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการ

ทั้งนี้ ให้รับความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณไปพิจารณาดำเนินการด้วย

ข้อเท็จจริง

คณะกรรมการเชิญพำนกิจของนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของเกษตรกร

ชี้แจงการประชุมของคณะกรรมการฯ ได้ข้อสรุปการแก้ไขปัญหานี้
และพื้นที่อาชีวเกษตรกร ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรที่เป็นหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และเป็น
สมาชิกกองทุนพื้นบูรณะและพัฒนาเกษตรกร

1) เกษตรกรกลุ่มนี้ จำนวนประมาณ 80,000 ราย สถานะหนี้เป็นหนี้ไม่
ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2552 การพิจารณา
แก้ไขให้คำนึงถึงสถานะหนี้ และอายุความของการดำเนินคดี

2) ปรับโครงสร้างหนี้โดยการพักชำระต้นเงินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) และ
ดอกเบี้ยทั้งหมดไว้ก่อนโดยให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้ต้นเงินที่เหลืออีก
ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) ตามวงดและระยะเวลาที่ตกลงกันแต่ไม่เกิน 15
ปี ต้นเงินและดอกเบี้ยที่พักไว้จะได้รับการลดให้ทั้งหมด เมื่อเกษตรกร
ได้ชำระหนี้คืนวงดสุดท้ายแล้ว

3) เกษตรกรกลุ่มนี้ที่มีหลักทรัพย์คุ้มต้นเงินถ้วนหนาลดค่าหลักทรัพย์ลดครึ่ง
หนึ่งแล้วยังมีมูลค่าสูงกว่า ร้อยละ 50 ของต้นเงิน ส่วนต่างนั้นรัฐบาลจะ
ชดเชยให้สถาบันการเงิน (ราคาย่อมเยา) เช่น
เกษตรกรเป็นหนี้ต้นเงิน 100,000 บาท เกษตรกรจะต้องชำระหนี้ต้นเงิน
คือ (ร้อยละ 50) เท่ากับ 50,000 บาท ราคาย่อมเยา 200,000
บาท เมื่อหลักทรัพย์นั้นถูกบังคับคดีขายทอดตลาดราคาจะลดลงต่ำ
สุดถึง ร้อยละ 50 เท่ากับ 100,000 บาท จึงมีส่วนต่างระหว่างต้นเงินที่
เกษตรกรชำระหนี้คืนกับราคางานหลักทรัพย์ที่ขายได้อよดู 50,000 บาท เจ้า
หนี้จะได้รับการชดเชยจากรัฐบาล 50,000 บาท ราคาย่อมเยาซึ่งการ
ที่ใช้คำนวนการขอชดเชยส่วนต่างจากรัฐบาล ใช้ราคานั้น ปัจจุบัน

ส่วนการเบิกจ่ายจริงจะได้รับเมื่อเกษตรกรชำระหนี้คืนงวดสุดท้ายแล้ว

- 4) รัฐบาลให้การสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร
- 5) กองทุนฟื้นฟู ประสานงานกับสถาบันเจ้าหนี้ในการจัดทำข้อมูลประกอบการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อเข้าระบบและเป็นฐานข้อมูลร่วมกัน
- 6) ผู้รับผิดชอบ กองทุนฟื้นฟู และ ธ.ก.ส.

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรอาชญาเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟู และพัฒนาเกษตรกร แต่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนหนี้

- 1) เกษตรกรเป็นลูกหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สถานะหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2552 จำนวนประมาณ 350,000 ราย โดยคำนึงถึงสถานะหนี้และ อายุความของภาระเดินคดี

- 2) ปรับโครงสร้างหนี้โดยการพักชำระต้นเงินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) และดอกเบี้ยทั้งหมดไว้ก่อนโดยให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้ต้นเงินที่เหลืออีกครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) ตามงวดและระยะเวลาที่ตกลงกันแต่ไม่เกิน 15 ปี ต้นเงินและดอกเบี้ยที่พักไว้จะได้รับการลดให้ทั้งหมด เมื่อเกษตรกรได้ชำระหนี้คืนงวดสุดท้ายแล้ว

- 3) รัฐบาลให้การสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร
- 4) กองทุนฟื้นฟู ประสานงานกับสถาบันเจ้าหนี้ในการจัดทำข้อมูลประกอบการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อเข้าระบบและเป็นฐานข้อมูลร่วมกัน

- 5) ผู้รับผิดชอบ ธ.ก.ส.

กลุ่มที่ 3 เกษตรกรลูกหนี้สถาบันการเงินอื่น สมควรฯ และนิติบุคคลที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

- 1) จำนวนประมาณ 80,000 ราย
- 2) ปรับโครงสร้างหนี้หลังจากดำเนินการกลุ่มที่ 1 และ 2 แล้ว
- 3) การฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรหลังจากดำเนินการกลุ่มที่ 1 และ 2 แล้ว
- 4) กองทุนฟื้นฟูฯ ประสานงานกับสถาบันเจ้าหนี้ในการจัดทำข้อมูลประกอบการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อเข้าระบบและเป็นฐานข้อมูลร่วมกัน
- 5) ผู้รับผิดชอบ กองทุนฟื้นฟูฯ และสถาบันเจ้าหนี้ที่ร่วมโครงการ

2. หลักการและแนวทางฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร

คณะกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของเกษตรกร ได้ข้อสรุปการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรโดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ปรับความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม 2) ฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพหลัก 3) พัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ 4) การฟื้นฟูอาชีพให้แก่เกษตรกรสมาชิกองค์กรเกษตรกร กองทุนฟื้นฟูฯ ดำเนินการร่วมกับ อ.ก.ส. 5) ประสานความร่วมมือจากกระทรวง กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร

ມຣດກຫັ້ນ ຈາວບາ

ບຸລຸນາ ຮອງຈານ

“ ຕອນພ່ອຕາຍໄດ້ຮັບເຈີນຄາປະກົດຄົມາ 130,000 ບາກ ກໍາຄົມພ່ອໄປ 60,000 ບາກ ຖໍ່ເຫຼືອກົງເວົາມາໃຊ້ແນ້ຳຄືນໃໝ່ ຮ.ກ.ສ. ແຕ່ໜີ້ພ່ອກົງຍົງໄໝ່ໜູນດ ຍັງເຫຼືອວັກ 50,000 ກວ່າບາກ ຮວນດອກເບີຍວັກເບີນ 70,000 ບາກ ກັ້ນທີ່ພ່ອຕາຍໄປແລ້ວແຕ່ ແນ້ກົງຍົງວຽງ ແລ້ວກົງຕາມມາຖໍ່ວັນທີ່ເປັນລູກນິ່ລ ”

บุญมา รองงาม ชาวนาอำเภอสรรคบูรี จังหวัดชัยนาท วัย 51 ปี
เล่าถึงการเสียชีวิตของพ่อเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 เธอเล่าว่าพ่อของ
เธอได้เข้ากลุ่มกับเพื่อนบ้านค้าประภันเงินกู้ ธ.ก.ส. ให้กัน กู้ตั้งแต่สมัยพ่อยัง
หนุ่ม กู้มาแล้วก็ใช้ไป แล้วก็ไปกู้มาใหม่ ทำนาแล้วก็ใช้หนี้ไปอีก วนเวียนอยู่
อย่างนี้ ซึ่งเธอเองก็ไม่แน่ใจว่าสุดท้ายพ่อของเธอเป็นหนี้ ธ.ก.ส. อญี่ห่าໄว

พ่อของบุญมา จึงเป็นหนึ่งในจำนวนชาวนาหลายคน
ที่เป็นหนี้กับ ธ.ก.ส. เมื่อครั้งยังหนุ่มตั้งแต่เริ่มทำนา และไม่
เคยหลุดจากการเป็นหนี้ ธ.ก.ส. ได้เลย แต่กลับต้องวนเวียน
ใช้หนี้ และกู้ใหม่เพิ่ม จนกระทั่งเข้าเสียชีวิตลง หนี้สินที่มีอยู่
กับ ธ.ก.ส. ก็ยังใช้คืนได้ไม่หมด

มรดกหนี้ ที่ไม่เป็นธรรม

“ ตอบไปรับเงินนาปันกิจภาพ ธ.ก.ส. บอกให้เราเชิบธับ
ชำระบนี้/กบพ่อ ฉันไม่มีความรู้อะไร ก็เลยต้องเชิบธับชำระบนี้/กบ ”

ครั้นตามถึงมรดกอื่นของพ่อ บุญมาบอกว่าพ่อได้แบ่งที่ดินให้กับญา หมดแล้วตั้งแต่ก่อนเสียชีวิต จะเหลือก็แต่ “มรดกหนี้” ก้อนนี้ที่เชอร์บามันบจากปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน กว่า 4 ปี ที่เชอต้องรับภาระี้เช่นนี้ คืนให้กับ ธ.ก.ส. แทนพ่อที่เสียชีวิตไป รวมกับหนี้ของตัวเชอเอง ที่กู้มากจากสหกรณ์การเกษตรฯ 120,000 บาท และหนี้จาก ธ.ก.ส. อีก 150,000 บาท ที่ขณะนี้เชอขอให้ลูกของเชอช่วยผ่อนชำระอยู่ด้วยเช่นกัน

หนี้สินหวานา ที่สืบทอดต่อเนื่องจากรุ่นสูรุ่น ตังที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของบุญมา หนี้ของพ่อและลูกสาวของเชอ สะท้อนภาพชีวิตหวานาในชนบทภาคกลาง ที่ทุกครอบครัวมีปัญหาภาระหนี้สินผูกพัน กลายเป็นปัญหาเศรษฐกิจเรือรัง ที่ทำให้หวานาไม่สามารถกรະดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้

ล่าสุดต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 หลังจากผ่อนหนี้ของพ่อได้ 4 ปี ทาง ธ.ก.ส. ได้กำหนดสือแจ้งมายังบุญมาว่า ได้ตัดหนี้ของพ่อเชอให้เป็นหนี้สูญไปแล้ว เพราหากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ได้กำหนดสืออีกยันกว่า พ่อของบุญมาเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จึงเข้าข่ายได้รับการจำหน่ายหนี้ตามติดตามรัฐมนตรีวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ที่ระบุว่า ให้จำหน่ายหนี้ให้กับสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่เสียชีวิตและพิการ

“ทาง ธ.ก.ส. กำหนดสือมาบอกว่า หนี้ของพ่อเป็นหนี้สูญแล้ว ไม่ต้องชำระอีกต่อไป เพราเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูฯ เสียคนค้ำประกันทั้งหมดมา รับรู้ด้วย เรายังโกรกไปเลย ทุกๆ ใจมาตั้งนาน ยิ่งได้แล้วควรานี้” บุญมาว่า

มติคณะกรรมการทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและพิการ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกรสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรรวมทั้งสภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย หากอย่างไรก็ดี มติคณะกรรมการตระหนึ่งคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากธนาคารเจ้าหนี้มักไม่เต็มใจในการจำหนี้ให้กับลูกหนี้ และ สมาชิกกองทุนพื้นฟูฯ จำนวนมากยังไม่ได้รับข้อมูลเรื่องมติคณะกรรมการตระหนึ่งอย่างทั่วถึง

ทำนาย.. ใช้หนี้กี่เหลืออยู่

บุญมาเข้านา 16 ໄວ่ จ่ายค่าเช้านาໄວ่ละ 15 ถัง ถังละประมาณ 150 บาท ตันทุนค่าเช้านา จึงอยู่ที่ประมาณ 33,600 บาทต่อการทำนา 1 ครัว

“ ทำนายอยิใช้หนี้สหกรณ์การเกษตรจนหมดแล้ว จะเหลือ กិឡេ ន.ក.ស.ក្នុងបញ្ជីលើយុងបើដាក់ឡើង ចូលប៉ីហេតុប័ណ្ឌិយបើប៉ី ពំបួនបើប៉ីដែរយុង កើវបច្ចេប្រឈមដល់ ”

บุญมาห่วงเหลือเกินว่า จะใช้คืนหนี้ของตัวเองที่มีอยู่กับ ន.ក.ស.ให้หมดในเร็ววัน หนี้สินเหล่านี้จะได้มีต้องตกไปถึงรุ่นลูกหลานของเขอ แบบที่เมื่อเคยเจอมาก่อนแล้ว

ชาวนาหดหายในภาคกลาง มีสภาพไม่แตกต่างจากพ่อของบุญมา
ที่ไม่สามารถหาดจากภาระหนี้สิน ธ.ก.ส. ได้เลยตลอดชีวิต ภาระหนี้สินของ
ชาวนาหดหายเป็นปัญหาทางโครงสร้างที่ต้องการการเยียวยาแก้ไข เพราะหาก
ไม่มีการแก้ไขปัญหาระดับนโยบาย ทางออกของชาวนาที่มีอยู่ คือการขาย
ที่ดินเพื่อใช้หนี้ให้กับ ธ.ก.ส. หรือ ถูก ธ.ก.ส. พองยึดที่ขายทอดตลาด หรือ
สุดท้ายอาจจะต้องจบลงด้วยการนำเงินมาปันกิจศพของตัวเองมาใช้หนี้ให้
กับ ธ.ก.ส. เมื่อมีกรณีที่เกิดขึ้นแล้วกับพ่อของบุญมา

ข้อมูลเพิ่มเติม: มติคณะกรรมการตีรัฐมนตรีวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554
เรื่อง ขอแก้ไขเพิ่มเติมมติรัฐมนตรีเรื่องแนวทางการดำเนินการ
ในโครงการปรับโครงสร้างหนี้ตามมติคณะกรรมการตีรัฐมนตรี ของ บ.ก.ส.

คณะกรรมการตีรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงการคลังเสนอทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. เห็นชอบให้ยกเลิกข้อความของมติคณะกรรมการตีรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 (เรื่อง ขอความเห็นชอบแนวทาง ดำเนินการในโครงการปรับโครงสร้างหนี้ตามมติคณะกรรมการตีรัฐมนตรีของ บ.ก.ส.) ตามข้อ 3.3.1 ของหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค. 1006/1904 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2554
2. เห็นชอบในหลักการให้เกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เกษตรกรที่เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และเป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จำนวนประมาณ 80,000 ราย กลุ่มที่ 2 เกษตรกรที่อาจจะเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร แต่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนหนี้ จำนวนประมาณ 350,000 ราย และกลุ่มที่ 3 เกษตรกรลูกหนี้สถาบันการเงินอื่น สงกรณ์ฯ และนิติบุคคลที่คณะกรรมการรวมภารกิจกองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกำหนด จำนวนประมาณ 80,000 ราย ที่เสียชีวิต พิการหรือทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2552 ให้จำหน่ายหนี้เงินกู้ออกจากบัญชีเป็นหนี้สูญ ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทั้งนี้ มอบ

หมายให้กระทรวงการคลังรับไปพิจารณาในรายละเอียดต่างๆ ร่วมกับ
สำนักงบประมาณและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
เกี่ยวกับเงินค่าใช้จ่ายและการแยกบัญชีครัวรัฐนโยบายรัฐ (Public
Service Account :PSA) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วให้นำเสนอคณะกรรมการ
รัฐมนตรีครั้งในสุดท้ายหน้า

...de la gente que se ha ido
que ya no regresa, de la gente que
se ha quedado, de la gente que viene

...de la gente que se ha ido
que ya no regresa, de la gente que
se ha quedado, de la gente que viene

...de la gente que se ha ido
que ya no regresa, de la gente que
se ha quedado, de la gente que viene

**{ ต่อสู้..เพื่อยกหน้าให้
ชาวนาอายุ 65 ปีขึ้นไป }**

รายหยัด อนุศาสนบันก์

“ กำนาอยู่ 3 ไร่ แต่ไม่พอส่งหนี้ สุดท้ายก็ต้องขายที่นา เอาเงินมาใช้หน้าให้ ร.ก.ส. ตอนนี้ก็รับจ้างเหมาคน ไม่มีไร่ไม่มีนาทำอีกแล้ว ”

ชายheyด อนุศาสนนันท์ ชาวนาอำเภอสรคบุรี จังหวัดชัยนาท วัย 83 ปี เผยถึงเรื่องรามเมื่อครั้งยังมีที่นาเป็นของตัวเองเมื่อ 10 ปีก่อน ก่อนที่จะตัดสินใจขายที่นา 3 ไร่ ไว้ละ 10,000 บาท ให้กับเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน

“มันไม่มีทุนไปทำงาน ก็ไปกู้ อ.ก.ส.มาใช้กู้ลุ่มค้ำประกัน เราค้ำให้เข้ามาค้ำให้เรา ทำนาได้ข้าวมากก็พออยู่พอกิน แต่พอขายแล้วเงินไม่พอไปใช้หนี้ให้เข้า”

ชายheyดเองก็ไม่ต่างจากเพื่อนบ้านหลายคนในชุมชนที่ลงทุนทำนาด้วยการกู้เงินจาก อ.ก.ส. แม้จะกู้เงินมาในจำนวนที่ไม่มากนัก แต่ด้วยผลผลิตข้าวที่ได้ไม่มาก เนื่องจากมีที่นาแค่น้อย ประกอบกับราคاخ้าวในแต่ละปีที่ไม่แน่นอน ทำให้เงินที่ได้จากการขายข้าวของรายheyดรวมทั้งเพื่อนบ้าน มักมีเหลือไม่มากพอ ที่จะใช้หนี้คืนให้กับ อ.ก.ส. ได้หมดในแต่ละปี

“ทำนามันไม่แน่นอน บางปีก็แล้ง บางปีก็น้ำท่วม บางปีก็น้ำน้อย พอทำนาได้ข้าวน้อย ขายข้าว ก็ได้เงินน้อยไปด้วย ไหนจะค่าปุ๋ย ค่ายาฉีดแมลง ค่ารถไถ เงินที่ได้มากก็พยายามส่งดอกเบี้ยให้อ.ก.ส. เข้าแล้ว แต่พอขาดส่งบ้าง ก็เสียค่าปรับเพิ่ม ดอกเบี้ย ก็เพิ่ม ดอกเบี้ยมันเพิ่มขึ้นๆ จนเราไม่รู้ว่ามันเท่าไร สุดท้ายเราก็ต้องขายที่นาเพื่อใช้หนี้ให้อ.ก.ส.เข้า” ชายheyดเล่าถึงสภาพการทำนาที่ผ่านมาซึ่งไม่ต่างกับชาวนารายอื่น ที่ผลผลิตข้าวมักไม่แน่นอน ไม่มีหลักประกัน และที่สำคัญคือไม่เคยรู้เลยว่าดอกเบี้ยและเงินกู้ อ.ก.ส. เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเท่าไร

สุดท้ายขายหยดขายที่นา 3 ไร่ ได้เงิน 40,000 บาท นำไปใช้หนี้ให้กับ ธ.ก.ส. ที่มีเงินเดือน 10,000 บาท รวมกับดอกเบี้ยที่เพิ่มพูน พอกขายที่นาผืนสุดท้าย ขายหยดในวัย 73 ปี ตอนนั้น ก็หันมาทำอาชีพชาวนารับจ้างแทน

เชีวตชาวนา แม้赫หากยังต้องสู้

หลังจากที่นา 3 ไร่ถูกขายไป ชีวิตตายheyดและครอบครัว ยังคงดำเนินต่อไป แต่หลังจากคุ้มชีวิตตายheyดเสียไปไม่นาน ยายheyดได้ตัดสินใจที่จะลงทุนอีกรังเพื่อหวังให้มีชีวิตและรายได้ที่ดีขึ้น โดยไปรื้อเงินกับสหกรณ์การเกษตร 10,000 บาท เพื่อนำมาเลี้ยงเปิดไร่ทุ่ง

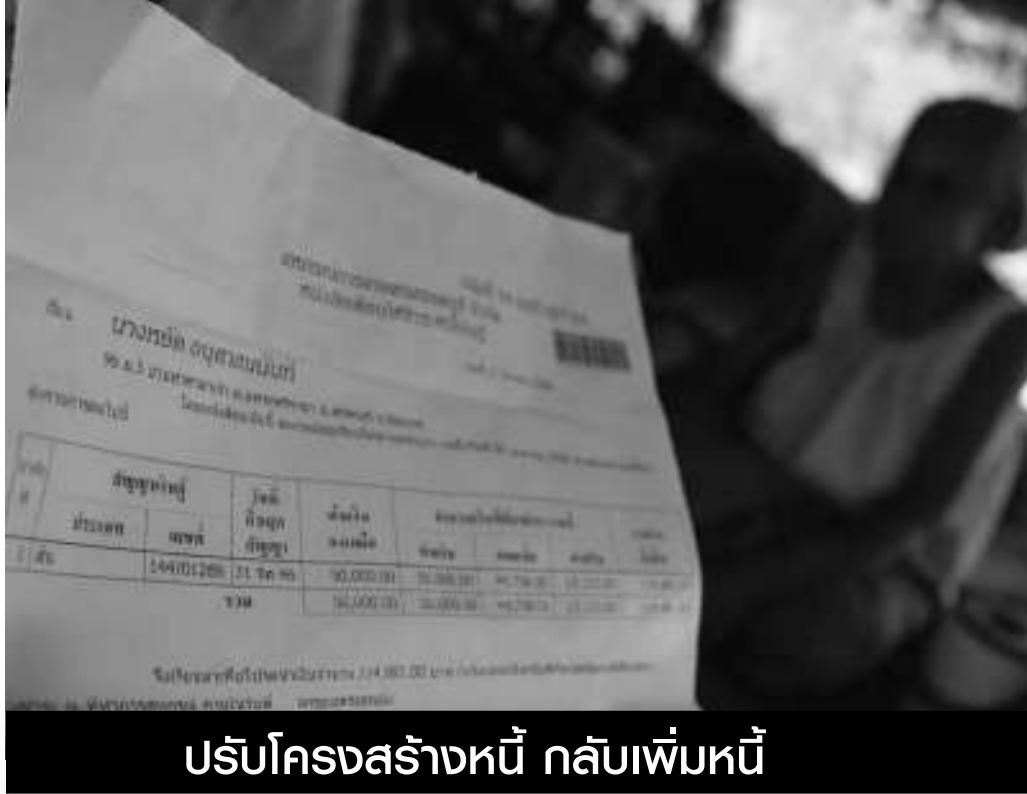
“ ปลูกกลุ่มค้าประกันเงินกู้ 5 คน กู้มา 10,000 บาท เอามาเลี้ยงเปิดไร่ทุ่ง แล้วก็จ้างคนเลี้ยง สุดท้ายเจอพิษไข้หวัดนกระบาด วอก ปีบันเปิดกีหมดไปวอก ”

เมื่อถึงเวลาช่วงหนึ่งคืนให้สหกรณ์ฯ ยายheyดบอกว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ ทำให้แก่ได้อาย ทวงหนี้แก่ในที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ บอกว่าแกเป็นหนี้อยู่เท่าไร แล้วไม่ยอมใช้หนี้ เมื่อถูกทางคณะกรรมการหนี้ต่อหน้าคนอื่น ยายheyดหาทางออกโดยการไปถูยืมเงินนอกระบบ มาผ่อนชำระหนี้ให้สหกรณ์ฯ จากหนี้ก้อนเดียวจึงกลายเป็นหนี้สองก้อน

การต่อสู้ด้านrunของชาวนาอย่างหยาหยด มีสภาพไม่แตกต่างจากชาวนารายอื่นในชุมชน ที่แม้จะทึ้งทานา เลี้ยงเปิด และรับจ้างเป็นอาชีพเสริม แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา

ความคุ้มทุนในการผลิตได้ เพราะเชิงกลกับปัญหาในเชิงระบบ
และโครงสร้าง ดังที่ขาดแคลนที่ดิน มีที่ดินน้อยต้องจ่ายต่าเช่า
นาสูง ปัจจัยการผลิตราคาแพงขาดการควบคุม และไม่มีแหล่ง
เงินทุนปลดดดอกเบี้ยที่ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

“ตอนนี้ที่ดินที่ปลูกบ้านอยู่ ก็โอนให้ลูกสาวไปแล้ว นี่ก็อาศัยลูกสาว
อยู่ พอมีคนให้ฟื้นมา เรายังสามารถขาย เก็บของเก่าขายบ้าง เพื่อให้มี
รายได้พออยู่ไปวันๆ เงินก็ไม่พอใช้ พอจะมีขึ้นมาบ้าง อ้าว กินไปซะอีก” พูด
จบพยายามหัดก็หัวเราะร่วมให้กับความลำบากของชีวิตชาวนา ที่ต้องต่อสู้ดิน润
ในปัจจุบัน

ปรับโครงสร้างหนี้ กลับเพิ่มหนี้

นายหยัดได้ลงชื่อเข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างหนี้กับสหกรณ์การเกษตรฯ เมื่อปี พ.ศ.2546 ซึ่งนายหยัดเองบอกว่า ตัวเองก็ไม่รู้ว่าการปรับโครงสร้างหนี้หมายถึงอะไร สุดท้ายสหกรณ์ฯ ได้ปรับโครงสร้างหนี้ให้ายหยัด โดยนำเงินต้นมารวมกับค่าปรับและดอกเบี้ย ทำให้เงินต้นขยายหยัดเพิ่มสูงเป็น 50,000 บาท และดอกเบี้ยใหม่ที่คำนวณจนถึงปัจจุบัน 49,758 บาท ค่าปรับอีก 15,123 บาท ทำให้ยอดรวม ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2556 มีหนี้ที่นายหยัดต้องใช้คืนให้สหกรณ์การเกษตรฯ เป็นจำนวน 114,881 บาท จากเงินต้นเพียง 10,000 บาท ที่ยืมมา

เมื่อยesterday อายุได้ 76 ปี หลังจากเริ่มชำระหนี้ไม่ไหว ในปี พ.ศ.2549 นายหยัดได้หยุดชำระหนี้ให้กับสหกรณ์การเกษตรฯ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

บันปลายชีวิตชาวนา

“ รายปีปร่วงชุมชน กับ สค.ปท. (สภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย) ไปขอร้องให้ขยายหนี้ให้ชาวนาสูง อายุ เพราะแก่ขนาดนี้แล้ว ทำมาใช้หนี้ไม่ไหวแล้ว ” ധยหดยา หนักแน่น ถึงข้อเรียกร้องของ สค.ปท. ที่ขอให้รัฐบาลยกเลิกหนี้ให้กับเกษตรกรที่อายุ 65 ปีขึ้นไป

“ตอนนี้ได้เบี้ยเลี้ยงคนแก่เดือนละ 800 บาท เพลオฯ ก็กินหมดซะก่อน ที่จะเอาไปใช้อย่างอื่น มันเครียดนะ ที่เราใช้หนี้เข้าไม่ได้” พุดจบพยายามหยดกําถอนหมายใจยาว

บันปลายชีวิตของชาวนาอย่างยายหยด ยังคงไม่แน่นอน ที่ดินผืนสุดท้าย 3 งานกว่า ที่ยายหยดปลูกบ้านอยู่กับลูกๆ ตอนนี้ลูกสาวตายหยดก็เป็นหนี้สหกรณ์การเกษตรฯ หากเมื่อหลายปีที่ผ่านมาเจอพิษไข้หวัดนกระบาด ลูกสาวตายหยดจึงตัดสินใจออกไปทำงานรับจ้างต่างถิ่นเพื่อหาเงินมาใช้นี่สหกรณ์ฯ นานๆ ครั้งจึงจะได้กลับมาเยี่ยมบ้านสักที ในอนาคตหากลูกสาวของยายหยดไม่สามารถชำระคืนหนี้สินที่มีอยู่กับสหกรณ์ฯ ได้ ครอบครัวยายหยดอาจจะต้องเจอกับปัญหาการถูกฟ้องร้อง และการยึดที่บ้านขายทอดตลาดได้อีกเช่นกัน

ความมั่นคงในชีวิตและอาชีพของชาวนาภาคกลางใน
ยุคสมัยปัจจุบัน จึงยกเหลือเกินที่จะถูกسانต่อไปยังคนรุ่น
หลังได้ เพราะยิ่งทำนายยิ่งมีแต่หนึ่ง และสูญเสียที่ดินที่เคยมีมา
ในครั้งบรรพบุรุษ ความไม่มั่นคงในชีวิต ไม่มีหลักประกันและ
สวัสดิการในอาชีพชาวนาที่ดีพอ อาจจะทำให้รายหยัดและ
ชาวนารุ่นเดียวgan กลายเป็นชาวนาภาคกลางรุ่นสุดท้าย ที่เคย
มีที่ดินเป็นของตนเองได้

ข้อมูลเพิ่มเติม: รายหยัดเข้าเป็นสมาชิกกองทุนพื้นฟูและพัฒนา
เกษตรกร ปี พ.ศ.2549 และอยู่ระหว่างรอให้กองทุนพื้นฟูฯ ซื้อหนี้จาก
สหกรณ์การเกษตรฯ

สวนที่สอง

ความประบาง

ของสังคมผู้ผลิต

หนึ้สิน ที่ดินและอาหาร ในกราสความเปร่าบางของสังคมผู้ผลิต

ปยาพร ธรรมพงษ์

ป ทความชีวันนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย "ภาวะหนี้สินเกษตรกรกับนัยที่ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียที่ดินและความมั่นคงทางอาหารของชุมชนและสังคม" ที่ก่อตั้งปฏิบัติงานท้องถิ่นไร้พรมแดน (กลุ่มโลโคลแลค) และสถาบันเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) ร่วมกันศึกษาระหว่างเดือนกันยายนปี พ.ศ.2555 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2556 โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาสถานะหนี้สินของเกษตรกร ที่ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียที่ดิน อันเป็นฐานการผลิตสำคัญของสังคมผู้ผลิตอาหาร การยกตัวอย่างกรณีศึกษา¹ ระดับครัวเรือน จากชุมนาที่มีภาวะหนี้สิน ทำให้เห็นภาพความเปร่าบางของสังคมผู้ผลิต

¹ งานวิจัยทางอยุ่บนหลักเกณฑ์การพิจารณากรณีศึกษาเชิงประเด็น (issue-based approach) โดยเลือกศึกษา กรณีสูญเสียที่ดินในระดับปัจเจกหรือระดับครัวเรือน (ศึกษาเกษตรกรรายย่อยภาคกลางที่เป็นสมาชิกสถาบันเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย(สค.ปท.) จังหวัดพะเยาครรภอยุทธยาและจังหวัดเพชรบูรณ์)

อาหาร และความไม่มั่นคงในชีวิตของเกษตรกร ที่ไม่เพียงพบรากถอนศึกษา ของงานวิจัย แต่ยังเป็นปัจจัยการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นแพร่หลาย และมีผล สืบเนื่องต่อทิศทางภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยที่มีจำนวนเกษตรกรลดลง ในขณะที่ระบบการผลิตอาหารกลับไปอยู่ในมือของธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ และเน้นการส่งออกเพื่อป้อนสู่ระบบอาหารโลก ซึ่งทำให้สถานะระบบอาหาร ของสังคมอยู่ในทิศทางที่ตอบสนองต่อการค้ามากกว่าจะเป็นการสร้างระบบ อาหารเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลไกของระบบตลาดที่ผลัก ดันให้สินค้าเกษตรที่ไม่ทำกำไรถูกตัดออกไปจากระบบอาหาร หากเป็นเช่น นี้ความมั่นคงทางอาหารของชนและสังคม อาจถูกลดทอนให้เป็นเพียง แค่การมีปริมาณอาหารในระบบ แต่ขาดมิติทางคุณภาพ ความหลากหลาย และความเป็นธรรมต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมผู้ผลิตอาหารอย่างที่ควรจะเป็น

▲ ระบบอาหารในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

กระบวนการทัศน์การพัฒนาและการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหลังสังคมรั้งที่ 2 ได้ทำให้ระบบอุตสาหกรรมอาหารกลายเป็นแนวทางการสร้างความมั่นคงให้มวลมนุษย์ เพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงอาหาร ดังที่เกษตรเชิงพาณิชย์ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมได้เข้ามาแทนที่ระบบการผลิตอาหารของเกษตรกรรายย่อยที่มีความหลากหลายและมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับระบบนิเวศน์ สัญญาณบ่งชี้สำคัญคือการลดลงของจำนวนเกษตรกรรายย่อยผู้ผลิตอาหาร ซึ่งส่วนใหญ่กับการขยายตัวของธุรกิจการเกษตรที่เข้าแทนที่และกุมอำนาจ ควบคุมระบบอาหารในสังคมได้มากขึ้น ตั้งแต่การถือครองที่ดินขนาดใหญ่ การเป็นเจ้าของเมล็ดพันธุ์สัดส่วนรายได้ และกำไรงานส่วนแบ่งตลาดอาหารทั้งในประเทศและระดับโลก

สภาพการณ์เช่นนี้คงไม่น่าแปลกใจ หากเข้าใจถึงกระบวนการสร้างอาฒานิคม ในระบบอาหารที่ก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่การเข้ามาแทนที่แบบแผนการผลิตอาหารของท้องถิ่น ที่เนอดีตสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ แต่ปัจจุบันแนวคิดการผลิตอาหารส่วนเกินสูตร化 และการแสวงหา “กำไร” จากการค้าและตลาดอาหาร ได้ทำให้ระบบอาหารถูกแปรสภาพให้อยู่ในคำน้าวควบคุมของกลุ่มทุนธุรกิจ อย่างกรณีการล้อมรั้วที่ดินที่เกิดขึ้นช่วงศตวรรษที่ 17-18 ในประเทศอังกฤษ และการทำให้ที่ดินที่เคยใช้ว่ามีกันตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยไม่มี

สิทธิในที่ดินทำกิน ประกอบกับในเวลาต่อมาที่การปฏิรัติอุตสาหกรรมได้เข้ามาทำลายระบบอาหารท้องถิ่น โดยการดึงผู้คนออกจากที่ดิน แหล่งอาหารและภาคการเกษตร ให้กลยุมมาเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง ชนบทที่ถูกทิ้งร้างจากกรุงเทพของแรงงานภาคเกษตร กำลังถูกเครื่องจักรและเทคโนโลยีเข้าแทนที่ เพื่อสร้างการผลิตในปริมาณมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลผลิตส่วนเกินและสามารถนำไปสู่การสร้างกำไรจากการผลิตและการค้าได้

แม้ว่าในอีกด้านหนึ่งจะพบว่าเกษตรกรจำนวนหนึ่งปรับตัว โดยการใช้เครื่องจักรทางการเกษตรพร้อมกับใช้ “ปัจจัยการผลิต” อย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยี การปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งผลผลิต ยาฆ่าแมลงเพื่อควบคุมศัตรูที่ช ตลอดจนการมีรีดยนต์เพื่อขันส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้มากขึ้น นำไปสู่การผลิตที่มี “ประสิทธิภาพ” และคุ้มทุนต่อปัจจัยการผลิตที่กว้างกระเพาจ่ายไป แต่ก็พบว่าเกษตรกรจำนวนมากเหล่านั้น ตกอยู่ในสภาพยอมจำนนต้องจ่ายมากขึ้น และมีความจำเป็นที่จะต้องผลิตให้มากขึ้น เพื่อรักษาความคุ้มทุนให้คงอยู่ต่อไป

ในอีกด้านหนึ่งของการเข้ามาของเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี การเกษตร ที่ดินที่เป็นแหล่งอาหารถูกปรับสภาพให้รับเรียบเสมอกัน ในการนี้ ต้นไม้ พืชอาหารตามธรรมชาติ ในที่ดอนหรือหัวไทร ป่าไม้ ถูกถอนโค่นออก เพราะเกษตรกรต้องปลูกพืชเชิงเดียวและใช้พื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น แหล่งอาหารจากธรรมชาติจึงถูกทำลายไปสิ้นเชิง

ในเมืองนี้นอกจากเงินถึงความเสื่อมโทรมของการใช้ดินอย่างเข้มข้น การเข้ามาของเครื่องจักรที่แทนที่แรงงานภาคเกษตรอย่างเต็มขั้นตราและต้องแลกมาด้วยการจ่ายค่าตันทุนปัจจัยการผลิตในทุกกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ได้นำไปสู่การเกิด “ตันทุนที่ซ่อนเร้น” ซึ่งนับรวมตั้งแต่ความสมบูรณ์ของดินที่สูญเสียไประบบนิเวศน์และภัยพารอบฯ แปลงเกษตรที่ถูกทำลายตั้งแต่ภาคไปจนถึงสายน้ำ รวมถึงการสูญเสียสุขภาพทั้งกายและใจของเกษตรกร

แม้ว่าจะมีสถาบันการเงินหรือโครงการที่ช่วยเหลือเกษตรกรเข้ามาเป็นทางเลือก ในการจัดการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ทั้งระบบเงินกู้หรือสินเชื่อเพื่อการเกษตร นโยบายกระตุ้นราคาสินค้าเกษตร การ

ประกันราคาหรือประกันรายได้ แต่ก็ถูเหมือนเป็นการสร้าง “วงจร หรือสายพานแห่งความทุกข์ยาก” ของเกษตรกรผู้เสียเปรียบให้ทอด ยาวออกไป เมื่อคนจำนวนที่อธิบาย ผลจากการทำเกษตรของชาวนา ที่สืบทอดกันมาว่า “ทำนาปีเหลือแต่หนี้กับซัง ทำนาปรังเหลือแต่ซัง กับหนี้” อธิบายได้อย่างดีถึงสภาพสังคมเกษตรกรรม ที่มีวิถีนี้สิน พันธนาการมาทุกยุคสมัย

▲ ความเปลี่ยนแปลงในสังคมของผู้ผลิตอาหาร

ระบบอาหารได้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขั้นชั้นและมีความเข้มข้น กับมิติอื่นอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น จนดูเหมือนยกแก่การทำความเข้าใจ เช่น อาหารกับมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม การเมือง การเกษตร และ ความยากจน แท้ที่จริงแล้วประเด็นว่าด้วยความมั่นคงทางอาหารไม่สามารถ พิจารณาได้ง่ายๆ เพียงว่า ประเทศไทยผลิตอาหารเพียงพอหรือไม่ แต่ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน กำลังสะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงทางอาหารของสังคมมีความสัมพันธ์ขั้นและกำลังเผชิญ กับความเสี่ยง

ภาพยุทธศาสตร์ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เป็นจินตนาการที่สำคัญต่อ อนาคตการเดินทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ผลิตอาหารได้มากจน สามารถส่งออกไปไกลข้ามทวีป การสร้างจินตนาการว่าการส่งออกอาหาร

กำลังจะสร้างรายได้และความเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยอย่างงดงาม ทำให้เห็นภาพว่าทั้งรัฐบาล ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก ตลอดจนผู้ซื้อสินค้าอาหารในต่างประเทศ ต่างก็ได้รับประโยชน์กันถ้วนหน้า แต่ทว่า ณ จุดตั้งต้นกระบวนการผลิตอาหารของสังคมและเกษตรกรไทยกำลังอ่อนล้า ล้มเหลว และกำลังจะล่มสลาย ต้นทางระบบอาหารของสังคมกำลังประสบปัญหาหลักหลาย และเรื่องแนวทางแก้ไข ดังกรณีที่มีให้เห็นต่อไปนี้

◆ ระบบการผลิตอาหารต้องพึ่งปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนาไทยในพื้นที่ทดลองภาคกลาง ที่คำนวนรวมค่าแรงของเกษตรกร ค่าอาหารของแรงงานรับจ้างในแปลงนา ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ยืมมาลงทุนทำนา และเงินทุนที่ลูกหลานส่งมาให้ทำนา สะท้อนการแบ่งรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นของชาวนาถึง 21,355 บาท/ไร่ ประกอบด้วยค่าแรง ร้อยละ 54 ปัจจัยการผลิต ร้อยละ 20.4 ค่าใช้ที่ดิน ร้อยละ 10.4 อื่นๆ ร้อยละ 10.4 ขณะที่รายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,400 บาทต่อไร่ เมื่อคำนวนรายละเอียด เช่นนี้ เท่ากับชาวนาต้องขาดทุนทั้งสิ้น 10,955 บาทต่อไร่ (สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, เอกสารประกอบงานเสวนา) อีกทั้งผลผลิตข้าวของไทยยังต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของโลก โดยผลผลิตข้าวของไทยอยู่ที่ 448 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะที่ประเทศไทยเวียดนามอยู่ที่ 862 กิโลกรัมต่อไร่ และผลผลิตเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 680 กิโลกรัมต่อไร่

◆ พื้นที่การเกษตรถูกแย่งชิง และใช้ไปในกิจการอื่น พื้นที่เกษตรของไทยที่มีกว่า 149 ล้านไร่ และมีที่นาอยู่ประมาณ 63.6 ล้านไร่ ได้ถูกเปลี่ยนมือจากเกษตรกรรายย่อยที่สืบทอดที่ดินมาจากการครอบครองที่ดินขนาดใหญ่ ผู้อื่น การใช้ปัจจัยการผลิตทั้งที่ดิน ปุ๋ย สารเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชอย่างเข้มข้น ทำให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการผลิตภาคเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร นอกจากนี้ยังพบปัญหาชาวต่างชาติอาศัยอยู่อย่างจำนวนมากในประเทศไทย ซึ่งมีความต้องการที่ต้องการเชื้อเพลิงทดแทน เช่น ก๊าซธรรมชาติ ไนโตรเจน ฯลฯ ที่ต้องการนำเข้ามาใช้ในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากต่างประเทศ ทำให้เกษตรกรรายย่อยและชาวนาที่มีรายได้น้อยตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุน

◆ การกระจายตัวของที่ดิน การกระจายตัวของที่ดินที่ก่อให้เกิดการไร้ที่ดินของเกษตรรายย่อยนี้ เกิดจากพัฒนาการของระบบทุนนิยมและการค้าสินค้าเกษตร ที่เป็นตัวเรื่องไม่ใช่การสูญเสียที่ดิน เนื่องจากระบบทุนและกลไกตลาดจะเปิดโอกาสให้เฉพาะเกษตรกรที่มีฐานะดีหรือนายทุนขนาดใหญ่สามารถเข้าถึงที่ดินและปัจจัยการผลิตที่จำเป็นสำหรับการลงทุนได้ ในขณะที่ชาวนาขนาดเล็กหรือเกษตรรายย่อยถูกเอาเบร์ยบ เข้าไม่ถึงที่ดิน ล้มเหลวเมื่อเผชิญความเสี่ยงตกเป็นหนี้สินและ สูญเสียที่ดินในที่สุด

◆ นโยบายของรัฐส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร การเปิดเสรีการค้าภายในอาเซียน เป็นการเปิดช่องให้กลุ่มทุนต่างชาติเข้ามากว้านครื้อที่ดินเพื่อการเกษตรในไทย ดังที่ประเทศไทยสิ่งใดทำมา แล้วในประเทศต่างๆ เป็นพื้นที่ถึง 10 ล้านไร่ การเปิดเสรีการค้าในอาเซียนจะมีบทบาทต่อความมั่นคงด้านอาหารมากยิ่งขึ้น และจะเปิดช่องทางให้กับกระบวนการแย่งช�ที่ดินในประเทศไทยเกิดขึ้นมากกว่าเดิม

◆ แรงงานภาคเกษตรกรรมลดลง การลดลงของแรงงานภาคเกษตรทำให้มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรแทนแรงงานคนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสดเพิ่มมากขึ้น เกิดปัญหาหนี้สินและความยากจนของเกษตรกรขนาดเล็ก หากเกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรจำกัด ประเด็นดังกล่าวจะส่งผลต่อการสูญเสียที่ดินของเกษตรกร รวมถึงการทิ้งไว่นา อพยพย้ายถิ่น ไปสู่การเป็นกรรมกรในเมือง

◆ คุณภาพชีวิตของเกษตรผู้ผลิตอาหารกำลังถูกลิดرون และถอยหลังโดยไม่มีผู้สืบทอด เนื่นได้จากสภาพชีวิตเกษตรกรที่ยากจนกว่า 8 แสนคน ที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ดินและรับจ้างผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้สิน ดังข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ระบุว่าเกษตรกรร้อยละ 76.7 มีหนี้สินจากการลงทุนทำการเกษตร

▲ นัยยะความมั่นคงทางอาหารจากกิจกรรมการเปลี่ยนแปลงฐานการผลิต

แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร พิจารณาว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการมีสุขภาวะที่ดี มีอาหารที่มีคุณค่า ได้บริโภคอย่างพอเพียง ซึ่งหล่อหลอมสั่งสมมาจากการรวม ภูมิปัญญาของสังคม และฐานทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน อาหารในสังคมจะมีความมั่นคงได้ เมื่อไม่มีการผูกขาดโครงสร้างการผลิต ไม่มีการกีดกันการเข้าถึงฐานทรัพยากร แหล่งอาหาร ปัจจัยการผลิตและการบริโภค หากแต่มีการกระจายให้ทุกคนได้มีอิสระในการผลิต การเข้าถึงและการจัดการฐานทรัพยากร รวมทั้งการบริโภคที่พอเพียง เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดี

แนวคิดความมั่นคงทางอาหารยังสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ถูกรับรองโดยรัฐธรรมนูญ ที่ดินและความมั่นคงของเกษตรกรรมมีความเชื่อมโยงเป็นอย่างยิ่งต่อความมั่นคงทางอาหารของสังคม จากอุดมจนถึงปัจจุบันเกษตรรายย่อยยังคงเป็นผู้ผลิตอาหารที่สำคัญสำหรับป้อนจากชนบทสู่เมือง อาหารหลักหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็น ข้าว ถั่วพิช ผัก ปลา และเนื้อสัตว์ ล้วนถูกผลิตขึ้นโดยเกษตรรายย่อยในชนบท ภาคเกษตรจึงถือได้ว่าเป็นภาคเศรษฐกิจพื้นฐานสำคัญของประเทศไทยมาโดยตลอด โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการห่วนวิตกต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางอาหาร ยิ่งทำให้ภาคเกษตรกรรมทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน จำนวนตัวเลขเกษตรกรรายย่อยกลับลดลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในรอบ 20 ปี ที่ผ่านมาพบว่า ปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนเกษตรกร 35.85 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 62.93 และในปี พ.ศ.2554 ลดลงเหลือ 24.1 ล้านคน คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 37.64 จะเห็นได้ว่าภาคเกษตรที่มีความสำคัญ แต่จำนวนประชากรที่อยู่ในภาคเกษตรกลับลดน้อยลง หากมองถึงอายุของผู้ทำอาชีพเกษตรรวม พ布 ว่ามีอายุเฉลี่ยที่ 53 ปี ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก อาชีพเกษตรถือเป็นอาชีพที่มีภาระหนี้สินสูง เกษตรกรรุ่นหนุ่มสาวจึงเลือกที่จะไม่سانต่ออาชีพเกษตรรวมโดยตัวเลขหนี้สินของเกษตรกรที่ทำการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 พ布ว่า เกษตรกรที่มีที่ดินและเข่าที่ดินทำกิน มีหนี้สินเฉลี่ย 107,230 บาท ส่วนเกษตรกรรับจ้าง มีหนี้สินเฉลี่ย 62,995 บาท เกษตรกรที่มีภาระหนี้คิดเป็นร้อยละ 76.70 ของเกษตรกรทั้งหมด หากคำนวณโดยใช้ฐานข้อมูลดังกล่าว หนี้สินโดยรวมของครอบครัวเกษตรกรทั้งประเทศ จะมีขนาดประมาณ 4.5 – 7.5 แสนล้านบาท

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึง ปี พ.ศ. 2555 มีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนหนี้ไว้กับกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จำนวน 490,653 ราย มีมูลค่าหนี้มากกว่า 76,285 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 3 กันยายน 2555: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร) โดยในจำนวนนี้มีจำนวน 139,418 ราย ซึ่งที่ดินและทรัพย์สินกำลังจะถูกขายทอดตลาด กองทุนฟื้นฟูฯ สามารถดำเนินการชำระหนี้แทนเกษตรกรได้เพียง 20,451 ราย จำนวนเงิน 4,107 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2555) หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของเกษตรกรที่ลงทะเบียนไว้เท่านั้น ทั้งนี้พบว่าเมื่อเกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้จะใช้วิธีการคุ้ยมจากแหล่งเงินกู้รอบใหม่จากธนาคาร ก็จะนำเงินดังกล่าวส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ให้กับเงินกู้นอกรอบ หนี้สินเกษตรกรจึงเพิ่มขึ้นกลายเป็นหนี้ที่ยากจะใช้คืนได้

นอกจากนี้คือปัญหาการไม่มีที่ดินทำกิน จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีเกษตรกรที่เช่าที่ดินผู้อื่นเป็นพื้นที่ร้อยละ 19.6 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด 149.25 ล้านไร่ ซึ่งพบในภาคกลางสูงที่สุดประมาณร้อยละ 36 ถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ และพบสูงที่สุดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีการเช่าที่ดินมากถึงร้อยละ 72 ของพื้นที่เกษตรรวมทั้งหมด

ยังไม่รวมถึงปัญหาจากแนวโน้มรายและภูมายของรัฐที่รับอำนาจการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติโดยไว้ที่ส่วนกลาง โดยมีเหตุผลหลักเพื่อนำรัฐเป็นศูนย์กลางการให้มีประสิทธิภาพ แต่ได้ทำให้เกิดข้อจำกัดต่อสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติของประชาชน รวมทั้งภูมายที่ดินและทรัพยากรที่มีอยู่ มีบทบัญญัติห้ามประชาชนไม่ให้เข้าใช้ประโยชน์ และปฏิเสธ สิทธิชุมชนท่องถิ่นในการจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ประชาชนจำนวนมากที่อาศัยและ ทำมาหากินในพื้นที่รัฐและพื้นที่ป่า แม้อยู่มาก่อนการประกาศเขตของรัฐก็ตาม กล้ายเป็นผู้บุกรุกป่าและ พื้นที่ของรัฐโดยปริยาย ปัจจุบันประมาณกว่ามีชาวบ้านที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าอย่างผิดกฎหมาย ประมาณ 300,000 คนรอบคัน กล้ายเป็นปัญหาเรื่องรัง เกิดการฟ้องร้องคดีความ กล้ายเป็นความขัดแย้ง และการละเมิดสิทธิชุมชนสืบเนื่องมา

จะเห็นได้ว่าปัญหาภาวะหนี้สิน และการสูญเสียที่ดินของเกษตรกร รวมถึงสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่รอดและความมั่นคงของเกษตรกรรายย่อย และเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องให้ความสำคัญในการศึกษาหาข้อเท็จจริงและหาทางออกต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเชิงนโยบาย การจัดการหนี้สินเกษตรกรและโครงสร้างการถือครองที่ดิน

หากเกษตรกรไม่มีความยั่งยืน ขาดทุนจากการผลิต ที่ดินหลุดมือไปอยู่ในมือของนายทุนและนักเก็งกำไร ที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่การเกษตรที่เหมาะสมต่อการผลิตอาหารอาจจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือปล่อยทิ้งร้างเพื่อการเก็งกำไรและหากที่ดินกระจากตัวอยู่ในมือของผู้ถือครองที่ดินขนาดใหญ่เพียงไม่กี่ราย ผู้ถือครองเหล่านั้นจะสามารถกำหนดทิศทางการผลิตอาหารของสังคม หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปตามกลไกตลาดที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ดังนั้น การถือครองที่ดิน ความมั่นคงในเศรษฐกิจและชีวิตของเกษตรกรรายย่อย จึงเป็นหลักประกันต่อความมั่นคงทางอาหาร การเข้าถึงอาหารที่มีปริมาณเพียงพอ และอาหารที่มีคุณภาพของคนในสังคม

ວົດເຊີວຕ່າວນາເຫຼາ ສັງຄມອຸ້ຫ້າວອຸ້ນ້າກໍ່ຫາຍໄປ¹

ກຮນີສຶກຫາເຊີວຕ່າວນາເຫຼາໃນຈັງຫວັດພະນະຄຣີອຢູຍາ

ວາງວຽກ ຄູສັບເກີຍ:

ຈຶ່ງຫວັດພະນະຄຣີອຢູຍາ ຕັ້ງອູ້ປົງເວລີມທີ່ຈຳກັດລຸ່ມການກາງຕອນລ່າງຂອງປະເທດ ເຄຍແບນທີ່ຕັ້ງຈາກນີ້ເກົ່າແກ່ ແລະ ອູ້ໃນພື້ນທີ່ລຸ່ມນ້ຳເຈົ້າພະຍາ ຊຶ່ງໄດ້ຊື່ອວ່າເປັນ “ອູ້ຫ້າວອຸ້ນ້າ” ເພີ້ມມີຄວາມອຸດນສມບູຽນເໝາະສົມກັບການທຳນາເພະບຸກຂ້າວມາຕັ້ງແຕ່ອີຕກາລຈົນຄື່ງປັຈຈຸບັນ ໄນເພີ້ມດ້ານເກະຊີຕະກວມຫົວໆການທຳນາແຜນໃໝ່ ແຕ່ປັຈຈຸບັນຈັງຫວັດພະນະຄຣີອຢູຍາຢັ້ງເປັນເມື່ອເສຽຊູກິຈສຳຄັນດ້ານກາທ່ອງເທິ່ງວ ໂດຍເຂົາພະເພີ້ນທີ່ໂປຣະສັນຕານເກົ່າແກ່

ແຕ່ໃນຮອບທສວຣະທີ່ຝ່ານມາພື້ນທີ່ທຳນາແລະເກະຊີຕະກວມສຳຄັນດັ່ງກລ່າວໄດ້ເປີ່ຍືນແປລັງສູ່ກາເປັນເນື່ອງແໜ່ງອຸດສາຫກວົມແລະໂຮງງານຂາດໃໝ່ເພີ່ມມາກື້ນ ປັຈຈຸບັນມີສັດສ່ວນພລິຕັກນໍ້ມາລວມ (ຈິດີຟີ) ກາຄອຸດສາຫກວົມແລະນອກກາຕເກະຊີຕະກວມເປັນສ່ວນໃໝ່ຢັ້ງວ່ອຍລະ 98.27 ໃນຂະນະທີ່ກາຕເກະຊີຕະກວມເພີ້ມວ່ອຍລະ 1.73

¹ດອດສຸງປາກຮາຍການກາວວິຈີຍເປັນປົງປົນທີກາຮີເງື່ອງ “ກວະໜີສິນເກະຊີຕະກວົມທີ່ສັງເມັດຕ້ອກຮູບເສີຍທີ່ດິນແລະຄວາມມ່ວນຄົງທາງອາຫາວຂອງຫຼຸມໜຸນແລະສັງຄມ” ກຮນີສຶກຫາສາເຄົ່າຂ່າຍອົງຄົກເກະຊີຕະກວມແໜ່ງປະເທດໄທຢ (ສປ.ປທ.) ຈັງຫວັດອູ້ຢາ

◀ ชาวนาอยุธยา ชาวนาไร้ที่ดิน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเนื้อที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,579,900 ไร่ ปัจจุบันเนื้อที่ร้อยละ 60 ของจังหวัดยังคงเป็นพื้นที่ทำนาปลูกข้าว แต่แนวโน้มรอบ 7 ปีที่ผ่านมาพื้นที่ปลูกข้าวลดลงร้อยละ 2 ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 2553 พบว่า จากเนื้อที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรทั้งหมด 1,145,621 ไร่ มีผู้ถือครองที่ดินทางการเกษตรของตนเองเพียง 312,572 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.28 โดยที่ดินทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ดินของคนอื่นหรือที่ดินเช่า เนื้อที่ 833,049 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.71 สำหรับขนาดการถือครองที่ดินของเกษตรกร จากข้อมูลสำมะโนทางการเกษตรโดยสำนักงานสถิติจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ.2546 พบร้า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 24.1 มีขนาดการถือครองที่ดินน้อยกว่า 2 ไร่ ร้อยละ 13.5 ถือครองที่ดินตั้งแต่ 2-5 ไร่ ร้อยละ 5.2 ถือครองที่ดินตั้งแต่ 6-9 ไร่ โดยภาพรวมคือมีเกษตรกรร้อยละ 42.8 หรือเกษตรกร 2 คนใน 5 คน มีที่ดินถือครองน้อยกว่า 9 ไร่

▲ ระบบการเข้ามา

ช้านานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ร้อยละ 72 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงมีการเข้ามายางจากเจ้าของที่ดินมาขวนานับศตวรรษตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายมาถึงรุ่นพ่อรุ่นแม่ ระบบการเข้าที่นาในอดีตจะดำเนินการผ่าน “กรรมการผู้เช่านา” เป็นคนกลางในการกำหนดราคาค่าเช่านาในเขตพื้นที่นา โดยเรียกว่าเป็น “ค่าดอกหญ้า” ซึ่งจะมีการทำประชากมให้ผู้เช่าและผู้ให้เช่ามาเจรจาตกลงค่าเช่ากันในแต่ละรอบการผลิต แบ่งราคาด้วยที่ด่างกันตามลักษณะ “นาเอก” ที่เป็นนาดี คุดมสมบูรณ์ ส่วน “นาโท” เป็นนาอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงน้อย จนได้ราคากลางของแต่ละพื้นที่ ยกหัวทั้งกรรมการผู้เช่านา�ังเป็นผู้ควบคุมราคาที่นาให้เหมาะสม เรียกได้ว่าระบบการเข้ามาในอดีต ผู้เช่าเป็นฝ่ายได้เปรียบ และมีความมั่นคงในการใช้ประโยชน์ที่ดินมากกว่าปัจจุบัน เพราะมีกลไกกรรมการผู้เช่านาในการกำกับและติดตามผลประโยชน์ผู้เช่า แต่ปัจจุบันสิทธิประโยชน์ตกอยู่กับเจ้าของที่ดินซึ่งเป็นผู้กำหนดราคาค่าเช่า โดยกลไกกรรมการผู้เช่านานั้นหายไปประมาณ 4-5 ปีมาแล้ว

ปัจจุบันเจ้าของที่ดินเป็นผู้กำหนดราคา เกือบเป็นลักษณะของการผูกขาดราคาก่าค่าเช่า โดยเฉพาะเมื่อมีความต้องการเช่านานาภัยขึ้น ราคาก่าค่าเช่าจะถูกกำหนดจากปริมาณข้าวและราคاخ้าว การคิดค่าเช่านาในอดีตช่วงปี พ.ศ.2500 จะคิดค่าเช่านาโดยจ่ายเป็นข้าวเปลือก 6 ถังต่อไร่ ราคاخ้าวเปลือกสมัยนั้นถังละ 8 บาท นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา เมื่อระบบการทำนาปรังเพิ่มมากขึ้น มีการเปลี่ยนระบบการทำจ่ายค่าเช่านาจากข้าวเปลือกเป็นเงินสดทั้งหมด โดยคิดค่าเช่านาเฉลี่ย 20 ถังต่อไร่ เป็นเงิน 2,400 บาทต่อไร่ (ราคاخ้าวเปลือกปี พ.ศ.2555 ถังละ 120 บาท) แต่หากเป็นนาไม่ค่อยสมบูรณ์ อัตราค่าเช่าจะลดลงตามส่วน เฉลี่ย 12-14 ถังต่อไร่ หรือ 1,440-1,680 บาทต่อไร่ (สัมภาษณ์ชาวนากลุ่มอุทัยพัฒนา จ.พระนครศรีอยุธยา, 18 มิถุนายน พ.ศ. 2556)

▲ การซื้อขายเปลี่ยนเมืองกีดัน

การซื้อขายเปลี่ยนเมืองที่ดินพื้นที่เกษตรรอบนอกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยนายทุนนักเก็งกำไรที่ดินเริ่มมีมาตั้งแต่ 30 ปีที่แล้ว และมีเพิ่มมากขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2546 ที่ผ่านมา เมื่อมีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อสร้างนิคมและโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการกว้านซื้อที่ดินแปลงใหญ่โดยบริษัทธุรกิจด้านการเกษตร

สำหรับแนวโน้มสถานการณ์การซื้อขายที่ดินในปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 เป็นต้นมา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาลผ่านในพื้นที่หลายโครงการ ออาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูง ทั้งสายเหนือ กรุงเทพฯ-เชียงใหม่ และสายอีสาน กรุงเทพฯ-นครราชสีมา, รถไฟทางคู่, มหาเตอร์เวลล์สายบางปะอิน-นครราชสีมา ใน ร่าง พ.ร.บ.เงินกู้ 2 ล้านล้านบาท รวมทั้งแผนบริหารจัดการน้ำ 3.5 แสนล้านบาท ปัจจุบันจึงมีสถานการณ์การกว้านซื้อที่ดินมากขึ้น โดยเฉพาะตามเส้นทางรถไฟเดิม ทางด่วนเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน อำเภอที่ที่ดินมีราคาแพงมากขึ้น คือ อำเภอบางปะหัน อำเภอมหาราชา อำเภอบางปะอิน และอำเภอคุทัย

ดังนั้นจึงพบว่าในรอบปีที่ผ่านมา ราคาประเมินที่ดินทั้งจังหวัดเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 10 โดยที่ดินบริเวณรอบนอกมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 50,000 - 500,000 บาท ส่วนที่ดินในเมืองราคาเฉลี่ยร้อยละ 1-5 ล้านบาท แม้ว่าโดยภาพรวมราคาประเมินที่ดินส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงมาก

นัก แต่เมื่อกระแสข่าวการซื้อขายที่ดินจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่โดยรอบเส้นทางคมนาคม ซึ่งรัฐบาลมีโครงการและแผนการพัฒนาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ

▲ สังคมชาวนา สูงอายุและมีแนวโน้มเลิกทำอาชีพเกษตร

ผลจากการสำรวจสถานภาพเกษตรกร สมาชิก สค.ปท. (สภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 100 ราย พบร่วมกับในวัยสูงอายุ อายุเฉลี่ย 62 ปี มีอาชีพหลักกับจ้างนอกภาคเกษตร ร้อยละ 33 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปรับเปลี่ยนจากภาคเกษตรสู่ภาคแรงงาน ปัจจุบันเหลือเกษตรกรที่มีอาชีพทำนาเป็นหลักเพียงร้อยละ 14 ทำการเกษตรอย่างอื่นร้อยละ 6 และมีเกษตรกรที่ทำอาชีพเสริมอย่างอื่นนอกเหนือจากการเกษตรถึงร้อยละ 34 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 34.7 มีรายได้จากการเงินสงเคราะห์คนชราของรัฐ รองลงมาคือรายได้จากการรับจำจ้าง และรายได้จากการลูกหนานส่งให้ เกษตรกรมีรายได้ของเฉลี่ยเพียง 106,432 บาทต่อปี อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ หากเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวต่อปีของประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ.2553 ซึ่งอยู่ที่จำนวน 620,773 บาท

ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 84 เป็นอาชีพไปทำอาชีพอื่น มีเพียงร้อยละ 16 เท่านั้นที่ยังทำอาชีพเกษตรกรอยู่ สาเหตุหลักที่เกษตรกรเลิกทำอาชีพเกษตรคือ รายได้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 36.5 ภาระหนี้สิน ร้อยละ 34.1 และผลผลิตตกต่ำ ร้อยละ 22.3

◀ ชาวนาสองสูง เฮนาสูง แบบรับต้นทุนสูง

ต้นทุนการดำเนินการเฉลี่ยของเกษตรกรกรสค.ปท. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี พ.ศ.2555

ลำดับ	ต้นทุน/ปัจจัยการผลิต	จำนวนเงินต่อไร่	สัดส่วน(ร้อยละ)
1.	ค่าเช่าที่ดิน	1,052.29	17.52
2.	ค่าปุ๋ย	966.94	16.09
3.	ค่ายากำจัดศัตรูพืช	333.49	5.55
4.	ค่าจ้างน้ำดื่มพ่นยา	360.49	6.00
5.	ค่าไถดะ(ครัวงแรก)	639.65	10.65
6.	ค่าไถพรวน(ครัวงที่ 2)	495.16	8.24
7.	ค่าเมล็ดพันธุ์	497.94	8.29
8.	ค่าห่ว่านหรือค่าจ้างปลูก	272.73	4.54
9.	ค่าจ้างไสปุ๋ย	335.88	5.59
10.	ค่าจ้างตัดข้าวตีด	56.73	0.94
11.	ค่าเก็บเกี่ยว	603.19	10.04
12.	ค่าขนผลผลิตไปขาย	132.70	2.21
13.	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	260.59	4.34
	รวมต้นทุนการดำเนินการเฉลี่ย	6,007.83	100

จะเห็นว่าชาวนาแบกรับต้นทุนการทำนาเฉลี่ย 6,007 ต่อไร่ (ไม่รวมค่าแรงช่างนา ค่าอาหารคนงาน และดอกเบี้ยเงินลงทุนทำนา) ซึ่งเป็นต้นทุนเฉลี่ยในเชิงปริยบเทียบสูงกว่าค่าเฉลี่ยต้นทุนการทำปี พ.ศ.2555 ซึ่งมีต้นทุนอยู่ที่ 5,539 บาทต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากชาวนากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85 เป็นชาวนาเช่า และมีบางส่วนที่เป็นชาวนาไร้ที่ดิน โดยสัดส่วนต้นทุนค่าเช่าที่นา คิดเป็นร้อยละ 17.52 ของต้นทุนการทำผลิตทั้งหมด

ทั้งนี้การที่ชาวนาต้องแบกรับภาระต้นทุนการทำผลิตสูง นอกเหนือจากสาเหตุอุปแบบการทำนาสมัยใหม่ที่เพิ่งพาไปจัยภายนอกสูง เช่น การเร่งปุ๋ย เร่งยา จ้างเครื่องจักร และจ้างแรงงานในเกือบทุกขั้นตอนแล้ว จะเห็นว่าปัจจัยการผลิตพื้นฐานสำคัญ อันได้แก่ ที่ดินและเมล็ดพันธุ์ ที่เกษตรกรผู้ผลิตควรมีเป็นของตนเองหรืออยู่ในวิสัยที่สามารถบริหารจัดการได้ แต่พบว่าชาวนากลับต้องแบกรับต้นทุนเหล่านี้ไว้สูงร้อยละ 25.81 ของสัดส่วนต้นทุนการทำผลิตทั้งหมด จึงทำให้รายได้จากการทำนาหลังหักต้นทุนแล้วอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

ในส่วนการจัดการผลผลิต วิถีการทำนาปัจจุบันเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก ไม่มีการจัดสรรงบผลผลิตเพื่อเก็บไว้บริโภคเองในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากวิถีการผลิตที่เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรในการเกี่ยวข้าว ซึ่งต้องเกี่ยวในขณะที่ข้าวยังไม่แห้ง อีกทั้งเกษตรกรไม่มีลานตากข้าว ผลผลิตข้าวทั้งหมดที่เกี่ยวได้จึงส่งขายให้กับโรงสี รวมทั้งชาวนาต้องรับข้าวเพื่อนำเงินไปชำระหนี้และเงินยืมค่าต้นทุนการทำผลิต หลังจากนั้นจึงจะสามารถนำเงินส่วนที่เหลือมาใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตได้

▲ ໄຮກ່ດິນແລະເຫັກ່ນາມາຕັ້ງແຕ່ບຽງພຸຮູບ

ເກົ່າກ່າວໃນພື້ນທີ່ສຶກຂາຮ້ອຍລະ 60 ໄມໝີທີ່ດິນເປັນຂອງຕົນເອງ ກາຣທີ່
ເກົ່າກ່າວສ່ວນໃໝ່ໄມ້ມີທີ່ດິນທຳກິນເປັນຂອງຕົນເອງ ເປັນພົມາຈາກອົດຝຶກພື້ນທີ່
ຈັງຫວັດພະນັກງານຄວີອຸ່ກຍາ ມີກາຣເຫຼົ່າທີ່ນາມາຕັ້ງແຕ່ວຸ່ນປູ່ຢ່າ (ນັບຢ້ອນໄດ້ 3 ວຸ່ນ)
ທັງນີ້ກາຣເສື້ອຄວອງທີ່ດິນໂດຍເຊີພະໜີທີ່ຮ່ອບເຂົດໝາດປະຖານທີ່ມີກາຣຊຸດຄລອງ
ສ່ວນໃໝ່ເປັນກາຣເສື້ອຄວອງໂດຍຊູນນາງແລະເຈົ້າທີ່ດິນໃນອົດຝຶກເວັ້ນທີ່ນາບຮີເວັນ
ຮອບນອກເຊັ່ນ ຂໍາເກົອບາງບາດ ຂໍາເກົອຜັກໄທ ແລະ ຂໍາເກົອເສົາ ທີ່ຍັງມີການທີ່

ถือครองที่ดินโดยอิสระอยู่มากกว่า ปัจจุบันที่ดินที่ชาวนาถือครองส่วนใหญ่จึงเป็นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ไม่ใช่ที่ดินเพื่อการเกษตร ส่วนเกษตรกรที่ถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรมีขนาดการถือครองน้อย ไม่เพียงพอต่อการผลิต ต้องเช่าที่ดินเพิ่ม โดยทั้งหมดเป็นการเช่าเพื่อทำนา

▲ หนี้สินและดอกเบี้ยก่อพุ่งสูงกว่าเงินต้น

ในกลุ่มศึกษา มีเกษตรกรที่ได้รับการช่วยเหลือแทนโดยกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ร้อยละ 11 ที่เหลืออีก ร้อยละ 89 ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ โดยแบ่งออกเป็นได้รับสิทธิแล้วจากการช่วย ร้อยละ 59 และอีกร้อยละ 30 ยังไม่ได้รับสิทธิ สำหรับวัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 45 นำมาซื้ออุปกรณ์และลงทุนทางเกษตร และบางส่วนนำไปใช้เป็นค่าเล่าเรียนของบุตร ค่าเช่าที่ดิน ค่ารักษาพยาบาล ใช้หนี้สินเก่า และซื้อที่ดินร่วมไปด้วย

สถาบันการเงินที่เกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาด้านเงินทุนมากที่สุด คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ บ.ก.ส. คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.1 เกษตรกร 100 ราย มีหนี้สินค้างชำระรวมกัน ทั้งสิ้น 40,167,952 บาท โดยในจำนวนนี้เป็นดอกเบี้ย 23,568,152 บาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 58 ของหนี้สินทั้งหมด มีสมาชิกบางส่วน หรือร้อยละ 8.5 มีสถานะถูกฟ้อง โดยมีความเสี่ยงที่สถาบันการเงินจะนำลักษณะที่ค้ำประกันไว้ จำนวนรวมกันประมาณ 129 ไร่ ขายทอดตลาดและทำให้เกษตรกรสูญเสียที่ดินไปที่สุด

▲ บทส่งก้ายชาวนาภาคกลาง

เกษตรกรอยุธยาฯ และชาวนาภาคกลาง มีวิถีชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤติที่สั่งสมมายานานจากการขาดดิบผลผลิตส่วนเกินและมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ชาวนาส่วนใหญ่เป็นชาวนาไร่ที่ดิน ต้องเช่าที่นามาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า และไม่เห็นหนทางว่าจะสามารถเข้าถึงหรือซื้อที่นาเป็นของตนเองได้

ชาวนาส่วนน้อยที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง กำลังเผชิญหน้ากับสถานการณ์การสูญเสียที่ดินระลอกใหม่จากการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่พื้นที่อุตสาหกรรมและแปลงเกษตรขนาดใหญ่โดยบริษัทธุรกิจการเกษตร ทั้งจากแรงจูงใจด้านราคา และแรงหนุนจากนโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐ

ในขณะที่ต้นทุนการผลิตถูกกดทับด้วยต้นทุนหลักที่เป็นค่าเช่านา ระบบการเข้าที่นาผ่านกลไก “กรรมการผู้เช่านา” ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลไก ที่หมายความกับสภาพแต่ละพื้นที่ถูกยกเลิกไปไม่นาน ด้วยแรงกดดันของกลไก ตลาด ผู้เช่ามีอำนาจต่อรองน้อยกว่าเจ้าของนา รวมไปถึงนโยบายรับจำนำ ข้าวที่ทำให้เกษตรกรผู้เช่าหาที่ทำงานได้ยากขึ้น เพราะเจ้าของนาต้องการนำ ที่นากลับไปทำเอง

ชาวนาส่วนใหญ่มีสัดส่วนหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น รายได้จากการทำ นาไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต และภาวะความมั่นคงทางอาหาร หาก ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาพื้นฐานเหล่านี้อย่างเร่งด่วน ชาวนาภาคกลาง จะเปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างสิ้นเชิง ชาวนารายย่อยซึ่งเป็นชาวนาสูงอายุ จะสูญหายไป และจะไม่มีลูกหลานสืบทอด ครอบครัวชาวนาจะเปลี่ยน อาชีพไปทำงานนอกภาคเกษตร หรือกลายเป็นชาวนาไร่ที่ดิน ที่ต้อง เช่าที่ดินคนอื่นทำนา เป็นแรงงานรับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตร

กองทุนพื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เป็นสถาบันที่เกษตรกรสามารถ พึ่งพาและบรรเทาปัญหานี้สินที่อยู่ในขั้นวิกฤติเร่งด่วน รวมถึงป้องกันและ หยุดยั้งไม่ให้เกษตรกรสูญเสียที่ดินได้เพียงระดับหนึ่ง แต่ยังสามารถแก้ไข ปัญหาได้น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรที่ประสบปัญหานี้สินและ ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือและแก้ไข เกษตรกรและชาวนาในภาคกลางจึง อยู่ในภาวะความเสี่ยงที่จะสูญเสียที่ดินเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

ชาวนาขนาดเล็ก การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ในอาชีพเกษตรกรรม¹

กรณีศึกษาเชิงวิตชาวนาขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

เมธี สิงหสุกถ้า

▲ เมืองเกษตร เมืองเพชรบุรี

“เพชรบุรี” เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่อยู่ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีประชากรทั้งสิ้น 456,233 คน แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอปันลาด อำเภอปันแหลม อำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระ Jian มีเนื้อที่ทั้งจังหวัดประมาณ 3,890,712 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนและที่สาธารณะ 2,289,364 ไร่ พื้นที่เกษตร 954,169 ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่นาเกลือและพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น

¹ ผลสรุปจากการรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ภาวะหนี้สินเกษตรกรกับนโยบายที่ส่งผลต่อการสูญเสียที่ดินและความมั่นคงทางอาหารของชุมชนและสังคม” กรณีศึกษาสภากาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) จังหวัดเพชรบุรี

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดประจวบകาชีพเกษตรกรรม และทำนา เป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวในปี พ.ศ. 2555 ทั้งสิ้นจำนวน 385,917 ไร่ สำหรับนาปี และ 178,344 ไร่ สำหรับนาปรัง ที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกพืชชนิด อื่น เช่น กล้วยน้ำว้า ยางพารา และมะนาว ซึ่งมีสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกจาก มากไปน้อยเรียงตามลำดับ

ด้านรายได้และภาวะหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 26 มีรายได้มาจากการทำเกษตรเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 74 มีรายได้มาจากการ

การประกอบอาชีพเกษตรและประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย รายได้ของเกษตรกรส่วนใหญ่วัยอยละ 36 อายุในช่วง 20,001-50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 18 มีรายได้อよดูในช่วง 50,000 -100,000 บาทต่อปี

▲ การก่อตัวของกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกร เมืองเพชรบุรี

“กลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชรบุรี” พัฒนาการลุ่มมาจาก การต่อสู้และเคลื่อนไหวในระดับพื้นที่ ในช่วงปี พ.ศ. 2542 เป็นองค์กรเกษตรกรภายนอก ให้ “เครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย” ซึ่งมีองค์กรสมาชิกทั่วประเทศ มีลักษณะการรวมตัวกันแบบหลวມๆ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการตัวเองสูง

แต่ในเวลาต่อมา ด้วยความมีการณ์และทิศทางการทำงานที่แตกต่างกัน จึงเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายองค์กรเกษตรกรใหม่ใน ช่วงปี 2548 ใช้ชื่องค์กรว่า “สภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.)” และกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชรบุรี เป็นหนึ่งในองค์กรสมาชิกรุ่นก่อตั้ง สค.ปท. นับแต่นั้นมา

การบริหารจัดการองค์กรของสภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย (สค.ปท.) ใช้การบริหารในลักษณะที่เรียกว่า “คณะทำงาน” ซึ่งเป็นอาสาสมัครตัวแทนมาจากองค์กรเกษตรกรในแต่ละจังหวัด แต่ด้วยเหตุที่องค์กรสมาชิก สค.ปท. แต่ละองค์กรมีศักยภาพและความพร้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นองค์กรสมาชิกจะประเมินว่าองค์กรของตนเอง มีความพร้อมที่จะส่งตัว

แทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการในด้านใด ปัจจุบันคณะกรรมการของ สค.ปท.ที่มาจากแต่ละจังหวัดจึงมีจำนวนที่แตกต่างกัน บางจังหวัดมี 2 คน บางจังหวัดมีมากถึง 5 คน หรือในบางจังหวัดมีแค่เพียง 1 คน

ส่วนโครงสร้างการทำงานของกลุ่มพื้นที่เกษตรกรรมเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นสมาชิก สค.ปท. ใช้กลไกการทำงานที่มีคณะกรรมการองค์กรเป็นผู้ดำเนินงาน มีการแบ่งฝ่าย หน้าที่ และความรับผิดชอบของกรรมการแต่ละส่วนอย่างชัดเจน ส่วนการประสานงานภายนอก องค์กรจะมีทีมทำงานที่ทำหน้าที่ในลักษณะคล้ายกับคณะกรรมการของ สค.ปท. คือ ทำงานในลักษณะของอาสาสมัคร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพ และความพร้อมของกรรมการแต่ละส่วนด้วย

▲ ชาวนาขนาดเล็ก การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

เกษตรกรชาวบุรีส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัย มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 60 ปี เกษตรกรสูงวัยเหล่านี้คือแรงงานหลักในการทำการเกษตรของครอบครัว ทำนาในลักษณะของการจ้างงาน ส่วนผู้ที่ทำสวนก็ใช้วิธีการจ้างแรงงานเช่นกัน แต่ไม่มากเท่ากับการทำงานปัจจุบันมีเกษตรกรที่มีอาชีพทำงานเป็นหลักร้อยละ 34 ส่วนอีกร้อยละ 55 ทำอาชีพเกษตรกรรมอื่นที่ไม่ใช่การทำนา

ปัจจุบันคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ลูกหลานของเกษตรกร ได้เปลี่ยนอาชีพไปทำงานโรงงานอุตสาหกรรม บางส่วนที่อยู่ในช่วงวัยการศึกษา ก็คาดหวังที่จะใช้การศึกษาเป็นบันไดไปสู่อาชีพอื่นที่ไม่ใช่ชาวนา ทำให้มีแนวโน้มว่าจะมีคนหนุ่มสาวสามต่ออาชีพทำงานในรุ่นต่อไปน้อยลง

อาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา เกษตรกรยังคงต้องใช้แรงงานในการดูแลและบริหารจัดการแปลงเต็มเวลา แต่การทำนากลับให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจน้อยกว่าอาชีพการทำสวน และอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรกรรม pragmatism เหล่านี้ทำให้ตัวเลขของผู้ที่ทำงานเป็นอาชีพหลักลดลง 1 ใน 3 ส่วน

เกษตรกรร้อยละ 89 ยังทำอาชีพเกษตรกรรม แต่การทำนากลับไม่ใช่อาชีพหลักของเกษตรกรจังหวัดเพชรบุรีอีกต่อไป ผืนนาในปัจจุบันมีขนาดเล็กลงกว่าในอดีต และถูกเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่การทำสวนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของเกษตรกรมากขึ้น พืชสวนที่เกษตรกรนิยมปลูกเพื่อเป็นรายได้ให้กับครอบครัวคือ มะนาว กล้วยน้ำว้า ชมพ์ เมือก ฝรั่ง กระท้อน ทุเรียน และมะพร้าว โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำนา้น้อยที่สุดคือ 2 ไร่ ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 27 มีที่ดินทำกิน 1-4 ไร่ และร้อยละ 29 มีที่ดินทำกิน 5-9 ไร่ โดยรวมคือมีเกษตรกรร้อยละ 59 มีที่ดินทำกินน้อยกว่า 9 ไร่

ถึงแม่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะการทำประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่นา มาเป็นพื้นที่ทำสวนที่มีขนาดเพิ่มสูงขึ้น แต่เกษตรกรเพชรบุรีส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญของการทำนาเพื่อกอบข้าวไว้บริโภคภายในครัวเรือน แม้ผลผลิตข้าวจะถูกนำไปขายให้กับโรงสีตั้งแต่นาดูกการเก็บเกี่ยว แต่ก่อนนำข้าวไปขายให้กับ

ໂຮງສື ແກ່ເທດກວະແບ່ງຂ້າວສ່ວນໜຶ່ງໄວ້ສໍາຮັບບຣິໂກຄໃຫ້ເພີຍພອຈນກະຮ່າງທີ່ສຶ່ງ
ດຸດູກາർທຳນາຄັດໄປ

▲ ຄ່າເຊົ່ານາ ແລະຕັນຖຸນກໍ່ເຫວນາຕ້ອງແບກຮັບ

ໃນ 1 ຮອບປີກາຣົດ ແກ່ເທດກວມມີກາຣລົງທຸນກາຣເກ່ຊຕວທັງທ່ານາແລະທ່າສ່ວນ ເຄລີ່ຍຮາຍລະ 52,305 ບາທ ຕ່ອປີ ໂດຍໃນຈຳນວນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍສໍາຮັບກາຣລົງທຸນດ້ານກາຣເກ່ຊຕວທັງໝາດ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍທີ່ສູງທີ່ສຸດຄືອຄ່າເຊົ່າທີ່ດີນ ສິ່ງຕກປະມານ 22,157 ບາທຕ່ອປີ ໃນຂອນທີ່ຂ້າວມີຕັນທຸນກາຣົດສູງ ເນື້ອເທີຍບັກພື້ນສ່ວນ ທີ່ນີ້ມີຄືອນທີ່ເກ່ຊຕວປຸລູກ

ຕາຮາງແສດງຕັນທຸນກາຣທຳນາ 1 ຮອບກາຣົດຕ່ອໄຮ່

ລຳດັບ	ປັບປຸງກາຣົດ	ໄວ່ລະ (ບາທ)	ຄິດເປັນ ຮ້ອຍລະ
1.	ຄ່າເຊົ່າທີ່ດີນ (ຂ້າວເປົ້າລືອກ 20 ຄົ້ນຕ່ອໄຮ່)	2,400	35
2.	ຄ່າໄດະໄະ(ຄວັງທີ່ 1)	500	7
3.	ຄ່າໄດພຽວນ (ຄວັງທີ່ 2)	500	7
4.	ຄ່າເມີລີດພັນໝູ (ເນີ່ຍໄວ່ລະ 2.5 ຄົ້ນ- ຄົ້ນລະ 200 ບາທ)	500	7
5.	ຄ່າໜ່ວ່ານເມີລີດ/ ຄ່າຈ້າງປຸລູກ	300	4

6.	ค่าปุ๋ย (กระสอบละ 50 กิโลกรัม)	850	12
7.	ค่าสารกำจัดศัตรูพืช	400	6
8.	ค่าจ้างไสปุ๋ย	300	4
9.	ค่าจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืช	300	4
10.	ค่าจ้างตัดข้าวดีด (ข้าวที่จัดดอยในหมวดวัวพืช)	300	4
11.	ค่าเก็บเกี่ยว (รวมค่าขนส่งข้าวไปขาย)	500	7
12.	อื่นๆ (ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าอาหาร ฯ)	100	1
	รวมต้นทุนการทำนาเฉลี่ย	6,950	100

แหล่งข้อมูล : ประชุมกลุ่มய่อย (Focus group) กลุ่มพื้นที่เกษตรกรรมเมืองเพชรบูรี จังหวัดเพชรบูรี วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2556

ต้นทุนการทำนาของเกษตรกรจังหวัดเพชรบูรีอยู่ที่ไร่ละ 6,950 บาท โดยต้นทุนการผลิตที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตอื่นคือ ค่าเช่าที่นา คิดเป็นร้อยละ 35 ของต้นทุนทั้งหมด การคิดค่าเช่านาในพื้นที่ จะคิดเป็นปริมาณข้าวเปลือกต่อไร่ ค่าเช่านาที่ผู้ทำนาต้องจ่ายให้กับเจ้าของนาส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 20-25 ถังต่อไร่ ดังนั้น หากคำนวณราคารับซื้อข้าวเปลือกที่ 12,000 บาทต่อเกวียน (1 เกวียน เท่ากับ 100 ถัง หรือ 1000 กิโลกรัม) หาก

เจ้าของนาคิดค่าเช่าไว้ละ 20 ถัง เมื่อคำนวณเป็นเงินค่าเช่านาใน 1 รอบการผลิต ชาวนาจะต้องจ่ายค่าเช่านาให้กับเจ้าของนาไว้ละ 2,400 บาท

กำไรสุทธิจากการขายข้าวของชาวนาจังหวัดเพชรบุรีเท่ากับ 8,220 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำเท่ากับ 7,500 บาทต่อเดือน มีส่วนต่างของรายได้เพียง 720 บาท รายได้สุทธิจากการขายข้าว แท้จริงแล้ว คือรายได้ที่เกิดจากการเป็นแรงงานรับจ้างในแปลงนาของตัวเอง ทั้งนี้ยังไม่นับรวมความเสี่ยงที่เกษตรกรต้องแบกรับจากความผันผวนของราคาผลผลิตข้าว และภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น โดยที่เกษตรกรไม่สามารถคาดการณ์ได้

▲ ภาวะหนี้สินและการสูญเสียกีดกัน

กลุ่มตัวอย่างชาวนารายย่อยในจังหวัดเพชรบุรีทั้งหมดมีปัญหาภาวะหนี้สิน สถาบันการเงินที่เกษตรกรกู้ยืมและมีภาระหนี้สินมากที่สุดคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 91,936 บาทต่อราย ในขณะที่มีรายได้เฉลี่ย 115,758 บาทต่อปี นอกเหนือจากการได้รับรายได้จากการเกษตร เกษตรกรอีกกว่าร้อยละ 60 ต้องทำอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย รายได้เสริมที่สำคัญของเกษตรกรมาจากการอาชีพรับจ้าง เฉลี่ย 117,492 บาทต่อปี เงินที่ลูกหนานส่งมาให้ 34,080 บาทต่อปี และเบี้ยส่งเคราะห์คนชราจากรัฐ 8,040 บาทต่อปี

Ministry of Health
Department of Health Services
for Environment

Environment Department
Environment Bureau

MPD

- Solid air quality index
• Solid air density index

a. Environment Department will assess a number of measures. These measures will include solid air density index, solid air density index.

b. Environment Department will assess a number of measures. These measures will include solid air density index, solid air density index.

c. Environment Department will assess a number of measures. These measures will include solid air density index, solid air density index.

Results

Assessments will be made on a regular basis. Assessments will be made on a regular basis. Assessments will be made on a regular basis.

Profile

Profile will be made on a regular basis. Profile will be made on a regular basis. Profile will be made on a regular basis.

MPD

รายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร ค่าใช้จ่ายด้านอาหารเฉลี่ยครอบครัวละ 74,125 บาทต่อปี หรือ 6,177 บาทต่อเดือน หรือหากคิดเป็นวันจะตกวันละ 203 บาท การบริโภคของเกษตรกร แหล่งที่มาของอาหาร แบ่งได้ 2 ส่วน คือ ส่วนแรก อาหารที่ซื้อจากตลาดสดหรือตลาดนัดของแต่ละห้องถิน สปดาห์ ละ 2 วัน อาหารที่เกษตรกรพึงพาจากตลาดส่วนใหญ่เป็นอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ปลา ไข่ไก่ เครื่องปฐุรส ผักและผลไม้บางชนิด ส่วนที่สอง คืออาหารที่เกษตรกรเก็บหาได้เองตามธรรมชาติ บริเวณริมคูคลอง แหล่งอาหารตามธรรมชาติ และในสวนของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักผลไม้ชนิดต่างๆ ซึ่งปกติปลูกขายเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว

เกษตรกรร้อยละ 24 ต้องเช่าที่ดินเนื่องจากมีที่ดินไม่เพียงพอ ต่อกิจกรรมทำการเกษตร ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 12 ต้องสูญเสียที่ดินไม่สามารถรักษาที่ดินไว้ได้ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน ในจำนวนนี้ร้อยละ 82 ระบุว่าสูญเสียที่ดินเพราะปัญหาน้ำสิน ส่วนที่เหลืออยู่ล้อโคง และอื่นๆ

▲ อนาคตชาวนาเพชรบุรี

ด้วยข้อจำกัดการถือครองที่ดินที่มีขนาดเล็กเพียง 1-4 ไร่ ทำให้ชาวนาจังหวัดเพชรบุรี ไม่สามารถอยู่รอดได้ทางเศรษฐกิจจากการทำนา หรือแม้แต่การทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นจากรายได้นอกภาคเกษตร และรายได้จากการรับจำจังมีสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับรายได้จากการเกษตร

ด้วยลักษณะเฉพาะทางกายภาพ ที่จังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ดอน
จำนวนมาก ทำให้เกษตรกรจังหวัดเพชรบุรีปรับเปลี่ยนอาชีพจาก
การทำนามาสู่การทำสวน ปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อขายเป็นรายได้ให้
ครอบครัวมากขึ้น แทนการทำเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต

ถึงแม่เกษตรกรจังหวัดเพชรบุรีมีแนวโน้มปลูกพืชอาหารเพื่อบริโภคใน
ครัวเรือน เก็บข้าวไว้บริโภคเอง และมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารที่ไม่สูงเมื่อเทียบ
กับเกษตรกรจังหวัดอื่น แต่เกษตรกรทุกครอบครัวกลับมีปัญหาภาวะหนี้สินที่
ไม่สามารถชำระคืนซึ่งมีแนวโน้มนำไปสู่การสูญเสียที่ดินมากขึ้น หากปัญหา
หนี้สินยังไม่ได้รับการแก้ไข

การรวมตัวกันเป็นกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชรบุรี และร่วม
กับสภาเครือข่ายองค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย เพื่อผลักดันให้มี
การแก้ไขปัญหานี้สินในระดับนโยบาย และช่วยเหลือเกษตรกรที่มี
ปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วน โดยที่ดินถูกยึดและขายทอดตลาด จึงเป็น
อีกหนทางหนึ่งที่เกษตรกรจังหวัดเพชรบุรีเลือกเพื่อให้สามารถหลุด
พ้นจากปัญหานี้สิน รวมถึงการทำงานฟื้นฟูวิถีชีวิตและเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรรายย่อยภายหลังจากได้รับการชำระหนี้แทนจากกองทุน
ฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ในท้ายที่สุดการปรับตัวของชาวนาขนาดเล็กเพื่อความอยู่รอดทาง
เศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน และการสูญเสียที่ดินจึงกลายเป็นโจทย์
สำคัญที่ท้าทายแนวทางแก้ไขปัญหา สำหรับชาวนาในยุคสมัยปัจจุบัน และ
องค์กรเกษตรกรอย่างกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกรเมืองเพชรบุรีและสภาเครือข่าย

องค์กรเกษตรกรแห่งประเทศไทย ที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้ลุล่วงไปได้ ไม่เช่นนั้นอนาคตของเมืองเพชรบุรี อาจจะไม่สามารถรักษาที่นาของชาวนาขนาดเล็กให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ ไม่แตกต่างจากชาวนาจังหวัดอื่นในพื้นที่ภาคกลาง ที่ผู้นาขนาดเล็กกำลังหายไปอย่างรวดเร็ว

“ การເຫັນວ່າມີເປັນສ່ວນທີ່ຂອງຮະບບການຄ້າຫ້າວໂລກ ໃນຫຼາຍ
ພູພລິຕາແລ້ວພູແກຣບຄວາມເສີຍຈາກການລົງຖຸນາທຳນາ ກໍາໃກ້ຫ້າວນາໄທຍ
ໄຮວີສຽກກັບ ດູກພັນນາການດ້ວຍຕົນຖຸນາການພລິຕິກີ່ສູງແລ້ວກາຮ່າທີ່ສືບ
ແບ່ງຈະໄດ້ຮັບການເຢີຍວ່າຈາກໂຄຮງການຮັບຈຳນໍາຫ້າວ ແຕ່ນັ້ນຈະໄມ່ເຫຼວຍໃກ້
ຫ້າວນາໃຫຍ່ກົດເຊັ່ນ ໂດຍເອພາະກາຍໃຕ້ໂຄຮງສຮ້າງ ກລິກ
ການພລິຕິແລ້ວການຄ້າຫ້າວເປັນກີ່ເປັນຍູ້ປັຈຊັບ ” ”

W ຖ່າຍົກພຍ່ ສໍາຮາຜູຈົດຕ່

“ ປັຈຈຸບັນກາລາຍເປັນວ່າກີ່ດີນກ່າຍເຫັນວ່າຫ້າວນາໃເປປະກອບ
ຫາີພແລ້ວເປັນແລ້ວລ່າງຫາກຂອງສົ່ງຄມກາລາຍເປັນສືບຄ້າກ່າຍ
ຫາຍດີແລ້ວເກີ້ງກໍາໄວໃດໜ້ານກ່າຍສຸດ ໂດຍເອພາະກີ່ດີນກ່າຍດູກຍືດ
ຈາກຫ້າວນາແລ້ວນໍານາຫາຍກອດຕລາດໂດຍສັດບັນເຈັນງຸ້
ນີ້ເປັນເຫດວຸພລສໍາຄັນ ທີ່ກໍາໃກ້ກົດກາຮູ້ສູນເສີຍກີ່ດີນຂອງ
ຫ້າວນາຮາຍຍ່ອຍ ແລະກໍາລັງນີ້ແວວໂນົມສູນເຊັ່ນ ” ”

ກ ມອັງ ພົງເໝ່ານາຮາຍນໍ

ISBN 978-616-91682-1-8

9 786169 168218

ໜ້າວນາ ຢັດບຮັນປາ ຮາຄາ 120 ບາກ